13312

Dr. N. C. PAULESCU
PROFESOR LA FACULTATEA DE MEDICINĂ DIN BUCUREȘTI

FIZIOLOGIE FILOSOFICA

SINAGOGA ȘI BISERICA

FAȚĂ DE

PACIFICAREA OMENIREI

„Și pe pământ Pace"
(S. Luca, II, 14).

II

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA „STEAUA", STR. V. LASCAR, 40 BIS
1924

Dr. N. C. PAULESCU
PROFESOR LA FACULTATEA DE MEDICINĂ DIN BUCUREȘTI

FIZIOLOGIE FILOSOFICA

SINAGOGA ȘI BISERICA

FAȚĂ DE

PACIFICAREA OMENIREI

„Și pe pământ Pace"
(S. Luca, II, 14).

II

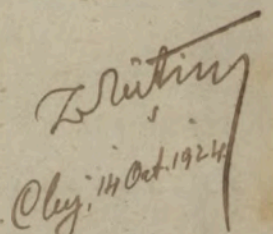

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA «STEAUA», STR. V. LASCAR, 40 BIS
1924

BIBLIOTECA JUDETEANA
I T A
Str. 7 Octobrie nr. 50
1372/77
44942/90
975/80
700/84

V.

Biserica reală

Schisme și Erezii

In capitolele precedente am arătat *ce e Biserica* și am înșirat *calitățile ideale,* pe care trebue să le posede această imensă societate omenească.

Am văzut astfel că divinul său fundator îi a impus, — ca o condiție *sine qua non,* — să fie **Una** și **Universală,** pentru ca ea să își poată îndeplini scopul capital, — care e *să împiedice războaiele* și să *pacifice lumea.*

Or, dacă privim astăzi Biserica, constatăm că:

ea **nu e una,** — de oarece e sfărâmată în nenumărate părticele;

ea **nu e universală,** — căci îi se opun ovreii, mahometanii și păgânii de tot felul.

Iar daca ne uităm la *biata Omenire,* o vedem istovită, în urma unui războiu îngrozitor.

Inţelepciunea creatoare, care a stabilit **Naţiile,** voește ca toate aceste părți integrante ale Omenirei să fie *întrunite* și să formeze **o singură turmă,** sub un **singur păstor.**

Și, într'adevăr, Dumnezeu, — care a fundat o *Impărăție a Păcei,* — primește într'însa *toate Naţiile* [1], cu organizația lor, — care e instinctivă, adică e și ea de origină divină.

1. Naţiile nu sunt *eterne.*

Ele sunt timporale și trecătoare. Ele se nasc, cresc și se transformă sau se sting, — ca și indivizii care le compun. Astfel na-

Pentru realisarea acestui înalt scop, El a dat oamenilor **Caritatea,** ce apropie între ele neamurile.

Din nefericire, acest juvaer dumnezeesc **a fost rău înţeles,** — şi efectele lui binefăcătoare au fost anihilate de acele *separatiste,* ale instinctului de naţie, împins la exces.

* * *

După cum vom vedea mai departe, marele atacuri în contra Bisericei, — acelea care au isbutit să o îngenuche, — s'au dat *toate* pe **tema naţionalităţilor.**

La începutul Bisericei, diverse naţii erau confundate într'un bloc unic, — deşi heteroclit, — anume *Imperiul roman.*

Creştinismul putea deci să se întinză, fără nici o piedică, asupra *întregei lumi,* cunoscute pe atunci.

Un singur popor, — ultimul cucerit, — şi anume *neamul jidovesc,* — îşi păstrase intacte instinctele de naţie,.... instincte ce erau desvoltate până la paroxism.

Ei bine, din acest popor, — din care se născuse Creştinismul, — ieşi şi prima schismă naţională, pe care o vom numi *schisma jidovească.*

ţiile antice, — asiriană, egipteană, romană, etc., — au avut toate o asemenea evoluţie, şi multe dintre ele au dispărut.

Legile divine sunt însă *eterne.*

Se înţelege, prin urmare, de ce **Cristos** n'a insistat *mai mult* asupra *naţiilor,* — care sunt simple accidente de detaliu, — când îşi a promulgat legea generală a *organisa ţiei Omenirî.*

Într'adevăr, intrarea şi menţinerea neamurilor în unitatea Creştinismului, e treaba specială a Şefilor omeneşti ai Bisericei.

Ea începu, încă din timpul Apostolilor, o luptă aprigă în contra Bisericei, — luptă pe care a continuat'o fără încetare până azi.

Prin secolul al IV-a, din amalgamul roman, se desprinse încă o naţie, — cea *grecească*.

Imediat ce ieşi la iveală, ea atacă Unitatea creştinismului şi sfârşi, în secolul al IX-a, prin a tăia, în două, Biserica, — ce până atunci fusese una.

Câtva timp după aceea, cele două *jumătăţi* de biserică se sfărâmară fiecare în mai multe fragmente *naţionale*.

Astfel, *Biserica din Apusul Europei* văzù mai multe *naţii*, — cristalizate în haosul barbar ce înlocuise împărăţia romană, — agitându-se cu tendinţe de separare.

Ea putu la început să le menţie, — deşi cu mare greutate, — în *unirea* creştinească.

Dar, în secolul al XVI-a, o răscoală aproape generală îi răpi *naţia germană* (prin luteranism), *naţia engleză* (prin anglicanism), şi o mică parte din *naţia franceză* (prin calvinism).

Biserica din Răsăritul Europei avu şi ea aceeaşi soartă.

In secolul al XVI-a, ea văzù desfăcându-se de dânsa, *naţia rusească*.

Iar, în secolul al XIX-a, ea mai perdu, rând pe rând, naţiile: *grecească*, *sârbească*, *românească* şi *bulgărească*.

* * *

Dar, aceste mişcări de naţii *nu provin din* **patimi.**

Ele sunt efectele *instinctului naţional*, — care poate că n'a fost educat şi disciplinat cum se cuvine, — dar care în tot cazul *n'a degenerat în viţiu.*

Singuri, *începătorii* acestor schisme au fost pătimaşi.

Popoarele, care îi au urmat, nu pot fi acuzate decât de *neştiinţă.* Ele n'au înţeles **Caritatea,** — adică nu îşi au priceput propriul lor interes, — şi s'au opus neghiobeşte voinţei divine. Lor li se poate aplica, cu dreptate, cuvintele Mântuitorului: „Părinte, — iartă-le lor căci *nu ştiu* ce fac"[1].

* * *

Iată planul pe care îl vom urma în expunerea diverselor subiecte, ce compun acest capitol.

Vom începe cu *erezia jidovească.*

Pe urmă, vom studia *schisma grecească,* — precum şi *schismele secundare,* cărora ea le-a dat naştere.

Apoi, vom lua *Biserica Apusului* şi vom examina starea ei de decădere progresivă, dela schisma lui **Fotie,** până în timpul lui **Luter.**

Intr'un articol ulterior, ne vom ocupa de multiplele *erezii protestante* şi de consecinţele lor.

In sfârşit, ne vom întoarce din nou la *Biserica occidentală* şi vom urmări regresia ei, până în momentul de faţă, — punând în evidenţă efectele dezastroase ale *Franc-masoneriei,* în care s'a transformat *erezia jidovească.*

1. S. Luca. — C. XXIII, v. 34.

I. — EREZIA JIDOVEASCA

A. — Schisma din timpul Apostolilor

Instinctul de naţie, — care protestase în contra botezării lui **Cornilie**, şi pe care **Petre** reuşise să îl liniştească, — se revoltă din nou, subt instigaţia ideilor fariseice, şi răscoala se întinse repede, ameninţând existenţa Bisericei.

Intr'adevăr, mare parte din Jidovi, care primiseră Creştinismul, nu pricepuseră esenţa acestei religii divine.

Ei erau lipsiţi de **Caritate**, care apropie pe om de om, şi se credeau năpăstuiţi când ei, — fii lui **Avram**, — se vedeau puşi pe picior de egalitate, cu alte neamuri, până atunci păgâne şi despreţuite.

Ei ar fi vrut, să facă din Creştinism un fel de supliment al Judaismului, — în care *singuri ei* să fie *tari* şi *mari*, — şi astfel să se eterniseze particularismul ce caracterisa religia ovreiască, — *particularism* ce se opunea *universalismului creştin*.

Cu alte cuvinte, era în joc însăşi fiinţa religiei lui **Cristos**.

„Şi venind câţiva, din Iudea în Antiohia, învăţau pe fraţi, zicând: De nu vă veţi *tăia împrejur*, după rânduiala lui **Moise**, nu veţi putea să vă mântuiţi.

O vie discuţie se iscă deci printre creştinii din acest oraş, — căci cea mai mare parte dintre ei fuseseră altădată păgâni.

Pavel şi **Varnava**, luându-le partea, fură trimişi la Ierusalim ca să supue Apostolilor această chestie încurcată.

Dar, în acelaş timp, şi în Ierusalim se ridicaseră unii din secta fariseilor, care îmbrăţişeaseră credinţa creştină, zicând: Trebue să se taie împrejur şi păgânii şi să li se poruncească să păzească legea lui **Moise**".

„Şi s'au adunat Apostolii şi bătrânii, să vază despre ce e vorba".

Şi, după o lungă consfătuire, în care se făcu mare gâlceavă, — căci jidovii farisei susţineau cu îndârjire doctrina lor perversă, — sculându-se **Petre** zise către ei: „Bărbaţi fraţi, voi ştiţi că, de mai multă vreme, *Dumnezeu* **m'a ales** printre noi, — ca *prin* **gura mea** *să auză* **neamurile** *cuvântul Evangheliei* şi să crează. Şi Dumnezeu, care cunoaşte inimile, le a acordat mărturisire, dându-le lor Duhul-cel-Sfânt, — ca şi nouă. Şi n'a deosebit nimic între noi şi ei, — curăţind prin credinţă inimile lor.

Iar acum, de ce ispitiţi pe Dumnezeu, puind pe gâtul ucenicilor, un jug pe care nici părinţii noştri, nici noi n'am putut să'l purtăm? Ci, prin darul Domnului **Isus Cristos**, credem că ne vom mântui, — în acelaş chip ca şi ei".

Cuvintele Şefului Bisericei produseră o impresie profundă.

„Atunci, toată mulţimea tăcù" [1].

In urmă, — după ce „**Pavel** şi **Varnava** povestiră

1. *Faptele Apostolilor.* — C. XV, v. 6—12.

câte semne şi minuni a făcut Dumnezeu întru neamuri, printr'înşii", — luă cuvântul şi **Iacov** care zise:

„Bărbaţi, fraţi, ascultaţi-mă: **Simon** v'a spus mai întâi în ce chip Dumnezeu a vizitat neamurile, pentru ca să îşi aleagă un popor numelui său... Or, Dumnezeu îşi cunoaşte opera sa din vecie. De aceea eu judec că nu trebue să fie neliniştiţi, acei ce, dintre neamuri, se întorc la Dumnezeu" [1].

Şi, după propunerea sa, Sinodul trimise Antiohienilor o scrisoare, care linişti spiritele.

Astfel avu loc, în anul 50 sau 51, *cel d'întâi Sinod* **ecumenic** al Bisericei, — necesitat de *erezia jidovească.*

El a fost *presidat* de **Petre,** loc-ţiitorul lui **Isus,** — care pronunţă un discurs decisiv. Şi, după câteva cuvinte de adherare din partea colegilor săi, se dete, —*în numele sfântului Spirit*[2], — o sentinţă cu valoare universală.

* * *

După Sinodul din Ierusalim, autoritatea Apostolilor ţinu câtva timp în frâu *schisma naţională a jidovilor.*

Totuşi, Sfântul **Petre** fu silit, mai târziu, să scrie din Roma, în contra ei, a doua Epistolă a sa.

De asemenea, Sfântul **Pavel** avu de luptat în potriva judeo-creştinilor, la Colos, la Efes, la Antiohia.

Sfântul **Ion** Evanghelistul combătu, în *Apocalipsul* său, „pe Nicolaiţi, care sunt din sinagoga Satanei".

1. *Faptele Apostolilor.* — C. XV., v. 13—20.
2. *Idem.* — C. XV, v. 28.

Dar, această schismă, transformată în *erezie*, isbucni, mai târziu, cu o furie şi cu o îndârjire de neînchipuit.

B. — Ereziile jidoveşti după Apostoli.

1. — *Ebionismul.* — Istoricul **Hegesip** [1] spune că un jidov, anume **Tebutis**, — paraponisit că nu fusese ales episcop în Ierusalim, după moartea sfântului **Iacob**, — îşi formă o clică, cu care persecută pe noul episcop, **Simeon.**

Partisanii săi rămaseră întru totul jidovi, şi se numiră *Ebioniţi*, adică *Săraci* [2].

Ei voiau să ţie Sabatul şi aveau *repulsie să convertească pe ne-ovrei.*

Ei constituiră o sectă eretică, şi se separară de Biserica universală, — „cea ce fu un bine pentru Creştinism, din punctul de vedere al desvoltărei sale ulterioare. Ebionismul ar fi fost moartea sa“ [3].

2. — *Elkesaismul.*—Câtva timp după aceea, subt **Traian**, se ivi *gnosa judaică*, representată prin Elkesaism, — o nouă erezie care îngloba creştinismul în judaism, admitea legea lui **Moise** şi impunea adepţilor circumcisia [4].

Elkesaiţii erau duşmanii *universalităţei*, şi ai *unităţei* Bisericei.

Intr'adevăr, gnosticismul lor, „dacă ar fi triumfat,

---

1. **Hégésippe.**—*Ap. Eus.*. IV, 22.— Voy. **Hergenroether**, — *Histoire de l'Eglise*, T. I. p. 324. (Trad. française), 1894.
2. **Paulescu.** — Spitalul, Coranul, etc., p. 218.
3. **B. Lazare.** — *L'Antisémitisme*, p. 49.
4. **Hergenroether.** — *Histoire de l'Eglise.* T. I. p. 388.

ar fi avut ca resultat să fărămiţeze Biserica în mici secte şi să îi desfiinţeze astfel *Unitatea*" [1].

3. — *Nazarinismul.* — Ceva mai târziu întâlnim o altă sectă judeo-creştină, acea a *nasarinenilor*, sau a „creştinilor circumcişi", care şi ei observau în mod strict legea mosaică, şi voiau să o impuie şi păgânilor convertiţi [2].

Ei puneau astfel stavilă *catolicităţei* Bisericei.

4. — *Quarto-decimanismul.*—Din Ebionism,— care dispăru pe la sfârşitul secolului al III-a, — eşiră ereziile *Anti-trinitare*[3], — precum şi erezia *Quarto-decimană*, care a încercat să introducă, pe ascuns, în creştinism, judaismul.

Ea pretindea că Paştele creştin să fie ţinut în acelaş timp cu Paştele jidovesc, la 14 Nisam, — adică în orice zi a săptămânei, şi nu numai într'o Duminică [4].

„Trebui un *sinod ecumenic*, — şi anume cel din Nicea (325), — pentru ca creştinătatea să fie liberată de această slabă şi ultimă legătură, care mai unia încă Biserica cu Templul...

Totuşi, d'abia în anul 341, se efectuă unitatea celebrărei Paştelui, când Sinodul din Antiohia excomunică pe *Quarto-decimani* [5]".

5. *Arianismul.* — Toate aceste erezii judaice se stinseră în cursul veacului al IV-a.

Dar ele lăsară loc *Arianismului*, — care atacă

1. **B. Lazare.** — L. cit. p.
2. **Hergenroether.** — L. cit., T. I, p. 327.
3. **Idem.** — L. cit., T. I, p. 430.
4. **Idem.** — L. cit., T. I, p. 408.
5. **B. Lazare.** — L. cit., p. 7.

divinitatea Fiului şi care era cât p'aci să doboare Creştinismul, provocând o gangrenă analoagă cu Protestantismul.

„Din veacul al IV-a, până în al VI-a, — zice jidanul **Bernard Lazare**, — „istoria ovreilor este legată de istoria Arianismului, de isbândele şi de înfrângerile lui“ [1].

Dar pe măsură ce înaintezi în Istorie, constaţi că ereziile judaice îşi pierd caracterul lor primitiv de *naţionalism* şi devin nişte simple *încercări de revoltă* în sânul Bisericei Creştine, — servind interesele Judaismului.

Intr'o lucrare anterioară [2], am expus, cu oarecare amănunte, câteva din aceste erezii. Cred că e inutil să mai revin aci asupra lor, — şi mă voi mulţumi să enumăr, pur şi simplu, pe cele principale:

6. — Erezia *Monofisiţilor*.
7. — Erezia *Monoteliţilor*.
8. — Erezia *Iconoclaştilor*.
9. — Erezia *Milenarilor*.
10. — Erezia *Pasagienilor*, din Italia de sus, cari reînviară Ebionismul, observând legea mosaică [3].
11. — Erezia din *Orleans*, care avu şi ea o sorginte ovreiască.
12. — Ereziile *Bogomililor* sau Bulgarilor, — a *Catarilor*, — a *Valdezilor*, — a *Albigenilor*, „care afirmau că doctrina jidovilor era preferabilă aceleia a creştinilor“ [4].
13. — Erezia călugărilor *Templieri*, cari trebuiau

1. **B. Lazare.** — L. cit., p. 87.
2. **Paulescu.** — *Spitalul*, *Coranul*, etc.
3. **B. Lazare.** — L. cit., p. 125.
4. **Idem.** — L. cit., p. 125.

să organiseze o *revoluție universală*, pentru a răsturna Biserica.

14. — Erezia lui **Hus** și răscoala *Husiților*, „care au fost susținuți de ovrei“ [1].

15. — In sfârșit, ultima erezie de sorginte jidovească a fost aceea a *Protestantismului*.

Iată ce zice, în această privință, ovreiul **Bernard Lazare**:

„Reforma își a luat rădăcinile în *izvoarele ebraice*. Spiritul jidovesc triumfă cu Protestantismul.

Reforma fu, prin anumite părți, o întoarcere la vechiul *Ebionism* din veacurile evanghelice [2]“.

Și același jidan adaogă:

„S'ar putea face istoria *curentului jidovesc*, în Biserica creștină, — istorie care ar pleca dela *Ebionismul* primitiv și ar ajunge la *Protestantism*“ [3].

16. — Dar d'abia Protestantismul ieșise din scutice, că se zări, ascuns după el, dușmanul neîmpăcat al Creștinismului: hidosul *jidov*.

Acesta, — cu ajutorul societății oculte a *Francmasoneriei*, pe care o inventase, — produse o serie de Revoluții, — începând cu cea franceză din 1789 și sfârșind cu cea italiană din 1870, — și aduse astfel Biserica la marginea prăpăstiei.

* * *

In resumat:

Erezia jidovească, — ivită în vremea Apostolilor, — a continuat să atace cu îndârjire Biserica, până în epoca actuală.

1. **B. Lazare.** — L. cit., p. 125.
2. **Idem.** — L. cit., p. 141.
3. **Idem.** — L. cit., p. 50.

II. — SCHISMA GRECEASCA

A. — Biserica din Răsărit

Când **Constantin** cel Mare își strămută reședința, din Roma, în Bizanț, — falnicul imperiu roman intră în agonie.

Grecii, — profitând de faptul că noua Capitală era situată în apropiere de țara lor, — se infiltrară treptat în dregătoriile Statului,... pe care îl transformară repede într'o **împărăție grecească.**

In trufia lor nebună, de parveniți, ei *desprețuiră Roma,*—ce fusese suverana lumei,—și merseră chiar cu îngâmfarea, până a îi *batjocorî limba,* — majestoasa limbă latină, — numind'o **barbară** [1].

---

1. „Latinii urau pe Greci cari, din timpul lui **Justinian**, ajunsese să îi domine, — iar Grecii, *ca nație* **dominatoare** (?) priveau cu *dispreț* pe Italieni

Afară de aceasta, Grecii puneau *prea mare preț pe* **cultura lor** (! ?) și tratau pe apuseni drept **barbari**". (**Evsevie Popovici.** — *Istoria Bisericei,* T. I, p. 680).

De altfel, iată ce zice, în această privință, faimosul **Foție,** — „acel sfânt ierarh și luceafăr al Constantinopolei", — după cum îl tămâiază un urmaș al său, patriarhul **Antim,** într'o enciclică recentă.

Leon, papa Romei, „nevoind cu nici un preț să se altereze, printr'o *limbă barbară*, învățătura cea curată a credinței, a făcut pe cei din Apus, să prea mărească și să teologisească, Sfânta Treime, în *limba greacă*". (**Foție.** — *Epist.* V, § 3. — **Citat de Antim**, în *Enciclică*).

Dar, nu le fu de ajuns.

Ei voiră să *escaladeze și scaunul Sfântului* **Petre,** — și să pue astfel mâna pe Biserica lui **Cristos.**

Și într'adevăr, causa reală a schismei a fost **Intâetatea Papei,** — pe care Grecii au râvnit *s'o aibă* **în națiа lor...** pentru ca, printrînsa, să *domnească* asupra *Omenirei întregi.*

Prin urmare, schisma grecească își are rădăcina în *instinctul de* **nație,** — exagerat în grad superlativ.

Toate celelalte așa zise *motive de schismă,* nu sunt decât niște simple pretexte, — bune numai să ia ochii celor naivi.

* * *

Scaunele episcopale din Roma, din Alexandria, din Antiohia și din Ierusalim, existau de mai bine de *trei veacuri,* când fu creat cel din Constantinopole.

Totuși, — pentru a putea pune pe patriarhul lor, d'asupra Papei, — Grecii inventară legenda că Biserica Bizanțului fusese întemeiată de Apostolul **Andrei...**

Ei invocară, de asemenea, niște acte apocrife,— bunioară ca un pretins canon apostolic, după care biserica fiecărei națiі e *autocefală,* sau *de capul ei,* — adică e *independentă,* subt autoritatea episcopului respectiv.

Ei căutară, în sfârșit, să introducă,—în al II-a Sinod ecumenic, în cel din Calcedon, și în pseudosinodul din Trullo,—mențiunea că episcopul Constantinopolei *vine imediat după Papa,* — și înaintea celorlalți Patriarhi, — luând ca pretext importanța Capitalei împărăției.

Dar, nefiind încă mulţumit, — că scaunul din Constantinopole ajunsese să fie considerat ca al doilea, după cel din Roma, — patriarhul **Fotie**, — împins de diavolul trufiei, — vru să fie **întâiul** *în Biserica lui Dumnezeu.*

El nu se sfii să sfâşie, în două, cămaşa cea *fără cusătură a lui* **Cristos**, — şi comise astfel o abominabilă *schismă.*

Vom descri, cu amănunte, modul cum s'a săvârşit *desbinarea* în Biserică, — punând în evidenţă *viţiile de căpetenie* ale principalului ei autor.

Pentru aceasta, ne vom servi de cărţile chiar a doi ortodoxi, — **Guetée**[1] şi **Evsevie Popovici**, — pe care însă le vom complecta cu scrierea celebră a lui **Hergenroether**, asupra lui **Foţie.**

---

1. **Wladimir Guetée.**—*Papalitatea schismatică*,—sau Roma în raporturile sale cu Biserica Orientală. Tradusă de **Iosif**, Episcopul Dunărei de Jos, Bucureşti, 1881, p. 304.

Guetée a fost mai întâi *popă catolic*,.... dar un popă nevrednic, prin *trufia* care i-a întunecat mi'nţile.

Nepricepând nimic din *esenţa Creştinismului*, el a scris o carte intitulată: *L'histoire de l'Eglise de France*, — care a fost *censurată* la Roma.

Dar, în loc să aibă smerenia preotului creştin, — el s'a *revoltat* şi îşi a **renegat religia** *în care s'a născut.*

In urmă el a intrat în *Schisma rusească*, unde a ajuns Arhimandrit.

Şi, ca să'şi *răsbune* pe Papi, a compus cartea *Papalitatea schismatică*, cu o duşmănie sălbatică şi cu o violenţă extremă.

1. — SCHISMA LUI FOȚIE.

Depunerea patriarhului Ignatie.

In anul 856, scaunul patriarhal din Constantinopole era ocupat de un sfânt episcop, **Ignatie,** — care de 11 ani guverna în pace biserica sa.

Pe atunci era împărat **Mihail** al III-a, tânăr destrăbălat, care „ducea o viață *foarte desfrânată* și sburdalnică, așa că își atrăsese numele de *bețiv*, — și, împreună cu tovarășii săi, mersese așa de departe, că *el însuși parodia*, în procesii publice, *ceremoniile liturgice ale Bisericei*".

„El își asociă la tron pe unchiul său **Bardas,...** căruia îi plăceau științele și le proteja,—dar care domnea arbitrar și era bănuit că *ar fi avut relații incestuoase chiar cu nora sa*" [1].

Or, patriarhul **Ignatie** mustră pe **Bardas** de incestul său „și îi refusă împărtășirea, la serbarea Epifaniei din anul 857".

„Puțin după acea, Împăratul ceru patriarhului să tunză în schisma monacală, *în contra voinței lor*, pe mama sa, Împărăteasa Teodora, — o sfântă femee, — și pe două fice ale ei, pe care căta să le depărteze de la curte" [2]. Patriarhul refuză..... dar violențele fură executate și fără dânsul.

In plus, „chiar din ziua consacrărei sale, **Ignatie** își mai făcu un dușman din **Grigore Asbestas,** episcopul Siracusei, pe care îl umili, neadmițându'l la acea solemnitate, sub pretext că *ar fi fost acusat de diferite delicte*" [3].....

1. **Evsevie Popovici.** — L. cit., T. I. p. 683.
Vezi și **Hergenroether,** — *Histoire de l'Eglise.* T. III, p. 386.
2. **Evsevie Popovici.** — L. cit., T. I., p. 683.
Vezi și **Guetée.** — L. cit., p. 302.
3. **Guetée.** — L. cit., p. 302.
Dar, adaogă **Guetée,** acest **Grigore** „era în adevăr acusat, *dar nu era judecat*". Ceva mai târziu „Ignatie îl judecă și îl condamnă. Insă *Roma, unde Grigore* **apelă,...**" sfârși prin a confirma această condamnare.

Cesarul **Bardas,** — furios de afrontul ce primise în faţa poporului,—acusă pe **Ignatie** că conspiră în contra tronului.

Astfel bietul patriarh fu dat în judecată şi, — pe temeiul unor mărturii mincinoase, — fu depus şi exilat într'o insulă (Terebint).

Intronarea lui Foţie.

„Prin influenţa Curţei, i s'a dat, lui **Ignatie,** drept succesor, un favorit al lui **Bardas,** — pe *laicul* **Foţie,** — care era *„şef al gardei"* (?!) şi era foarte stimat pentru talentele (?) şi înalta sa erudiţie" [1].

Cu chipul acesta, veni **„Foţie,** pe scaunul patriarhal, în anul 857.

Mai întâi el fu tuns în monahism.

Apoi primi, — **în cinci zile consecutive,** — hirotesia de cântăreţ şi de sub-diacon, precum şi hirotonia de diacon, de preot şi de episcop" [2].

In urmă, el fu consacrat ca patriarh, de către **Grigore Asbestas,** fostul episcop al Siracuzei, — care fusese *depus* de **Ignatie.**

Dintr'un *Şef al gardei,* — adică dintr'un simplu *soldat,* — căruia îi lipseşte cultura bisericească şi mai presus de toate **darul de Sus** *d'a fi preot,* — să devii *Patriarh !.....* şi pentru această metamorfosă extraordinară, să nu îţi trebuiască de cât **„cinci zile consecutive"....!!?**

Ciudată procedare !

Şi totuşi se ştia, că **Cristos** găsise de *trebuinţă* să prepare pe ucenicii săi, *timp de* **trei ani,** — înainte de a îi trimite, ca Apostoli, să înveţe naţiele, — dându-le, pe de asupra, şi niţel Duh-Sfânt !

1. **Evsevie Popovici.** — L. cit., T. I, d. 683.
2. **Idem.** — L. cit., T. I, p. 684.

Pentru ca să facă ca **Foţie** să fie recunoscut drept patriarh, **Bardas** recurse la violenţă.

In mai multe rânduri el a încercat, chiar prin torturi,[1] să smulgă demisia lui **Ignatie,** — care era deja deposedat.

Dar totul fu în zădar.

Atunci **Foţie** convocă un sinod, care depuse pe **Ignatie.**

„Mai toţi episcopii se conduseră cu laşitate. Numai *cinci* dintre ei rămaseră credincioşi lui **Ignatie.**

Unii se mulţumiră cu zădarnica promisie că **Ignatie** va fi cinstit, ca un părinte, de urmaşul său.

In schimb, **Foţie** văzu ridicându-se în potrivă-i o mulţime de călugări, mai ales *Studiţii,* — care fură ultragiaţi şi fură trataţi de **Bardas,** *în mod barbar*“ [2].

Scrisoarea lui Foţie către Papa.

La un an după ce a primit consacraţia episcopală, — adică în 859, — **Foţie** scrie papei **Nicolae** I-iu că, *fără voia sa,* el fusese ales patriarh, în locul lui **Ignatie,** care se retrăsese *de bună voie,* fiind înaintat în vârstă.

Iată un extract din această scrisoare:

„Când *cel ce îndeplinea,* înainte de noi, *sarcina episcopală,* a **părăsit această onoare,** ne-am văzut atacat, din toate părţile, de cler, de adunarea episcopilor şi mai cu seamă de Impăratul..... Toţi n'aveau decât o intenţie,

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III. 386.

Iată ce zice **Guetée** despre chinurile la care a fost supus **Ignatie** (vezi L. cit., p. 335, notă):

„Refusul lui **Ignatie** de a demisiona a provocat, — nu o negăm, — contra lui, *violenţele Curţei,* — deşi detaliile acestor violenţe prezintă un caracter puţin propriu a le face să le admitem cu deplinătate. Insă **Foţie** fosta el complice al acestor violenţe? Noi răspundem *negativ*“ (? !).

2. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, d. 386.

400/84 1372/72

o hotărâre luată : *acea d'a ne însărcina*, **chiar fără voia noastră**, *cu episcopatul*" [1].

„Adunarea clerului fiind considerabilă, rugămintele mele nu puteau fi auzite de un aşa de mare număr; iar acei care le auziau nu ţineau de ele nici o seamă.....

„Calea suplicaţiei fiindu-mi închisă, **lacrămile mă podidiră.** *Durerea*, — ce înăuntrul meu semăna cu un nor şi mă umplea de întuneric şi de turburare, — *isbucni de odată într'un* **torent de lacrimi,** ce debordă din ochii mei.

Când cineva vede cuvintele sale neputincioase pentru ca să obţie scăparea, este în natură chiar să alerge la rugăciuni şi la **lacrimi.** Prin această speră încă la vre-un ajutor, atunci chiar când nu se mai poate măguli să'l capete.

Cei ce mi făceau violenţă nu mi lăsară nici un repaos, până ce nu obţinură cea ce voiau, — deşi aceasta fu *contrariu voinţei mele*" [2].....

Guetée, — care găseşte şi el că această scrisoare este „*cam afectată*", — o consideră totuşi ca „un frumos *monument de ortodoxie*, demn în toate privinţele *de un mare scriitor şi de un mare episcop*" (!) [3].

Epistola lui **Foţie** fu adusă la Roma cu o scrisoare a Impăratului.

Deputaţia, care însoţia aceste scrisori, ducea cu dânsa *bogate daruri* pentru Papa, — şi se lăuda că va reuşi la Roma, cu atât mai mult, cu cât se luase Ignaţienilor toate mijloacele d'a îşi înainta plângerile şi d'a-şi trimite apelul [4].

---

1. **Guetée.** — L. cit., p. 312.
2. **Idem.** — L. cit., p. 312.

Intr'o a doua scrisoare către Papa, **Foţie** îi spune: „ni s'a dat sufragiuri *fără de voia noastră*; ne au creat episcop, cu toate *lacrămile, plângerile, întristarea, desperarea* noastră". **Guetée.** — L. cit., p. 323.

3. **Guetée.** — L. cit., p. 314.
4. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 358.

Răspunsul Papei.

„Papa **Nicolae** ignora ce se petrecuse la Constantinopole cu depunerea lui **Ignatie** şi cu alegerea lui **Foţie.** El află numai că **Foţie** era **laic** în momentul acestei alegeri.....

Or, **Adrian** I oprise d'a se mai ridica pe viitor un laic, la episcopat şi **Nicolae** se sprijini pe acest precedent..

Este sigur că *mai multe canoane în Occident*, (între altele canonul X al Sinodului din Sardica), *opreau consacraţiile pripite.* Dar aceste canoane nu erau primite în Orient (?), — şi, deşi *usul era în favoarea hirotoniilor date progresiv*, totuşi Istoria Bisericei probează că se trecea câte odată pe de asupra usului sau a canoanelor, în favoarea unor oameni de un *merit distins* şi în **împrejurări grave**“ [1].

In realitate aci nu se întâmplase nici o *împrejurare gravă*, — ci era vorba de numirea unui individ, care n'avea alt *merit*, de cât acela d'a fi un *linguşitor al Curţei.*

Să vedem acum răspunsul dat de Papa **Nicolae I**, Impăratului **Mihail** al III-lea.

„Creatorul tutulor lucrurilor a stabilit..... soliditatea aleşilor săi Apostoli, pe credinţa neclintită a *prinţului lor*, adică a lui **Petre**, — căruia 'i a acordat, prin excelenţă, *scaunul cel dintâi.* Căci lui i s'a zis, prin vocea Domnului: „Tu eşti piatră şi pe această piatră vor zidi Biserica mea, — iar porţile iadului nu o vor birui“.

Petre..... nu încetează d'a întări, prin rugăciunile sale, edificiul nemişcat al *Bisericei universale.* El se grăbeşte să reformeze, prin regula adevăratei credinţe, *nebunia acelora ce cad în rătăcire*, — şi susţine pe cei ce o con-

1. **Guetée.** — L. cit., p. 315—317.

solidează, ca nu cumva porţile iadului, — adică insinuările perfide ale spiritelor rele şi atacurile ereticilor, — *să parvie* **a rupe Unitatea Bisericei**".

„Noi voim, — adăogă apoi **Nicolae**, — ca **Ignatie** să se presinte înaintea trimişilor noştri, pentru ca să spue *de ce şi-a abandonat poporul*, fără să ţie seama de prescripţiile predecesorilor noştri, sfinţii pontifici **Leon** şi **Benedict**.....

Toate actele vor fi transmise la *autoritatea noastră apostolică*, pentru ca să hotărâm cea ce va fi de făcut, ca Biserica voastră, — care este atât de sguduită, — să fie pe viitor stabilă şi paşnică" [1].

„Papa **Nicolae** trimise şi lui **Foţie** o scrisoare, care nu e decât o prescurtare a aceleia ce adresase Împăratului... El tratează pe **Foţie** ca pe un simplu *laic*, fără să-i dea nici un titlu episcopal, — deşi îl ştia legitim hirotonisit. Această manoperă, — spune **Guetée**, — ascundea cugetarea că: *nici un episcop* nu putea să aibă caracterul ordinului său, dacă nu avea *consimţimântul pontifului roman*" [2].

In această scrisoare, Papa zice lui **Foţie**:

„De acea, nu putem să consimţim la consacrarea voastră, până ce nu se vor întoarce cei ce îi am trimis la Constantinopole".

Primul Sinod Foţian.

In urmă, „**Foţie** rugă pe Împaratul să adune un *sinod ecumenic*, care să curme cearta.

---

1. **Guetée.** — L. cit., p. 317.
2. **Idem.** — L. cit., p. 318.

Mihail III convoacă deci un sinod,— la care fură invitaţi patriarhii orientali precum şi **Papa Nicolae** I...

Acesta se folosi de ocasie, spre a introduce în Orient idea despre un *primat jurisdicţional* al episcopului Romei. El trimise legaţii săi la sinodul convocat; dar, le dădu acestora instrucţii, şi anume că: *el ia parte*, nu ca primul membru, ci ca *singurul judecător suprem* în această afacere,—adăogând şi întâmpinări şi pretenţii...

Legaţii săi fură primiţi cu mare cinste şi cu daruri, atât la curte, cât şi de patriarh, — pentru că *şi o parte şi cealaltă voia să-i aibă favorabili*".

„Sinodul se întruni, în 861, în Constantinopole, cu un număr de 318 episcopi... şi decise... că **Ignatie** *a fost depus în mod legitim*, — şi că **Foţie** cu dreptate a ocupat scaunul patriarhal" [1].

Dar legaţii pontificali fuseseră *ameninţaţi* de Împăratul şi *corupţi* de **Foţie**,— după cum spune Papa în o scrisoare către **Mihail** al III-a:

„Ajungând trimişii noştri la Constantinopole, ei au fost înspăimântaţi cu ameninţările puterei tale,—şi înfricoşaţi, au schimbat toate câte li s'a poruncit".

La acest falş sinod, fu adus **Ignatie**, — care protestă zicând: „Nu recunosc asemenea judecători! *Fac apel la Papa*".

Pentru această declaraţie, el fu maltratat şi silit să îşi *citească însuşi abdicarea.*

În urmă, pentru ca să scape cu viaţa, acest sfânt patriarh fu obligat să fugă din oraş, îmbrăcat în trenţe de cerşetor.

Apelul lui Ignatie la Papa.

Atunci **Ignatie** făcù apel la Papa şi scrisoarea sa fu iscălită de 10 Mitropoliţi şi de 15 Episcopi, — indignaţi

1. **Evsevie Popovici.** — L. cit., p. 684.

de suferinţele nespuse îndurate de unul din cei mai mari capi ai Bisericei.

In acea scrisoare el zice:

„Priveşte la predecesorii tăi, **Fabian, Iuliu, Inocenţiu, Leon** şi la toţi câţi au luptat cu bărbăţie *pentru adevăr*, şi pe toţi îi întrece. Iar mie, care fără vină am suferit atâtea, *fă-mi dreptate*".

Şi **Guetée** insinuă:

„**Ignatie** măguli prea mult orgoliul Papei. Pentru a o proba, va fi de ajuns să citâm subscripţia actului său de apel:

„**Ignatie**, *apăsat de tiranie*, etc... Prea sfântului nostru Domn, şi prea fericitului Preşedinte, *Patriarh al tutulor scaunelor* şi al aceluia al sfântului **Petre**, prinţul Apostolilor, — **Nicolae**, papă *ecumenic*, şi prea sfinţilor săi episcopi şi prea înţeleptei Biserici romane, *universale*" [1].

Băgaţi de seamă că cel ce iscăleşte această scrisoare este un patriarh,—şi, mai presus de toate, un *sfânt*.

El fusese deposedat de scaunul său pe nedrept şi nu *cerşeşte mila nimănui*.

El face **apel**, la *Şeful suprem* al Bisericei, care are subt jurisdicţia sa chiar şi pe împăraţi,— *apel de dreptate*, în contra tiraniei imperiale şi contra suferinţelor de martir la care îl supusese un *intrigant*, ce voia să îi răpească locului.

Dar termenii apelului îl incomodează pe **Guetée**:

„Nouă ne vine greu să credem că **Ignatie**,—cu toate bunele sale raporturi cu Roma,—să fi putut să se adreseze Papei, în forma ce s'a citat" [2].

---

1. **Guetée.** — L, cit., p. 334.
2. **Idem.** — L. cit., p. 334.

Excomunicarea lui Foţie.

Când primì scrisoarea lui **Ignatie,** Papa luă la cercetare pe legaţii săi, care tocmai se întorseseră din Constantinopole. Şi aceştia sfârşiră prin a-i mărturisì tot adevărul.

Atunci el adună un sinod în Roma (863) şi nimicì hotărârile pseudo-sinodului foţian,

Pe **Foţie** îl *excomunică* şi îl *depuse.*

Iar pe **Grigore Asbesta** îl suspendă pentru totd'auna. În acelaş timp, el depuse şi pe episcopii făcuţi de **Foţie** şi prescrise să fie restituiţi, în toate drepturile lor, toţi cei ce suferiseră pentru **Ignatie.**

În decretul de excomunicare, Papa se exprimă astfel:

„Noi declarăm pe **Foţie** *lipsit de toată onoarea sacerdotală* şi de *toată funcţia clericală,*—prin autoritatea lui Dumnezeu celui A-tot-puternic, a sfinţilor Apostoli **Petru** şi **Pavel,** a tutulor Sfinţilor, a celor zece sinoade generale şi a *judecăţei ce Sfântul-Duh, pronunţă prin noi*"[1].

Iar **Guetée** găseşte de cuviinţă să zică:

„Papa **Nicolae** se punea astfel ca *arbitru al legitimităţei episcopilor*...

Un sinod de 318 episcopi aprobase, *în public,* alegerea lui **Foţie** şi depunerea lui **Ignatie.** Legaţii fuseseră marturi la aceasta; ei mărturiseau de cele ce văzuseră şi auziseră.

Era prea destul,—**ni se pare,** —pentru a decide pe **Nicolae** să acorde comunicarea sa unui episcop care, prin moravurile sale venerabile (?) şi *prin ştiinţa sa (?)* era demn de episcopat"[2].

1. **Guetée.** — L. cit., p. 336.
2. **Idem.** — L. cit., p. 329.

In urmă, Papa adresă Împăratului, lui **Foţie** şi patriarhilor din Orient, scrisori, — „care, după **Guetée**, sunt monumente ale orgoliului său" [1].

Al II-lea sinod foţian.

În 867, **Foţie** convocă la Constantinopole un sinod, la care asistară legaţii celor trei scaune patriarhale din Orient,—precum şi o mulţime de episcopi, de preoţi şi de călugări,

Se dete citire scrisorilor lui **Nicolae.** Şinodul „l recunoscù *nedemn de episcopat* şi pronunţă, contra lui, **excomunicare şi anatemă** [2].

Această decisie fu trimisă Papei.

Atunci **Nicolae** se hotărî să invite întreg Occidentul să se scoale ca un singur om şi să respingă afronturile, aduse Şefului suprem al Bisericii.

„Totul era gata ca să aducă între Latini şi Greci o *ruptură*, ale cărei germeni existau de *multă vreme.*

Diversitatea *caracterului* **naţional**, a limbei, a riturilor, a usagielor liturgice, tendinţa *generală* a spiritelor, — rivalitatea Romei noi în potriva vechei Rome, *ambiţia* episcopilor din Constantinopole, deveniţi patriarhi ecumenici... erau atâtea cause ce favorisau sciziunea...

Revoltându-se în contra *întâetăţei Papei*,... **Foţie** putea să se bizue pe *concursul celor mai mulţi dintre Greci...*

Nu mai rămânea decât să dea aversiunei şi ostilităţei un *caracter de permanenţă.*

Foţie o făcù şi pe aceasta, sprijinind discordia pe un **fundament dogmatic**, — adică, taxând de *erezie abo-*

1. **Guetée.** — L. cit., p. 329.
2. **Idem.** — L. cit., p. 334.

ninabilă, doctrina Latinilor că Sfântul-Duh nu purcede umai din Tatăl, — ci şi din Fiul.

Şi cum á parvenit să impue această convingere *com-atrioţilor săi*, **Unirea** între Greci şi Latini a fost ruptă u desăvârşire şi pentru vecie" [1].

Şi într'adevăr, **Foţie** scrise o enciclică episcopilor din Orient,—în care declară *că se separă de Papi*, pentru că aceştia au **căzut în erezie.**

În acelaş timp, el scrise şi regelui Bulgarilor, **Bogo-ris,** — desvelindu-şi patima sa infamă. În această scri-oare, el tună şi fulgeră în potriva **întâetăţei,** ce Papii şi atribue peste toţi ceilalţi episcopi. După dânsul, acest lrept,—pe care Papii l'au luat pentru că şedeau în ca-itala imperiului,—*trebue să treacă patriarhilor din Con-tantinopole*, unde a fost transferată reşedinţa împăraţilor. *Aci* **a vrut el să ajungă.** Acuzaţia de erezie nu decât un *pretext*, care îi serveşte ca să se justifice.

Dar **Foţie** nu putù să se bucurie multă vreme de avantagiile *schismei*.

Protectorul său **Bardas** fu ucis de **Mihail** al III-lea ; ar acesta fu omorît, puţin după aceea, de curtisani plă-iţi de **Vasile** Macedoneanul.—care se urcă pe tron.

Reîntronarea lui Ignatie şi exilarea lui Foţie,

Indată ce deveni împărat,—*a doua zi* chiar, după cum storiseşte **Nichita** Paflagonianul, — **Vasile** închise într'o nănăstire pe **Foţie,** — care probabil se pregătea să îl elicite că *s'a scăpat* de predecesorul său... după cum

1. **Hergenroether.**—L. cit. p. 402.

firitisise şi pe acesta că *s'a scăpat* de unchiul său **Bardas** [1].

Insă, **Guetée** pretinde că **Foţie** ş'ar fi atras ura lui **Vasile,** refusând de a'l admite la împărtăşire.

In urmă, **Vasile** restabili pe **Ignatie** în Scaunul patriarhal, — după un exil de *zece ani.*

El trimise la Roma ambasadori, care să spue Papei că *sentinţa i-a fost îndeplinită,* — şi să îl roage să convoace un *sinod ecumenic,* pentru curmarea certelor bisericeşti.

In acelaş timp, **Ignaţie** scrise şi el Papei. Iată un pasagiu din această epistolă:

„Pentru rănile şi bolile din trupul omului, arta a pus la îndemână mai mulţi medici... Pentru bolile însă, ce sunt în mădularele lui **Cristos,...** Dumnezeu l'a ales şi l'a făcut *medic universal,* **numai pe unul,** — adică pe Sfinţia-Voastră frăţească, — când a zis lui **Petre,** căpetenia Apostolilor: Tu eşti **Petre** şi pe această piatră voi zidi biserica mea...

Aceste fericite cuvinte nu le-a mărginit, ca pe un privilegiu oarecare, numai la Corifeul Apostolilor,—ci, prin el, le-a trecut la toţi câţi aveau să fie, după el, *păstori supremi* şi Episcopi ai Romei celei vechi".

Dar când sosirà ambasadorii lui **Vasile,** Papa **Nicolae** I murise.

„Succesorul său,' **Adrian** al II-lea, adună la Roma un Sinod (868), pentru ca să condamne din nou pe **Foţie.**

1. Când **Mihail** al III-lea comise această crimă, „**Foţie** scrise împăratului pentru ca să îl *felicite...* că *a scăpat* de intrigile lui **Bardas**",... care fusese *binefăcătorul* său şi căruia *îi datorà* patriarhatul. (**Guetée.**—L. cit., p. 340, notă).

Unul din trimişii împăratului, — care aduseseră actele sinodului foţian,... afirmă că acest sinod fusese compus numai din câţiva episcopi ce se aflau atunci în Constantinopole; — că *celelalte semnături, în* **număr de o mie** *erau falşe*" [1]...

Sinodul al VIII-lea ecumenic.

„Ambasadorii lui **Vasile** se întoarseră la Constantinopole, însoţiţi de trei legaţi ai Papei **Adrian.** Aceştia erau purtători de două scrisori adresate, una Împăratului, alta lui **Ignatie.**

Convocare.— „*Noi voim*, scrie **Adrian,** Împăratului, ca să faceţi să se celebreze un sinod numeros, care va avea *presidat* de legaţii noştri şi în care se vor judecă persoanele după greşalele lor" [2].

Presidare.—Sinodul fu deschis, la Constantinopole, în biserica Sfintei Sofii, la 5 Octombrie, 869, — sub preşedenţia legaţilor papali.

În prima sesiune, nu luară loc decât cei trei legaţi ai Papei, — representanţii celor trei patriarhii din Orient (Alexandria, Antiohia şi Ierusalim),—precum şi 12 episcopi, ce se declaraseră contra lui **Foţie.**

În a doua sesiune, „10 din episcopii, aderenţi ai lui **Foţie,** intrară pentru a cere iertare de greşeala lor. În

1. **Guetée.**—L. cit.. p. 345.

„**Anastase** bibliotecarul spune că, *din* **o mie de iscălituri,** se care acest document era acoperit, *nu erau decât* **douăzeci şi una autentice**".

„Admiţând această aserţie ca adevărată,— zice **Guetée**— ar urmă că *celelalte semnături* **au fost culese în afară** *de sinod (?)* Ele ar avea deci *mai multă valoare,* fiindcă subscriitorii ar fi dherat cu mai mare libertate". (L. cit., p. 345, notă).

Se vede că **Guetée** nu pricepe ce e un *falş.*

2. **Guetée.**—L. cit., p. 346.

plus, 11 preoţi, 9 diaconi şi 7 ipodiaconi, care imitară pe cei zece episcopi, primiră şi ei iertare.

Alţi doi episcopi sosiră la Sinod pentru a treia sesiune ;— aşa că adunarea fu compusă din 24 episcopi,—fără a se numără preşedinţii" [1].

„Toată cercetarea avù loc cu scopul de a se dovedi că, la sinoadele ţinute în 861 şi în 867, **Foţie** ar fi lucrat prin mărturii *falşe* şi prin delegaţi *falşi*, — adică în totdeauna prin **falşificare** şi prin **înşelăciune**" [2].

„În a cincea sesiune, **Foţie** fu adus cu forţa.

El nu răspunse decât prin câteva cuvinte pline de demnitate,—şi făcù cunoscut Sinodului că **'l recuză** şi că nu va răspunde la acuzările ce 'i se impută. În ochii săi *33 de episcopi*, întruniţi din ordinul Împăratului, inimicul său, nu puteau pretinde să caseze sentinţa a *318 episcopi*, care 'l proclamaseră patriarh legitim" [3].

Sesiunea a şeaptea se termină prin *anatema lui* **Foţie**...

În sfârşit, *actele sinodului fură semnate de 102 episcopi*".

„Era puţin,—remarcă **Guetée**,—mai ales când cugeţi că patriarhatul din Constantinopole conţinea atunci peste 600 episcopate, şi că împăratul **Vasile** uzase de toată influenţa sa, pentru a forma un sinod numeros" [4].

Aşa de mare era groaza ce inspira **Foţie**, — pe care contimporanii săi îl supranumiră **„fiară sălbatecă**, ce uneşte *ipocrisia* cea mai profundă, cu o *cruzime* ce merge până la extravaganţă" [5].

Confirmare.—„Membrii sinodului,—din ură contra lui **Foţie**, mai mult decât din convingere,—semnară formu-

---

1. **Guetée.**—L. cit., p. 347.
2. **Ev. Popovici.**—L. cit., T. I, p. 688.
3. **Guetée.**—L. cit., p. 349.
4. **Idem.** — L. cit., p. 353.
5. **Idem** —L. cit., p. 339.

ırul roman, care *supunea toată Biserica orientală, caunului din Roma...*

Adunarea terminată, ei adresară Împăratului şi lui **Ig-atie** reclamaţii, cu privire le semnaturile lor şi cerură a ele să nu fie trimise la Roma,

Pe lângă aceasta, ei protestară şi contra semnăturei :gaţilor, cari nu iscăliseră decât în mod restrictiv, *re-ervând aprobaţia Papei.*

Cu chipul acesta, episcopul din Roma conserva liber-ıtea de a *aprobà sau de a casà*, după voinţa sa, ceace e făcuse.

Cum nu se mai putea revenì asupra acestei clause :strictive, Împăratui, pentru a eşi din încurcătură, *făcù ă se* **fure,** din casa legaţilor şi în absenţa lor, actul cu emnăturile.

Legaţii protestară,—dar în zadar" [1].....

„Ei plecară puţin timp după acea şi fură jefuiţi în cale, e către *slavi (?)* care le răpiră actele autentice ale si-odului" [2].

Iată şi modul cum istoriseşte **Evsevie Popovici** aceas-tă peripeţie :

„Când ajunseră la subscrierea actelor, Grecii se căiră ă, — din îndemnul împăratului şi al lui **Ignatie,** — au drobit pe **Foţie şi s'au vândut** *Latinilor.*

Ei începură să facă imputări împăratului şi lui **Ignatie** ă *au redus biserica greacă să fie cu totul sclavă, bi-erıcei romane.*

Actele s'au subscris cu imputări reciproce. Fiecare arte acuză pe cealaltă de *falşificarea textului.* Latinii ıtr'adevăr formulaseră textul în favoarea lor,—iar Grecii

1. **Guetée** — L. cit., p. 354.
2. **Idem.** — L. cit., p. 356.

căutau să scape de aceasta, în textul lor, **cât se poate mai uşor...**

„Grecii însă **furară actele subscrise,** *chiar din mâinele legaţilor.*

Firește că aceştia începură să vocifereze, — făcând pe Greci retrograzi şi somând pe Împăratul şi pe **Ignatie** să li se restitue actele...

Legaţii romani se întoarseră în patrie, — şi pierdură actele sinodului pe drum, *atacaţi fiind de piraţi,*—şi numai **Anastasie,** bibliotecarul roman, care se întoarse pe altă cale, a adus la Roma actele greceşti şi o traducere latină a lor" [1].

Astfel se termină acest *sinod ecumenic,* — căruia după cum am arătat, nu îi a lipsit, nici *convocarea,* nici *presidarea,* nici *confirmarea,* din partea Papei.

Se înţelege uşor de ce **Guetée** îi neagă caracterul *ecumenic* şi îi consideră ca un simplu sinod *local.*

Printr'însul se puse capăt, pentru moment, *schismei* din Biserică.

Ignatie, rămas patriarh, a păstorit în pace, până la moarte.

Reintegrarea lui Foţie în scaunul patriarhal.

Câţiva ani mai târziu, **Foţie** — graţie unor linguşeli perfide ,—intră... subt pielea Împăratului.

Aflând că acest monarch ţinea mult să treacă drept urmaşul unei familii însemnate,— căci, în realitate, el nu era decât un *simplu ţăran* din Pindul Macedoniei şi îşi începuse cariera ca rândaş de cai,[2] — **Foţie** nu se dete înapoi d'a comite un nou **falş.**

---

1. **E. Popovici.**— L. cit., T. I, p. 688.
2. **Ch. Diehl.** — *Figures Bysantines,* p. 157. Paris, 1906.

El avea ca prieten pe bibliotecarul **Teofan.**

Prin intermediarul acestuia, el făcù să se strecoare, printre manuscrisele ce posedà Curtea imperială. o scrisoare ieroglifică, — care, după spusele lui **Teofan,** nu putea fi descifrată decât numai de **Foţie.**

El fu astfel chiemat la Curte şi... citì scrisoarea minunată, care era *tocmai o genealogie a împăratului.* După acest document, **Vasile** descindea din vechea dinastie a Arsacizilor şi anume din Tiridat regele Perşilor.

Suveranul fu sedus de *aerele de învăţat* ce îşi da vicleanul. El îl reţinù la Constantinopole şi îi încredinţă educaţia fiului său [1].

Ignatie murind în 878, **Foţie** se urcă pentru a doua oară pe scaunul patriarhal, „fără să mai aştepte recunoaşterea dela Roma, şi privind ca neavenit sinodul adunat la Constantinopol, în contra lui" [2].

Impăratul,—care acum îi era favorabil,— scrise Pontifului roman să deslege pe **Foţie** de excomunicarea pronunţată de Papii **Nicolae** şi **Adrian,** precum şi de sentinţa de depunere decretată de sinodul al VIII-lea ecumenic.

In acelaş sens îi scriserà Papei şi patriarhii din Răsărit.

Ba chiar şi **Foţie** îi trimise o epistolă, în care spune că, numai *silit de toţi,* a ocupat a doua oară scaunul patriarhal.

Papa **Ioan** al VIII-lea, — care succedase lui **Adrian** al II-lea, mort în 872, — se arată foarte dispus a pacificà biserica din Constantinopol.

---

1. **Nichita Paflagonianul.** — **Guetée** se mărgineşte să spuie, numai câte-va cuvinte, despre „blândeţea, caritatea şi **dibăcia** cu care **Foţie** recăpătă bunele graţii ale împăratului **Vasile".** Dar el relatează că, după scriitorii contimporani, **Foţie** ar fi recurs şi la *Magie.* (**Guetée.** — L. cit., p. 359, nota şi p. 364, nota).

2. **Guetée.** — L. cit., p. 360.

El răspunse împăratului:

„Considerând unanimitatea cu care toţi patriarhii şi episcopii,— chiar acei ce fuseseră hirotonisiţi de **Ignatie,**— s'au unit la alegerea lui **Fotie,** consimt a-l recunoaşte ca patriarh,... cu condiţia că el va adună un *sinod* pentru a cere ertare că s'a *reurcat pe scaunul* său *fără* o **sentinţă de absoluţie...**“ [1].

Al III-lea sinod Foţian.

„Legaţii ce aduceau scrisorile papei, sosind la Constantinopole, se convocă acolo, în 879, un sinod în care se aflară *383 de episcopi (!)*

Dar aceste scrisori ale lui **Ion** erau pline de noile doctrine ale papalităţei... În toate, el *dă ordine* şi pretinde a exercită o suveranitate absolută şi de origină divină...

Se înţelesese că, dacă s'ar fi citit astfel de scrisori în sinod, toată *speranţa de pacificare* ar fi fost ruptă“ [2] (??)

Şi atunci se recurse pur şi simplu la încă un **falş.**

Unul mai mult,... unul mai puţin!

„Nu se conservă decât fondul acestor scrisori,... şi *se scoase din ele orice expresie lovitoare* şi tot ce da de bănuit că Papa ar vroi să fie **suveranul** *Bisericei*“ [3].

Guetée spune că mutilările epistolelor Papei s'au făcut „de bună seamă de **Foţie,** în *unire cu legaţii,*—cari, în sinod, ascultară citirea scrisorilor astfel modificate, **fără să protesteze**“ [4].

Dar, el neglijează să arate că **legaţii nu ştiau gre-**

1. **Guetée.**—L. cit., p. 360.
2. **Idem.**—L. cit., p. 361.
3. **Idem.**—L. cit., p, 362.
4. **Idem.**—L. cit. p. 362.

ceşte,[1]—şi, prin urmare, nu am priceput nimic din *galimatiasul* lui **Foţie.**

„Într'una din sesiunile acestui sinod, legaţii scaunelor patriarhale din Antiohia, din Alexandria şi din Ierusalim, dădură probe *perfect autentice*.., că pretinşii legaţi, ce asistaseră la sinodul din 869, subt **Adrian,** şi care aderaseră la condamnarea lui **Foţie,** *nu erau decât nişte* **trimişi ai Turcilor (?!)...**

În consecinţă, acel sinod fu *anatematisat* de către legaţii Romei (?), de către legaţii celorlalte scaune patriarhale din Orient şi de către toţi episcopii presenţi" [2].

Şi băgaţi de seamă că sinodul *anatematisat* e tocmai un **sinod ecumenic,**—şi anume al VIII-lea (?!).

Trimişii papali se reîntoarseră în Roma,—luând cu ei actele sinodului, scrise în limba greacă.

Când aceste acte fură traduse în latineşte, Papa îşi dădù seama că fusese mistificat.

Atunci, el anulă acest pseudo-sinod şi, — „urcându-se în amvonul Bisericei, cu Evanghelia în mână", [3] — pronunţă „*anatema* în contra lui **Foţie,** care *înşelase, în tot felul,* scaunul Apostolic şi fabricase noi documente *apocrife*" [4].

Murind **Ioan** al VIII, papii următori, — **Marin, Adrian** al III-a, **Ştefan** al V-a, — condamnară din nou pe **Foţie,** unul după altul.

Exilul şi moartea lui Foţie.

Împăratul **Vasile** murind (886), fiul său **Leon** filosoful îi luă locul.

1. **Hergenroether.**—L. cit., T. III, p. 421.
2. **Guetée.**—L. cit., p. 365.
3. **E. Popovici.**—L. cit., T. I., p. 692.
4. **Hergenroether.**—Lit. cit., T. III, p. 429.

Acesta alungă pe **Foţie,** fostul său învăţător, de pe scaunul din Constantinopole,— şi îl închise într'o mănăstire. Schismaticul muri acolo, cinci ani mai târziu (891).

Guetée găseşte cu cale să zică:

„Spre a acoperi cu un pretext specios această usurpaţie, împăratul **Leon** trimise, la biserica Sfintei Sofii, doi din ofiţerii săi,—care se suiră pe anvon şi citiră, *în public*, crimele ce 'i plăcea să impute lui **Foţie.**

„Pe urmă, acest patriarh fu acuzat că a participat la un complot, al cărui scop erà d'a pune pe o rudă a sa pe tron. Dar nu se putù găsì o singură probă în sprijinul acestei acuzaţii“ [1].

Împăratul scrise Papei despre depunerea lui **Foţie,**— pe care o consideră ca *executarea hotărârei* lui **Ion** al VIII-lea.

„Însă, scrisoarea lui **Leon** n'ajunse la Roma decât după moartea Papei **Ştefan.**

Formosus, urmaşul acestuia, răspunse că **Foţie** nu fusese decât *laic;*... că, prin urmare, el era condamnat, fără să mai fi fost nevoe d'a îl judecà“ [2].

* * *

Astfel se sfârşi schisma lui **Foţie.**

Biserica răsăriteană rămase unită cu cea apuseană, până la jumătatea veacului al XI-lea,—când desbinarea grecească fu dusă la capăt de un alt patriarh, numit **Cerularie.**

---

1. **Guetée.**—L. cit., pag. 389.

2. **Idem.**—L. cit., p. 390.

La animositățile *naţionale* ce desbinau, în timpul acela, pe Greci, de Latini, s'a mai adăogat şi faptul că Bulgarii, — care, atunci ca şi acum, se dădeau *fără scrupul,* când cu unii, când cu alţii,— au trecut de mai multe ori, dela Biserica română, la cea grecească,—şi vice-versa.

Pentru a fi **cel dintâi, Foţie,**[1] fu împins de patima de dominaţie să *mintă* şi să comită *numeroase falşuri,*— fără să aibă nici o remuşcare, că a săvârşit cea *mai mare crimă,...* aceea d'a rupe *Unitatea Bisericei lui* **Cristos.**

* * *

„Schisma Grecească a pus în lumină, **întâietatea** *Papilor.*

Niciodată prerogativele Sfântului Scaun n'au fost mai bine stabilite, decât în lupta Papei **Nicolae** cu Patriarhul schismatic **Foţie**[2].

Într'adevăr:

1. — **Foţie** el însuşi cerù papei **Nicolae,** să trimeaţă legaţi care *să liniştească spiritele,* ce erau iritate din cauza depunerei lui **Ignatie,** — şi să-l *întărească* pe dânsul, în scaunul patriarhal, pe care îl usurpase. Aceşti legaţi aveau deci o **putere de jurisdicţie,**—recunoscută de toţi,—şi care ţinea de *supremaţia* Papei peste toată Biserica.

2. — Patriarhul **Ignatie,** ce era persecutat, face şi el apel la Roma.

3. Împăratul **Vasile Macedoneanul,**—precum şi **toţi patriarhii Orientului,** (din Alexandria, din Antiohia şi din Ierusalim) recunoscură **supremaţia Papei,** — nu numai asupra Bisericei din Constantinopole,—ci şi asupra **Sinodului** *al VIII-lea* **ecumenic,** — atunci când, după moartea lui **Ignatie,** cerură papei **Ion,** să întărească pe **Foţie,** care fusese depus de acest conciliu universal.

1. În secolul al XII-lea, Grecii proclamară pe **Foţie** ca *doctor al Bisericei.* Iar în secolul al XVI-lea, ei îl făcură **sfânt.** (**Hergenroether.**— L. cit., T. III, p. 433).

2. **Jager.**—*Hist. de Photius;* — L. IV, 114. 1865. Vezi **Guettée.**— L. cit., p. 338.

2. — SCHISMA LUI CERULARIE.

„Desbinarea dintre Răsărit şi Apus ameninţa mereu să renască.

Doctrinele propagate de **Foţie** se înrădăcinau din ce în ce printre greci.

Patriarhii bizantini, preocupaţi numai de *patimile lor ambiţioase*, continuau să se intituleze **„ecumenici"**, — şi în orice ocazie lucrau în detrimentul Scaunului roman" [1].

Mihail Cerularie fu, în tinereţea sa, implicat într'un complot în contra Împăratului, — care îl exilă, închizându-l în o mânăstire (1040).

Acolo, el se făcu călugăr şi astfel fu liberat din închisoare.

Prin un concurs de circumstanţe, de care ştiu să profite, **Cerularie** deveni unul din sfetnicii cei mai influenţi ai noului împărat **Constantin Monomacul.**

Puţin dupa aceia (1043), el fu ales patriarhul Constantinopolei, — înlocuind pe **Alexe** care, înaintat în vârstă, murise.

„Contimporanii lui **Cerularie** sunt unanimi a recunoaşte într'însul *o sete arzătoare de* **dominaţie.** El era născut, — zic ei, — ca să *comande.* De *o trufie imensă* şi de o voinţă neînduplecată, el mergea, la scopul propus, cu o energie brutală. Cine se opunea planurilor sale, era răsturnat sau zdrobit" [2].

D'abia intronisat, **Cerularie** începu să lucreze, — mai întâi la întunerec, pe urmă în plină zi, — ca să ruineze autoritatea Papei în Orient.

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 437.
2. **Tournebize.** — *L'Eglise grecque orthodoxe et l'Union.* T. I, p. 20.

Astfel el şterse numele Pontifului roman din dipticile sfinte.

In acelaş timp, el atacă, — fie în discuţii private, fie în scrieri, — anumite obiceiuri ale Bisericei din Roma, bunăoară ca: prepararea Euharistiei cu azimă, — celibatul preoţilor, — dogma *Filioque*, care servise şi lui **Foţie**, etc.

In plus, el închise bisericile latine, care existau de multă vreme la Constantinopole, — şi sateliţii săi îndrăsniră să calce în picioare *grijania sfinţită*, făcută cu azimă.

El căuta deci gâlceavă.

Când Papa află de aceste fapte nechibzuite, el scrise lui **Cerularie**, făcându-i să remarce că,—pe când ritul latin e proscris la Bizanţ, — numeroasele mănăstiri greceşti din Italia n'au fost nici măcar atinse.

In timpul acesta, Impăratul **Constantin** Monomahul,— aflându-se în mare strâmtorare din partea duşmanilor din afară, — scrise Papei, pentru a i cere ajutor în potriva Normanzilor, care invadaseră Italia de jos. El îl rugă, de asemenea, să trimeaţă *legaţi* la Constantinopole, pentru a se face o *împăcare trainică* a Bisericelor, apuseană şi răsăriteană.

Leon al IX-a trimise atunci trei legaţi, cu scrisori pentru împăratul şi pentru patriarh (1054).

Papa spune împăratului:

„Biserica universală..... n'are decât *un Cap*, care trebue să fie venerat de toţi. Oricine îl desonorează, în zadar se pretinde a fi *unul din membrii săi.* Acest Cap al Bisericei este Roma... iar episcopul acestui oraş este vicarul lui Dumnezeu, însărcinat cu *purtarea de grije a tutulor Bisericilor*“ [1].

1. **Guetée.** L. cit., p. 398.

In scrisoarea către **Cerularie**, Papa „îi impută *ambiția, luxul* și *bogățiile* sale".

In urmă el continuă astfel:

„Biserica romană nu este, după cum ziceți, o *Biserică particulară*..... O nație ce are orgoliul de a fi în vrajbă cu ea, nu mai poate fi privită ca aparținând Bisericei; ea nu mai formează Biserica, ci o *adunare de eretici*, o sinagogă a lui Satan:....

Deci, cel ce voiește să se glorifice cu numele de creștin, să înceteze de a blestema și de a ataca Biserica romană; căci în zadar pretinde că onorează pe părintele familiei **(Isus)**, dacă îi desonorează mireasa (Biserica)" [1].

Legații papei discutară victorios acusațiile pe care **Cerularie** le aducea bisericei romane.

Insă Grecii, atentând la viața lor, ei se plânseră împăratului că „patriarhul a avut în privința lor scopurile cele mai *crude* și cele mai perfide" [2].

Dar chiar și intervenția Împăratului fu zadarnică.

Intr'adevăr, **Cerularie** *nu voia*, cu nici un preț, *ca Papa să fie d'asupra lui;* — iar chestia azimelor nu era decât un *pretext.*

Iată ce zice în această privință însuși **Guetée.**

„S'a imputat lui **Cerularie** că a adus, contra Bisericei latine, *acusații fără fundament.* Mai multe în adevăr *erau* **exagerate.**

Dar nu s'a remarcat îndeajuns că patriarhul n'a fost decât **ecoul** *Bisericilor din Orient.*

De când papalitatea voise să impue autocrația sa, o puternică reacție se operase în aceste Biserici. Subt

1. **Guetée.** — L. cit., p. 399.
2. **Idem.** — L. cit., p. 400.

impulsia acestui sentiment, se căutase *tot ce se putea imputa* Bisericei romane,—care, în persoana episcopilor săi, se dădea ca păzitoarea infailibilă a sănătoasei doctrine.

Mihail Cerularie nu fu decât interpretul acestor imputări. El n'ar fi avut nici odată *îndestulă influență*, pentru a impune plângerile sale, adevărate sau **pretinse**, Orientului creştin. Iar cei ce au voit să'l dea ca *consumătorul schismei*, începută subt **Foție**, n'au apreciat faptele decât într'un mod superficial.

Ceea ce făcu forța lui **Foție**, în contra papalității, fu *că Bisericile din Orient se găsiră cu dânsul*, — cu toate intrigile politice, influențele împăraților, violențele papilor, ura învierşunaților săi inamici.

Aceasta făcu şi forța lui **Cerularie**, — care *n'avea nici știința, nici geniul, nici virtuțile* lui **Foție**; el însă vorbi **în numele Orientului**, — şi *Orientul se recunoscu în protestările sale*, în contra inovațiilor Romei" [1].

După tentative multiple, legații romani fură obligați să sfârşească.

Căpetenia lor, cardinalul **Humbert**, compuse un decret de excomunicare, în care rosti *Anatema* în contra lui **Cerularie.**

„In ziua de 16 Iulie 1054, câte şi trei legații se duseră, cu acest decret, în biserica Sfintei Sofii, — unde era adunat clerul şi poporul, — şi acolo îl depuseră pe Sfânta Masă, în altar. Pe urmă, ieşind, îşi scuturară la uşă praful de pe picioare şi părăsiră biserica strigând: „Dumnezeu să vadă şi să judece" [2].....

Aceasta era tocmai ce aştepta **Cerularie.**

El răsculă atunci *poporul grec* din Constantinopole,—

1. **Guetée.** — L. cit., p. 400—401.
2. **E. Popovici.** — L. cit., T. I, p. 699.

căruia se prezintă ca *apărătorul religiei naționale*, — și organisă o mișcare populară, atât de puternică și atât de violentă, că însuși Impăratul nu îndrăsni să îi se opue.

Cerularie reuni un fel de sinod, — compus din 2 arhiepiscopi și din 12 mitropoliți, — și proclamă, în *fața lumei*, **separația Bisericei** *din Răsărit, de aceea din Apus.*

Din nenorocire, această *schismă grecească* deveni *definitivă*, — căci toate încercările ulterioare de împăcare au dat greș.

Dar, **Cerularie**, după ce a răsturnat autoritatea Papei, atacă și pe aceea a Impăratului.

Printr'o insurecție populară, el stăpâni pe **Constantin** Monomahul, care încercase să îi resiste după plecarea legaților Papei.

Printr'o altă revoltă a populației, el detronă pe **Mihai** al IV-lea, urmașul lui **Constantin**, — și puse în locul său pe **Isac** Comneanul (1057).

Dar violente conflicte isbucniră, curând după aceea, între patriarh și noul monarh.

Călugărul împinse pretențiile sale vanitoase, până a purta *stema împărăției*, subt pretext că „dacă e vre-o diferență între sacerdoțiu și imperiu, ea e în avantagiul celui dintâi" [1].

In plus, el avu îndrăsneala nemaipomenită să apostrofeze pe împărat cu aceste cuvinte : „Eu te-am ridicat, — brută ! Eu o să te pierz".

Isac Comneanul, amenințat, îl prinse pe neprevăzute și îl bagă în temniță ; apoi îl exilă în insula Îmbros din Arhipelag.

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 443.

El încercă să îl forţeze să abdice; dar, nereuşind, el hotărâ să îl facă să compare înaintea unui sinod de episcopi, care să îl judice şi să îl depue ca nedemn.

Cerularie fu târât în faţa unui asemenea tribunal, — dar muri subit, în 1059.

Astfel sfârşi acest om de nenorocire, — căruia Omenirea datoreşte desbinarea definitivă a Bisericei lui **Cristos.**

Cruciatele.

Antipatia naţională, ce separa pe Greci de Latini, se înăspri în timpul marelor mişcări de popoare, cunoscute subt numele de *Cruciate.*

Promotorii cruciatelor fură Papii, — deşi ei nu trebuiau să fie decât *mesagerii păcei.*

Ei sculară întreg Occidentul în potriva Musulmanilor, — care deja subjugaseră Asia şi Africa şi ameninţau serios Europa, — având ca ţintă să realiseze **imperiul universal,** visat de **Mahomet.**

Resultatele Cruciatelor fură aproape nule. D'abia dacă, prin ele, s'a încetinit oarecum înaintarea victorioasă a Islamului.

3. — INCERCĂRI DE UNIRE.

„Schisma dintre bisericile Orientală şi Occidentală continuă înainte, căci încercările de *unire*, ce se făcură spre a o înlătura, fură zadarnice şi fără succes.

Iniţiativa şi îndemnul veni la început din partea Papilor..... iar, mai târziu, adică pe timpul Paleologilor, din partea împăraţilor bizantini, care aveau nevoe de ajutor în contra Turcilor.....

Dar fiindcă, atât papii cât şi Paleologii, urmăriau un *interes egoist* şi nu căutau *pacea Bisericei,* pe temeiul mărturisirei de credinţă (?), încercările acestea, sau nu avură nici un resultat, sau dădură loc la *uniri artificioase,*— ca la sinodul din Lyon (1274) şi ca la sinodul din Ferara şi Florenţa (1439), — uniri ce nu se putură executa..... căci orientalii le respinseră ca falşe" [1].

Sinodul din Lyon.

„**Mihail Paleologu,** — gonind pe Cruciaţi şi restabilind, la 1261, imperiul grecesc în Constantinopole, — crezu că e necesar să câştige pe Papa, prin o *Unire* cu biserica romană..

El intră în negocieri cu **Urban** al IV, apoi cu **Clement** IV şi, în fine, cu **Grigore** X.

Dar îi fu mai greu să câştige **clerul grecesc** pentru o asemenea Unire, — adică să îl facă să recunoască **primatul de jurisdicţie al Romei,** asupra întregei Biserici, şi *legitimitatea adaosului Filioque* la simbol.

Astfel, Patriarhul **Iosif** I-iu nici nu voi să auză de *Unire* şi îndemnă pe învăţatul **Ion Veccos** să apere ati-

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 110—111.

tudinea anterioară a bisericei orientale; — iar acesta declară chiar că Latinii sunt *eretici*.

Impăratul se mânie şi bagă pe **Veccos** în închisoare. Acesta, fiind în temniţă, se îmblânzi, — *probabil prin ameninţări şi făgăduieli*. El studiă toate scrisorile *pentru* şi *contra* latinilor şi, în sfârşit, declară că a ajuns la convingerea că *Unirea s'ar putea face*" [1].

Impăratul trimise delegaţi la Lyon, — unde **Grigorie** al X-a convocase un sinod (1274) spre a încheia *Unirea*, — şi le încredinţă o scrisoare, prin care *el şi poporul său* declarau că se supun Papei [2].

In această scrisoare, Impăratul mărturisea că:

„Sfânta Biserică romană are **primatul** şi **supremaţia** *deplină, asupra întregei Biserici universale*, — pe care a primit'o dela însuşi Domnul, prin fericitul **Petre**, prinţul şi capul Apostolilor, *al cărui urmaş e pontiful roman*.....

... La această Biserică poate face *apel* orice nedreptăţit, în afacerile bisericeşti... şi ei îi sunt supuse *toate Bisericile*".

Mărturisirea a fost recitată, în faţa sinodului, în numele Impăratului şi al episcopilor greci.

In aceeaşi scrisoare, **Mihail Paleologu** ruga pe sinod, să nu impue Grecilor adaosul *Filioque* în Simbolul credinţei.

Această cerere fu acceptată.

In cele din urmă, *Unirea* fu considerată ca *săvârşită*.

Când, mai târziu, în 1281, Roma se convinse că *Unirea* nu e luată în serios la Constantinopole, — papa **Martin** al IV-lea excomunică pe **Mihail Paleologu**, numindu-l schismatic, viclean şi înşelător [3].

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 113—114.
2. **Idem.** — L. cit., T. II, p. 115.
3. **Idem.** — L. cit., T. II, p. 115.

Sinodul din Florența.

Ioan al VII-lea Paleologu și Papa **Eugeniu** al IV-lea reluară tentativele predecesorilor lor.

Ei se înțeleseră ca *Unirea* să se facă la un *sinod ecumenic*, care să se ție în Apus.

Papa avea să suporte cheltuelile de transport și cele pentru întreținerea orientalilor.

In 1437, Grecii, — în număr de vre-o 700, — plecară în Italia, pe corăbiile închiriate de Papa, dela Venețieni. Printre ei, se aflau împăratul **Ion** VII, patriarhul **Iosif** al II-a al Constantinopolei, cu vre-o 20 de episcopi și câțiva delegați ai celor trei patriarhi absenți, — adică al Alexandriei, al Antiohiei și al Ierusalimului. In plus, se mai găseau mulți preoți și diaconi, — iar restul se compunea din laici învățați și din suită.....

Câți-va principi, din țările orientale ortodoxe, trimiseră de asemenea reprezentanți. Astfel, veniră la sinod, **Izidor**, Mitropolitul Rusiei și **Damian**, Mitropolitul Moldovei, cu un protoiereu **Constantin** și cu un delegat civil **Neagoe** [1].

Sinodul, care începuse în Bâle, fu transportat în Italia, la Ferrara, — unde se adunară vre o 70 de episcopi occidentali. Aci sosiră și Grecii, în 1438.

Punctele de *diferență*, care aveau să se cerceteze, fură următoarele:

1. Invățătura despre purcederea Sfântului Duh, și adaosul *Filioque* la Simbolul credinței;
2. Invățătura despre purgatoriu;
3. Uzul pâinei, dospite sau nedospite, la Euharistie;
4. Primatul Papei.

Discuția asupra *punctului întâi* se prelungi până în

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 117—118.

Ianuarie 1439, când, — din causa pericolului ciumei, ce se ivise în Ferrara, — sinodul fu transferat la Florenţa.

Aci, desbaterile fură luate din nou, dar fără succes. Ele degenerară în acuzaţii reciproce de *falşificare de texte* [1].

„Grecii susţineau că nu era permis să se facă *nici o* **adiţie** Simbolului, — chiar atunci când ar fi necesar pentru a *preveni o schismă.*

Li se răspunse că *Filioque* nu era decât o explicare, o desvoltare, conţinută în germen în cuvintele *ex Patre,* — şi că trebuia să se ia, nu după *litera* vechilor sinoade, ci după *spiritul* lor" [2].

„Latinii mai declarară că: *Tatăl* e rădăcina şi sorgintea Divinităţei şi că, — dacă Sfântul Spirit procede şi din Fiul, — *Fiul* ţine acest dar dela Tatăl" [3].

Astfel „Sfântul-Duh procede din Tatăl şi din Fiul, — ca **dintr'un singur principiu**" [4].

In sfârşit, Impăratul reuşi să înduplece pe patriarchul **Iosif,** — care era bolnav, — ca să cheme pe toţi Grecii, lângă patul său de moarte şi, — *arătându-le nevoia în care se afla patria,* — să'i roage să cedeze. Prin aceasta, zicea el, nu se face o jertfă aşa de mare, încât să nu mai rămâe nimic, prin care să se poată cine-va mântui.

După aceea toţi, — afară de **cinci,** — primiră învăţătura latină despre purcederea Sfântului-Duh dela Tatăl şi dela Fiul,.... ca dintr'un *singur* **principiu** şi prin o *singură* **spiraţie** [5].

Totuşi Sinodul nu obligă pe Greci să schimbe vechea formulă a Simbolului lor; era de ajuns să admiţă dogma [6].

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 119, 120, 121.
2. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 92, 93.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 96.
4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 96.
5. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 121.
6. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 96.

După moartea patriarhului, Impăratul luă el însuşi tratativele... şi a trebuit patru săptămâni ca Grecii să cază de acord cu Latinii şi asupra celorl'alte puncte.

Astfel, ei se uniră cu învăţătura despre *Purgatoriu* şi recunoscură că, între raiu şi iad, mai este un loc unde sufletele, încărcate cu păcate uşoare, se curăţesc, înainte d'a intra în cer, — prin ajutorul rugăciunilor şi al faptelor bune ale celor vii.

După aceea, se admise că Euharistia se poate săvârşi valabil atât cu *pâine dospită* cât şi cu *azimă*, — şi că, în privinţa aceasta, fiecare biserică poate să rămâe la obiceiul său.

Dar, nu se putură înţelege asupra momentului *prefacerei* pâinei şi vinului, în corpul şi sângele lui **Cristos** [1]. Astfel, „Grecii nu voiau să se însereze, în *decretul Unirei*, că consecraţia are loc în virtutea *cuvintelor pronunţate de* **Isus**: „Acesta este trupul meu.....“,—subt pretext că ar fi *injurios pentru biserica lor* (?), care până atunci admisese că *consecraţia* se produce în timpul invocaţiei, numită *Epiclesa*.

Latinii sfârşiră prin a acorda ceeace Grecii ceruseră asupra acestui punct“ [2].

In sfârşit, discuţia ajunse la punctul al 4-a despre *primatul Papei*.

Aci a fost **lupta cea mai înverşunată.**

Grecii erau la început foarte îndărătnici.

Totuşi ei cedară şi admiseră că *Papa e* **urmaşul lui Petre**, — pe care **Cristos** la pus, *ca representant al său*, păstor şi învăţător *în toată Biserica*.

După ce s'au înţeles în privinţa tuturor punctelor semnalate ca deosebiri principale, — s'a procedat la alcătuirea

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 122.
2. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 97.

decretului de Unire, în care se spunea că Grecii şi Latinii s'au *unit întru toate.....* şi că *vechea Unitate a Bisericei* s'a restabilit iarăşi [1].

Iată un pasagiu extras din acest decret:

„Definim că Sfântul Scaun Apostolic şi Pontiful roman, ţin **Primatul** *peste lumea întreagă.*

Şi însuşi Pontiful roman *e urmaşul fericitului* **Petre,** prinţul Apostolilor.

El e adevăratul *vicar al lui* **Cristos** şi *Capul tuturor bisericilor,* — precum şi părintele şi învaţătorul *tuturor creştinilor.*

Lui îi s'a dat, — prin sfântul **Petre,** de către Domnul nostru **Isus Cristos,** — *putere deplină* d'a paşte, d'a domină şi d'a guverna *Biserica universală,* — după cum se află în lucrările sinoadelor ecumenice şi în sfintele canoane" [2].

Decretul acesta fu, cu mare greutate, subscris de toţi Grecii, — afară de **Marcu,** Mitropolitul din Efes.

In 6 Iulie, 1439, se făcu o liturghie, la care luară parte grecii şi latinii, — alături cu Papa, — şi se promulgă solemn *decretul Unirei.*

In urmă Grecii se întoarseră acasă, pe corăbiile Papei „In timpul acesta, se răspândise *în patrie* svonul despre resultatul sinodului, în ceea ce priveşte *Unirea,* — şi pretutindeni, pe unde mergeau ei, li se aruncau imputări.

In Constantinopole, ei fură numiţi, în batjocură, *Azimiţi* şi *trădători ai ortodoxiei.*

De aceia, mulţi dintre ei declarară că au fost *constrânşi* să consimţă şi să subscrie pentru *Unire,* — dar că acum se *leapădă* de dânsa.

1. **E. Popovici** — L. cit., T. VII, p. 122.
2. *Sanctum Florentinum Concilium.* — Romae, 1865, p. 267. Vezi **Suciu.** — *Teologia dogmatică fundamentală,* T. II., p. 301.

Puțini mai rămaseră credincioși *Unirei*“ [1].

Iată ce zice în această privință istoricul **Mihail Duca**.

„Iar Arhiereii, îndată ce au eșit din corăbii, cei din cetate după obiceiu li se închinau lor, întrebând: Cum se află ale voastre? cum, ale Soborului? Oare am dobândit biruința?

Iar ei răspundeau: Am vândut credința noastră. Am schimbat dreapta credință cu păgânătatea. Lăsând jertfa cea curată, ne-am făcut *azimiți*...

Iar, de îi întreba cineva pe ei: Și pentru ce ați iscălit?

Ei ziceau: temându-ne de Franchi.

Și iarăși întrebându-i pe ei, de au muncit Franchii pe cine-va? De au bătut? De au pus în temniță?

Ei răspundeaa: *Nu*. — Dar cum dreapta aceasta a iscălit, ziceau ei, — *taie-se*. Limba a mărturisit, — *desrădăcinează-se*.

Nu aveau ei altceva să zică“ [2].

„Succesul nu corespunse cu sforțările Impăratului.

Fanatismul maselor era excitat. Călugării și popii semănaseră în mulțime puternice prejudecăți în potriva *Unirei*...

Marcu din Efes, — de atâtea ori confundat și umilit la Florența, — găsea acum ocazia să poseze în erou.....

El și partidul său câștigaseră o influență atât de mare, că **majoritatea Grecilor** se pronunță pe față *în contra Unirei*“ [3].

„In toate discuțiile ce interesează *orgoliul*, — și mai ales **orgoliul național**, — când acesta se găsește încolțit prin raționamente invincibile, ei e capabil să înghită cele mai grosolane *absurdități*, și nu se dă înapoi“ [4].

1. E. **Popovici**. — L. cit., T. II, p. 123—124.
„**Damian**, mitropolitul Moldovei, — care în Florența *aderase* la unire, — s'a lepădat de ea“, îndată ce a ajuns acasă.
2. **Mihail Duka**. — *Epitomi ton teion dogmaton*, p. 426. Tradus de **Iosif** episcopul Argeșului, Mânăstirea Neamțului, 1816.
3. **Hergenroether**. — L. cit., T. V, p. 103—104.
4. **J. de Maistre**. — Le Pape, p. 326.

„Când eroarea teologică se altoieşte pe un *orgoliu* antic, **naţional**, furios, imens şi mereu umilit, — ambele blesteme, reunindu-se, nici o putere omenească nu mai e în stare să îi aducă remediu [1].

In anul 1443 se adunară, într'un sinod la Ierusalim, cei trei patriarhi, — adică al Alexandriei, al Antiohiei şi al Ierusalimului, — şi *declarară de* **nulă** *Unirea* dela Florenţa, — depunând pe patriarhul Constantinopolei, **Mitrofan** al II-lea, pe care Grecii îl porecliseră **mitrofonos**, adică ucigător de mamă.....

Despre o publicare solemnă a Unirei, la Constantinopole, nici nu putea fi vorbă.....

Murind împăratul **Ioan** al VIII-a, fratele şi succesorul său **Constantin** al XII, constrâns foarte tare de Turci, ceru ajutor la Roma.

Dar, i se răspunse cu imputări de *necredinţă în afacerea Unirei.*

Totuşi Papa trimise, la Constantinopole, pe cardinalul **Isidor,** — fostul mitropolit din Kiew, — cu soldaţi şi cu vase veneţiene.

In decembrie, 1452, Impăratul permise Cardinalului să *promulge decretul de Unire* în biserica sfintei Sofii.

Poporul însă era aşa de indignat, că striga: „mai bine să vedem în Constantinopole *turbanul turcesc*, — de cât pălăria roşie a unui Cardinal roman" [2].

---

1. **J. de Maistre.** — L. cit., p. 327.
In aceste condiţii, *antipatia naţională* se transformă în **ură.** Iată ce zice, în această privinţă canonistul **Zonara** în **Pidalion,** (foia 40, faţa I) :
„Şi cum că Latinii sunt *eretici*, nici o trebuinţă este acum să arătăm vre-o dovadă. Că însuşi aceasta că *avem atât* **ură** şi atâta întoarcere despre dânşii, iată atâtea veacuri, este o dovadă că ca pe nişte eretici îi **urâm**".
2. **E. Popovici.** — L. cit., T. II; p. 124.

Şi dorinţa li s'a împlinit..... ba încă cu vârf şi îndesat. Intr'adevăr, **Isidor** era încă în Constantinopole şi d'abia avù timpul să fugă,... când oraşul căzù în mâinele Turcilor, în Mai 1453.

Impăratul **Constantin** muri în răsboi [1].

Unirea dela Florenţa rămase astfel fără resultat, la *popoarele* Bisericei orientale ortodoxe...

Amicii *Unirei* consideră, până astăzi, — atât căderea Constantinopolei, cât şi celelalte nenorociri ce urmară pentru orientul creştin, — ca nişte *pedepse dumnezeeşti* [2].

---

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 125.
2. **Idem.** — L. cit.; T. II, p. 126.

4. RESULTATELE SCHISMEI GRECEŞTI.

Acum că cunoaştem *causa unică* a schismei greceşti, — să îi vedem şi *efectele.*

a) Calităţile sacerdotale ale Patriarhilor greci.

I. — *Biserica orientală nu mai pricepe ce e Caritatea.*

Pentru ca să se scape de *autoritatea* stânjinitoare a Papilor, — Patriarhii din Constantinopole au susţinut că: „*fiecare* **naţie** *independentă trebue să aibă* **o Biserică independentă**", — şi că: „d'asupra Bisericilor naţionale *multiple*, **nu trebue să existe** *nici o putere superioară*, internaţională, universală, care să le reunească într'o *Biserică unică*,..... de oarece ele sunt **independente**".

Ei au lepădat deci *legea înfrăţirei naţiilor*, care derivă din **Caritate**, — şi au contribuit astfel la dărâmarea edificiului dumnezeesc.

La început, acest adagio convenea perfect Grecilor, — cari se desbărau astfel de amestecul plicticos al episcopilor din Roma.

Dar, acelaş principiu, — aplicat de alţii, — fu în curând cauza **nimicirei** *supremaţiei lor religoase.*

Intr'adevăr, încă din al X-lea veac, **Bulgarii** reclamară şi obţinură *independenţa* Bisericei lor. Această independenţă fu repede pierdută; ea fu însă recâştigată mai târziu subt **Asan**, regele româno-bulgarilor.

La rândul lor, **Sârbii**, în al XIV-lea secol, subt conducerea lui **Ştefan Duşan**, răpiră cu forţa patriarhilor greci, *autonomia* lor religioasă.

La aceeaşi epocă, biserica **Armenilor**, — care fusese atrasă şi dânsa în schisma grecească, — se proclamă *independentă* subt direcţia unui Catolicos.

In secolul al XVI-lea, Biserica **Ruşilor** se *emancipează* şi ea de aceea a Fanarului [1].

Cu învasia Turcilor, Sârbii, Bulgarii şi Armenii perdură independenţa lor ecleziastică şi recăzură din nou subt jugul patriarhilor greci, din Constantinopole.

Dar, când în secolul al XIX-lea, imperiul musulman începu să se nărue, se văzu răsărind, din toate părţile, *Biserici* **autocefale,** [2] — în *Grecia,* — în *România* în *Serbia,* — în *Muntenegru,* — în *Bulgaria.*

Această separaţie se făcu după *State,* iar nu după *naţionalităţi.*

Şi nu e numai atât. Pulverisarea autorităţei patriarhului fanariot fu împinsă încă şi mai departe. Bisericile *sârbeşti* din Carloviţ şi din Serajevo, — precum şi bisericile *româneşti* din Sibiu şi din Cernăuţi, — deveniră şi ele *independente.*

II. — *Biserica răsăriteană nu se mai împotriveşte patimilor.* — Să examinăm acum şi starea miserabilă de decadenţă în care se găseşte patriarhul grec, — în propria-i reşedinţă, — din cauza *patimilor.*

Trufia. — El îşi păstrează, cu *îngâmfare,* titlurile pompoase, — dar goale, — şi se întitulează: *Patriarh ecumenic, Preşedinte al Bisericelor autocefale,* etc.

---

1. In 1588, Biserica rusească deveni patriarhie.

Ea există astfel până în 1721, când **Petru** cel Mare desfiinţă această patriarhie şi o înlocui cu un *sinod,*—după modelul protestant, — compus din Mitropoliţi şi din Episcopi.

La acest sinod ia parte şi un *procurator* al Ţarului, care are dreptul împărătesc de *confirmare.*

Astfel, *Ţarul devine capul Bisericei;* — şi acest **cesaro-papism** e de origină *protestantă.*

2. In realitate aceste Biserici nu pot fi *autocefale*— căci **Cristos** n'a fondat decât *o singură Biserică* pentru toate naţiile.

Ele nu merită decât porecla de *acefale* adică *fără cap.*

Dar, nici să nu îi treacă prin minte să dea *sfaturi*, au să *amenințe*,... căci nimeni nu îl bagă în seamă. El a perdut orice influență, care să impuie în fosta sa Biserică.

Arghirofilia. — Patriarhul, se află într'o stare de dependință umilitoare față de *Sultan*, — care se amestecă în alegerile patriarhale și, adese ori, dă la o parte pe candidații care nu îi plătesc în deajuns.

De altfel, trebue să se știe că *demnitatea de patriarh* **se cumpără** *foarte scump.*

In secolul trecut, cheltuelile de întronare se urcau aproape la 100.000 lei, — și, în această sumă, nu sunt cuprinse groasele *peșcheșuri*, pe care alesul era obligat să le împartă în dreapta și în stânga.

Se înțelege ușor că, o *deasă schimbare* de patriarhi, e bună pleașcă pentru anumite personagii din guvernământul turcesc.

De aceea, e foarte rar ca vre-un patriarh să se poată menține mai mult ca *doi* sau *trei ani*, — căci ei sunt *destituiți* sau de Turci sau chiar de sinodul patriarhal, pentru scandale sau **stoarceri de bani** [1].

„Adesea, un patriarh era depus de câte *patru* sau *cinci ori*, — și în urmă el era iarăși așezat în scaun de către Turci. Colosalele cheltueli, cu care se făceau instalările, silirâ pe cei aleși să le acopere prin *stoarceri de bani* dela episcopi, — iar aceștia se despăgubeau dela *preoți* și de la **popor**“ [2].

Păcatul **Simoniei** e instalat astfel ca *lege*, de sus până jos, în Biserica lui **Cristos !**

1. **Tournebize.** — *L'église grecque orthodoxe et l'Union*, T. I, p. 51—57.
2. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 408.

Iată ce spune în această privinţă un scriitor ortodox:

„După căderea Constantinopolei (1453), începu pentru Biserica patriarhală o lungă serie de suferinţe, — cauzate, nu numai de turci, .. dar mai ales de *greci*, ei înşişi.

Aceştia, — cari locuiau aproape compacţi într'o mahala numită Fanarul, de unde şi-au tras porecla de Fanarioţi,— păstrară *vechiul spirit de intrigi*, moştenit dela Curtea bizantină, — ba încă îl *dezvoltară* şi mai mult prin starea de robie în care căzuseră.

Decăderea morală a fanarioţilor aduse repede Biserica într'o stare din ce în ce mai tristă.

In anul 1472, — neînţelegându-se ei asupra candidatului la scaunul patriarhiei, — un partid dete Sultanului *o mie de galbeni*, ca să confirme pe **Marcu** al II-lea, care mai fusese odată patriarh.

Dar partidul opus oferi Sultanului *două mii de galbeni*, pentru ca să numească pe **Simion** din Trapezund.

Turcul, care luase mia lui **Marcu** şi îl şi instalase, — îl destituì şi, însuşindu-şi şi miile lui **Simion**, îl confirmă pe acesta ca patriarh.

De atunci nu s'a mai ales nici un patriarh, fără să dea *daruri bogate* Sultanului şi Miniştrilor săi. Cu timpul, aceste daruri se prefăcură într'un *tribut anual* de patru mii de galbeni. In plus, la instalare, se mai plăteau şi peşcheşuri, atât Sultanului cât şi Vizirului şi paşalelor dela Curte.

Cu chipul acesta, scaunul patriarhal deveni un isvor nesecat de venituri pentru Poartă.

Ba încă, la începutul veacului al XVI-a, **Selim** I-iu se prefăcu că vrea să suprime cu totul patriarhia grecească şi d'abia fu oprit, să îşi pue în execuţie hotărârea,..... prin *mari jertfe de bani*.

Astfel, biserica din Constantinopole, — *sfâşiată de pro-*

prii săi fii şi sleită de duşmani, — căzù în mari datorii şi suferì multe *crize financiare*" [1].

b) Activitatea Patriarhilor greci.

I. — *Biserica orientală e lipsită de învăţământul creştin.*

Dar, să ne întrebăm ce au făcut patriarhii greci din Constantinopole, — dela **Cerularie**, până astăzi,—pentru instruirea jumătăţei creştinătăţei, ai cărei *Şefi supremi* au devenit prin schismă ?

Răspunsul, net şi categoric, este : *Nimic ! — absolut nimic !*

Intr'adevăr, ei au suprimat aproape cu totul *predicile.*

Şi, dacă cauţi să descoperi vre-o *misie*, sau să numeri *misionarii*, pe care îi trimit ca să evanghelizeze păgânii,— în mijlocul cărora trăesc, — eşti surprins că misiile şi misionarii *lipsesc la apel.*

Biserica orientală îşi a călcat deci *datoria sa de căpetenie.*

Şi cauza acestei *regresii* nu e alta decât **schisma,** — care însemnează *sterilitate.*

„Primul simptom al *nulităţei*, ce loveşte *Bisericile schismatice*, e că ele au perdut subit şi dintr'o dată *puterea* şi *voinţa* d'a convertì oameni şi d'a înainta opera divină. Ele nu mai fac cuceriri, — ba chiar *se fac că le* **despreţuesc.** Ele sunt *sterile*" [2].

II. — *Biserica orientală e lipsită de Ultima instanţă judecătorească.*

Dar, în caz când s'ar ivi o erezie sau vre-un diferend religios în Bisericile Orientale, *cine decide în ultima instanţă ?*

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 401.
2. **J de Maistre.** — L. cit., p. 324.

Ei bine... Nimeni:

Patriarhul, după cum văzurăm, nu mai are nici o autoritate.

Iar, *Sinoadele ecumenice* sunt cu neputinţa de reunit [1].

Intr'adevăr, cine va luă iniţiativă să *convoace* pe reprezentanţii diverselor biserici autocefale?

Cine va *presida* sinodul?

Cine va face să se *execute* decretele lui?.....

* * *

In rezumat:

I. — Schisma grecească a rupt în două *Biserica una* a lui **Cristos.**

Partea ei răsăriteană a început să dea îndărăt încă din timpul lui **Foţie,** — şi regresia s'a accentuat vertiginos după **Cerularie.** In cele din urmă, — şi *imediat* după refuzul categoric de *Unire*, — Turcii veniră să dea un picior dărâmăturei, care se prăbuşi în ţărână.

II. — Efectul principal al schimei, fu sfărâmarea jumătăţei orientale a Bisericei, într'o sumedenie de *Bisericuţe naţionale*, ce n'au nici o legătură între ele.

---

1. „In ţările supuse schismei s'a luat *obiceiul*:

d'a nega că e cu putinţă să fie mai multe decât *şapte* sinoade în Biserică;

d'a susţine că *totul a fost decis* de adunările care au precedat schisma, — şi că nu trebue să se mai convoace altele noi.

Se citează chiar conciliile care *au decis că:* **totul a fost decis.**

In realitate, aceste adunări au oprit, pur şi simplu, *să se revie asupra chestiilor terminate.*

Dar schismaticii conchid că nu se poate *nici trata, nici decide* asupra altor chestii, — chiar când Creştinismul ar fi atacat de noi *erezii*". (**J. de Maistre** — L. cit., p. 325).

III. — Prin schismă, *Biserica răsăriteană* a perdut *calităţile* d'a fi caritabilă şi d'a se împotrivi Patimilor, — precum şi **două**, din cele *trei funcţii sacerdotale*, ce îi dăduse **Cristos**, — anume:

ea nu mai învaţă,

ea nu mai judecă.

In plus, ea nu posedă *infaibilitatea*, — ce e indispensabilă în guvernarea unei Societăţi omeneşti.

Iată la ce extremitate a adus'o **schisma.**

B. — BISERICA DIN APUS

I. — Dela Schisma grecească, până la Erezia protestantă.

După dezbinare, ambele jumătăţi ale *Bisericei unice* intrară într'o stare de *regresie*, — ce se accentuă din ce în ce.

Biserica occidentală, păstrând în frunte pe Urmaşul Apostolului **Petre**, — adică pe Şeful suprem al Creştinătăţei, — trebuia să constitue un fel de *trunchiu* vivace,... din care s'a desprins o *ramură uscată*.

Dar schisma a atins'o şi pe ea la *rădăcină*.

Intr'adevăr, ea fu imediat năpădită de **patimi**, — şi se *ofili*, până să nu mai dea rod.

Teribilele cuvinte ale lui **Cristos** se împlinirâ întocmai :

„Toată împărăţia, ce se *împerechează* întru sine, se *pustieşte*, — şi toată cetatea sau casa, ce se împerechează întru sine, *nu va sta*“ [1].

In capitolul precedent, am istorisit peripeţiile prin care a trecut, până astă-zi, Biserica din **Răsărit**.

1. **S. Matei**. — C. XII. v. 25.

In capitolul de faţă, mă voi ocupà de Biserica din Apus.

* * *

Patimile de **proprietate** *şi de* **dominaţie** au contribuit la ruinarea Bisericei din Roma,—şi, într'adevăr, *causele*, acestei degradări sunt:

1. *Bogăţiile* pe care această Biserică le-a câştigat prin danii;

2. *Regalitatea feudală*, cu care Şefii ei, Papii, au fost investiţi.

I. — *Bogăţiile Bisericei.*

Cartea intitulată *Liber pontificalis*, compusă prin secolul al VII-a sau al VIII-a, vorbeşte de un *act*, -- prin care, „împăratul **Constantin**, — imediat după botezul său (în anul 337) şi ca recunoştinţă pentru o vindecare obţinută de Papa **Silvestru**, — ar fi făcut acestui pontifice... **donaţia Romei şi a Italiei**“ [1].

Acest act e încă suspect, — căci nu se întâlneşte nici o menţiune, despre dînsul, înainte de veacul al VIII-lea.

Totuşi, printre creştini, asemenea donaţii au produs în totd'auna un efect deplorabil.

„Marele proprietăţi,— bogatele venituri erau considerate ca o *calamitate*,..... şi causa decadenţei morale a ecleziasticilor.....

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. I. p. 562-563. *Opinion de Doellinger sur la Donation de Constantin*, — par le traducteur. **P. Belet.**

Intr'adevăr, la început, preoţii trăiseră în *sărăcie*, — susţinuţi numai de darurile voluntare ale credincioşilor, — până când **Constantin** puse capăt lipsei, prin donaţiile sale, ale căror punct de plecare fu Roma.

Purtarea papei **Silvestru**, care primise această danie, fu imitată cu mare grabă de către cler, — şi, de atunci, iubirea de câştig, *patima bogăţiilor*, prinse într'însul rădăcini şi nu mai putu fi extirpată....." [1].

„Chiar oamenii, care mergeau în capul secolului lor, cugetau tot ast-fel şi căutau să îşi calmeze durerea, — ce o resimţeau la vederea nenorocirilor Bisericei, a viţiilor clerului, a luptelor neîncetate între Papi şi Suverani, — deplorând marea dărnicie a lui **Constantin**, — inspirată de intenţii curate, dar funestă în efectele ei.....

„Ah! **Constantin!**, — striga **Dante**, — câte rele n'au isvorât, — nu din conversiunea ta, — ci din zestrea pe care a primit'o, dela tine, *primul Papă bogat*"! [2].

Idea că, prin donaţia imperială, intrase *corupţia* în Biserică luă, graţie spiritului legendar al Evului-Mediu, proporţiile unui eveniment.

Se spunea chiar că un înger făcuse să se audă, din înălţimile cerului, cuvintele:

„*Nenorocire! Nenorocire!* Astă-zi s'a dat *otravă Bisericei!*" [3].

---

1. **Hergenroether**, — L. cit., T. I. p. 584.
2. **Dante.** — *L'Enfer.* XIX. **Hergenroether.** — L. cit., T. I, p. 584.
3. **Hergenroether.** — L. cit., T. I. 584.

II. — *Regalitatea feudală a Papilor.*

La sfârşitul veacului al VIII-a, **Pepin**, regele Francilor, făcu danie Papilor, — care deja erau *Suverani* ai Romei, — *întreaga Italie de mijloc*, cucerită de la Lombarzi.

„Cheile oraşelor şi actele ce cuprindeau dania lui **Pepin** *fură depuse pe mormântul Sfântului* **Petre**, — ca dovadă că aceste posesii vor fi proprietatea de veci a Prinţului Apostolilor, — şi a Papei, care îi ţine locul“ [1].

Fiul lui **Pepin**, — **Carol cel Mare**, — care, în anul 800, fu încoronat de papa **Leon** al III-a ca împărat al Apusului, — „confirmă în mod solemn dania tatălui său..... Iar actul de danie fu din nou depus pe mormântul Apostolului **Petre**“ [2].

Carol îşi luă în acelaş timp sarcina de *protector al Bisericei romane.*

Ast-fel Papii deveniră **„Suverani italieni“** [3], şi „executară puterea *legislativă* şi pe cea *executivă*“ [4].

Dania francă produse o mare turburare în Papalitate.

Ast-fel, un *papă* era, în acelaş timp:

1. Şeful suprem al Bisericei universale,
2. Episcopul Bisericei din Roma,
3. Prinţ italian,
4. Rege feudal.

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. I. p. 716.
2. **Idem.** — L. cit. T. II. p. 730.
3. **Idem.** — L. cit., T. II. p. 717.
4. **Idem.** — L. cit., T. II. p. 734.

Iată acum şi câte-va din *nepotrivirile* ce resultă din această situaţie încurcată:

1. — Ca Şef suprem al Bisericei, Papa era *d'asupra tutulor oamenilor.*

Dar, ca Rege feudal, el *depindea* de Împăratul, — al cărui *subordonat* era.

2. — Ca Urmaş al Sfântului **Petre**, — cu alte cuvinte, ca loc-ţiitor al lui Dumnezeu, — Papa era *arbitrul păcei* şi trebuia să combată, din toate puterile, *răsboiul.*

Dar, ca Prinţ şi ca Rege, el era obligat **să recurgă la răsboaie,** — ca să îşi apere teritoriul, al cărui suveran era.

Şi într'adevăr, — după cum vom vedea mai departe, — numeroşi Papi au întreprins *răsboaie,* — adică, s'au făcut *omorâtori de oameni,*..... când **Cristos** îi trimisese să **împace Omenirea,** şi le zisese:

„Fericiţi *făcătorii de pace,* — că aceia fii lui Dumnezeu se vor chema" [1].

* * *

Răul ajunse la culme, când **episcopii,** *imitând pe papi,* deveniră şi ei **prinţi şi seniori** feudali.

„Absorbiţi de afacerile statului, episcopii uitară adesea *obligaţiile slujbei lor spirituale.*

Forţele lor morale ne mai fiind, — ca altă dată, — concentrate asupra terenului *lucrurilor sfinte şi divine,* — ei se familiarizară cu moravuri, care nu se potriveau cu

1. S. Matei. — C. V. v. 9.

viaţa sacerdotală. Prin prezenţa lor, de multe ori prelungită, la Curtea regală,.... ei contractară *obiceiuri de lux*, care aduseră cu ele multe inconveniente.

Predicaţia, administraţia sacramentelor, sarcina pastorală, nu mai erau obiectul grijilor sârguitoare, ce ele reclamau....." [1].

„Poziţia religioasă a episcopilor era eclipsată prin *datoriile lor de* **vasali**" [2].

Dar, pilda desastroasă a Papilor fu urmată de *Episcopi* şi în ceeace priveşte *războiul*.

„Nu e rar să întâlneşti episcopi,.... **dominaţi de patima războiului,....** conducând şi *comandând armate pe câmpul de luptă*.

S'au văzut astfel mulţi **prelaţi războinici,** punându-se *în capul trupelor*, — pe care, în calitate de *vasali*, trebuiau să le aducă regelui.

Or, nimic nu putea fi mai greu decât să împaci *datoriile episcopatului*, cu *obiceiurile taberelor*.

De aci o mulţime de abuzuri, pe care nu putem decât să le deplângem [3].

Aşa se exprimă istoricul catolic. Iar noi adăogăm:

Asemenea *ucigători de oameni* nu mai erau *preoţi ai lui* **Cristos,** — care venise să aducă *„pe pământ* **pace**".

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. II, p. 749.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 306.
3. **Idem.** — L. cit., T. II, p. 759—750. *(Conséquences de la nouvelle situation de l'Eglise.* — Addition du traducteur). Vezi şi T. III, p. 234.

* * *

Expunând istoria Papilor, — pe care o vom resuma după eruditul Cardinal **Hergenroether,** pentru a înlătura orice bănuială de vrăjmăşie schismatică, — vom vedea, mai întâi, Scaunul Apostolic *devenind* **jucăria** *unor prinţi italieni.*

Pe urmă, vom lua cunoştinţă de certurile nefaste dintre *Papi,* — care căutau să scape de *tutelă,* adică de vasalitate, — şi *Impăraţi,* — cari voiau să le impuie *suzeranitatea* [1] feudală.

In sfârşit, vom asista la un lung şir de lupte între *Naţii,* — care, nepricepând *Caritatea* creştină, se resculară în potriva unei *supremaţii universale,* — şi între *Papi,* — cari încercară să menţie prerogativele acestei supremaţii,... *dar cari, în* **realitate,** *o perduseră de când* **deveniseră regi.**

Din aceste lupte funeste, ieşi **Schisma naţiilor,** — sau *Protestantismul,* — care duse Papalitatea la marginea prăpăstiei.

1. Se numeşte *Suzeran,* un senior care are *Vasali,* subordonaţi.

I. — CONFLICTE INTRE PAPI ŞI PRINŢII ITALIENI.

După moartea lui **Carol Magnul,** „începu, pentru Sfântul-Scaun, o eră de **umiliaţie profundă.**

Aşa ceva nu se mai văzuse până atunci..." [1] — în *Biserica* **una** a lui **Cristos.**

Trebuia ca *schisma* să îl frângă, în *două*, **Unitatea,** — pentru ca frânturile ei să prezinte, în urmă, o înfăţişare atât de lamentabilă.

Bogăţiile imense ale Papilor şi, mai ales, *coroana* lor de Regi feudali, aţâţară invidia *nobililor italieni,* din jurul Romei,.... şi le ispitiră poftele *patimilor de proprietate* şi de *dominaţie.*

Aceşti prinţi, „redeveniţi *barbari*", se năpustiră, ca nişte fiare sălbatice, asupra Episcopatului, care avea ca titular pe însuşi Vicarul lui **Cristos.** Ei puseră ghiara pe el, şi îşi disputară prada, timp de aproape 150 de ani.

Intr'adevăr, scaunul Sfântului **Petre** încăpu pe mâna unor **femei pierdute,** — anume: faimoasa **Teodora,** ţiitoarea lui **Adalbert,** margravul de Tusculum, şi cele două fiice ale ei, **Marosia** şi **Teodora** cea tânără.

Prin intrigi muiereşti, **Teodora** reuşi, în 914, să instaleze, ca *papă,* pe un **concubin** al său, — care luă numele de **Ion** al X-lea. Acesta *făcu* **răsboi** Sarasinilor mahometani şi „intră triumfător în Roma, urmat de un mare număr de prisonieri (916)[2]". El e *primul papă războinic.*

Peste cât-va timp, orgolioasa **Marosia** „puse mâna pe papă şi îl bagă în închisoare, — unde el muri (928)".

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 221.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 225.

In urmă, ea „merse cu îndrăsneala până a urca, pe tronul pontifical, subt numele de **Ion** XI-lea, **pe propriul său fiu**[1]".

Dar, „**Ion** al XI-lea fu tratat ca un prisonier de fratele său mai mare, **Alberic**", care devenise „patriciu, senator şi prinţ al tutulor Romanilor" şi care „exercita în realitate *autoritatea papală*[2]", transformată în o dictatură tiranică.

De altfel, **Alberic** „voia să menţie *puterea* **în familia sa** şi să conserve drepturile Sfântului scaun la *suveranitate*"[3].

Şi, într'adevăr, „el făcu să se asigure pontificatul suveran, fiului său **Octavian**, care era în vârstă numai de *18 ani*[4]", — şi care deveni papă subt numele de **Ion** al XII-lea (956).

„Acest tânăr papă, — care nu primise educaţie în raport cu misiunea sa religioasă, şi al cărui *caracter moral era oribil*, — nu cerea altceva decât să se dedea la *plăceri lumeşti*, — ca alţi fii de nobili, — şi într'adevăr, el trăi ca *un prinţ*"[5].

El muri subit, — şi astfel Biserica scăpă de un monstru, care a desonorat-o.

Dar, o altă familie de nobili italieni, — acea a **Crescenţilor**, care erau duci de Nomentum, — vru şi ea sa pue stăpânire pe scaunul pontifical[6].

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 225.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 226.
3. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 228.
4. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 228.
Grecii nu erau mai pricopsiţi ca latinii. Ei aveau ca patriarh, în Constantinopole, pe **Teofilact**, al 4-a fiu al împăratului **Romanos** 1-iu (933—956), — şi care era un tânăr tot aşa de destrăbălat ca **Octavian** (**Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 229).
5. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 327.— Vezi şi p. 322.
6. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 245.

Crescenţi *asasinară* pe papa **Benedict** al VI-lea şi puseră, în locul lui, pe ambiţiosul **Francon,** — care se numi **Bonifaciu** al VII-a.

Familia adversă, — acea a conţilor de Tusculum, — goni pe **Francon,** — care „se retrase la Constantinopole, luând cu dânsul tesaurile ce jefuise în Vatican [1]", — şi făcu să se aleagă unul dintr'ai săi, cu numele de **Benedict** al VII-a.

Insă, Crescenţii îşi luară repede revanşa. Ei readuseră pe **Francon** care, prinzând pe urmaşul lui **Benedict,** îl aruncă în închisoare, „unde îl lăsă să *moară de foame*" [2].

Francon, încetând subit din viaţă, fu înlocuit de Crescenţi cu o altă creatură a lor, **Ion** al XV-a, — „care le oferi bogate daruri" [3].

Când acesta muri, regele **Oton** al III-a, — obosit de intrigile italienilor, — numi papă pe vărul său **Brunon,** care luă numele de **Grigore** al V-lea (996).

Dar acest excelent pontif fu resturnat de Crescenţi, cari puseră, în locul lui, pe un aventurier grec, **Ion Filagat** sau **Ion** al XVI-a (997).

Oton trecu atunci Alpii cu o armată şi prinse pe Antipapa, — care îşi sfârşi viaţa în închisoare [4]. In urmă, el trimise la Roma pe perceptorul său, francezul **Gelbert,** care fu ales papă şi se numi **Silvestru** al II-a.

După moartea lui **Oton** (1002) şi a lui **Silvestru** (1003), Crescenţii îşi ridicară din nou capul. Astfel „despotul **Ion Crescenţiu** ţinu, în o dependinţă servilă, pe urmaşii lui **Silvestru** I, — anume: pe **Ion** al XVII-a şi pe **Sergiu** al IV-a [5].

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 247.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 248.
3. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 284.
4. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 252.
5. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 256.

Murind **Crescenţiu,** „puterea fu acaparată din nou de conţii de Tusculum, care ridicară la papalitate pe un membru al familiei lor, **Benedict** al VIII-a (1012—1023)".

Un anumit **Grigore,** candidat al Crescenţilor, îi contestă tronul şi încercă, în zadar, să fie recunoscut, ca papă, de Regele Germaniei [1]".

„Lui **Benedict** îi urmă, — deşi simplu laic, — fratele său, care luă numele de **Ion** al XIX-a... şi care fu acuzat de negligenţă şi de *cupiditate* [2]".

„Cea mai mare nenorocire pentru Biserică, fu că conţii de Tusculum considerau *supremul pontificat,* ca un **patrimoniu al familiei lor** şi căutau să'l reţie, — fără să se întrebe dacă titularul era sau nu demn.

Şase papi eşiseră din sânul acestei familii. Dar ea mai voia şi un al **şeaptelea,** — pe tânărul **Teofilact,** care *n'avea încă 20 de ani* şi care era nepotul ultimilor doi papi.

Poporul, corupt prin bani, alese în mod tumultos, pe acest *adolescent,* **viţios** *şi* **ignorant,** care, în timp de 11 ani, avea să necinstească Biserica (1033-1044), — subt numele de **Benedict** al IX-a, — reînoind şi chiar întrecând desordinele din timpul predecesorului său **Octavian"** [3], sau **Ion** al XII-a.

„Când Romanii, — care nu mai puteau să suporte *purtarea ruşinoasă* a lui **Benedict,** — îl goniră din oraş, împăratul **Conrad** îl restabili, prin forţa armată (1038) [4]".

Dar, după moartea lui **Conrad,** o revoltă generală

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 356.
„Cum Sarasinii atacau coastele Italiei, papa **Benedict** formă o armată şi repurtă o victorie strălucită, — trimiţând şi împăratului o parte din bogata pradă" (p. 257).
2. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 258—259.
3. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 259.
4. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 260.

isbucni în potriva lui **Benedict,** — care fugi şi fu înlocuit cu **Silvestru** al III-a.

Trei luni mai târziu, **Benedict,**—ajutat de familia sa,— „îşi *recăpătă tronul* şi excomunică (?!) pe adversarul său“ [1]. Totuşi, după un an, el abdică de bună voie, în favoarea lui **Grigore** al VI-a, „pe care îl obligă să îi *plătească,* ca despăgubire, *o mare sumă de bani* [2]“, — ceeace constitue o *simonie ilicită.*

Benedict nu întârzie sa se căiască de acest demers; iar rudele sale, sprijinite de o facţiune puternică, îl deciseră să revie asupra primei hotărâri.

Cu chipul acesta, Biserica avu, în acelaş timp, **„trei papi“:** pe **Benedict** al IX-a, pe **Sivestru** al III-a şi pe **Grigore** al VI-a.

Ca să puie vârf acestei ignobile epoci, — în anul 1053, un papă, **„Leon** al IX-lea, luă *comanda unei armate* şi merse în contra Normanzilor.

Această armată fu însă distrusă în întregime şi *papa căzu în mâinele învingătorilor.....*

Un contimporan, Sfântul **Petre Damian,** zice că această fnfrângere a papei a fost o **pedeapsă divină,** — de oarece el a *violat legea care opreşte pe preoţi* **d'a purta arme.**

Dar el uită, — răspunde istoricul **Hergenroether,** — că **Leon** era obligat, *în calitate de* **prinţ temporal,** să îşi apere *teritoriul* “ [3].

Se vede deci lămurit ce *incompatibilităţi* grave au resultat, pentru Papi, din faptul ca au fost ridicaţi la *regalitate !*

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 260.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 260.
3. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 269.

Iată efectele *Schismei!*

Iată în ce hal de ignominie a ajuns Papalitatea... de pe urma darului, bine intenționat, al lui **Carol Magnul!**

Iată cu ce *stârpituri morale*, **patima de dominație** a înlocuit pe Sfinții Pontifi: **Leon** cel Mare, — **Grigore** cel Mare, — **Nicolae** cel Mare...., — luceferii *Bisericei* **Una și Universală!**

Prinții italieni, — care s'ar fi închinat cu evlavie în fața Scaunului Apostolic, — se grăbiră să îl escaladeze și să se așeze pe el,... îndată ce zăriră dedesubtul lui, vaste teritorii, care îi ispitiră.

In ascensia lor, ei luară cu dânșii toate *viciile* societății barbare din care făceau parte, — vicii opuse *virtuților* ce se cer loc-ținitorilor lui **Cristos.**

Josèphe de Maistre are mare dreptate când spune că: *„acești seniori* pătimași *n'au fost* în realitate **adevărați Papi".**

* * *

Dar gangrena, plecată de sus, se întinse asupra *întregului* **Episcopat.**

„Prinți, redeveniți barbari și lipsiți de orice sentiment religios, puneau pe scaunele episcopale, pe *copii concubinelor lor*..... cu singurul scop d'a adăoga, la veniturile acestor femei pierdute, veniturile episcopatelor.

Contele **Herbert de Vermandois,** bunioară, procură *arhiepiscopatul din Reims*, fiului său **Hugues,** — în vârsta de **cinci ani,** — pe care îl impuse Bisericei!

Și aceasta nu a fost un fapt isolat.....

Un contimporan, **Atton,** episcop din Verceil, scrie în cartea sa *De pressuris ecclesiasticis*:

„Se obligă poporul să dea mărturie despre un **copil,** a cărui *incapacitate* o cunoaște lumea întreagă. Toți râd

de această comedie; iar copilul râde şi el, din causa hainelor de onoare cu care e îmbrăcat".

Alţi seniori dădeau episcopatele, *favoriţilor* lor, — cari erau, de ordinar, *perverşi* şi *ignoranţi*,... sau le scoteau la *mezat*.

De aci, progresele *Simoniei*, care creşteau în fiecare zi...

Această influenţă desastroasă nu se oprea la câte-va biserici; ea pătrundea **în toate sferele vieţei ecleziastice** [1]".

Calamitatea se răspândi şi asupra **clerului de jos**, — căci „preoţii ereau şi ei puşi subt dependinţa baronilor şi a conţilor, investiţi cu dreptul pe patronagiu... Or, patronii alegeau, ca preoţi, pe cei ce promiteau *mai mulţi bani* [2]".

Ordinele călugăreşti căzură şi ele în *corupţia universală*..... Multe mănăstiri fură date unor laici, pentru ca să le perceapă veniturile [3], şi să îşi înzestreze astfel fetele (?!).

„Însuşi **celibatul** era călcat în picioare, în aceste vremuri nenorocite. Şi, cum el nu era produsul barbariei, — ci provenea dintr'o sursă mai înaltă, — acest secol *nu îl mai înţelegea* [4]".

„Sufletele pusilanime, — zice cardinalul **Baronius** [5], — să nu se scandalizeze văzând *abominaţia desolaţiei* invadând sanctuarul; — ci să admire şi să recunoască puterea lui Dumnezeu, care n'a permis, ca altă dată, ca această catastrofă să fie urmată de *distrugerea templului* [6]"....

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 231.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 233.
3. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 234.
4. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 234.
5. **Baronius,** savant istoric, a trăit între anii 1538 şi 1607.
6. **Hergenroether.** — L. cit. T. III, p. 235.

II. — CONFLICTE INTRE PAPI ŞI IMPĂRAŢI.

După moartea lui **Carol Magnul,** urmaşii lui începură să se amestece în *alegerile papilor,* — pe care îi considerau ca pe niște **vasali.**

Nepotul său, **Lotharius** I, ceru cu insistență, în anul 844, ca „nici un papă să nu fie consacrat, *fără consimțimântul său*[1]".

Papii încercară, de mai multe ori, să se scape de *tutela împăraților,*..... **fără să renunțe** *însă la* **feuda,** pe care o țineau dela acești suzerani.

Conflictele, ce resultară din aceste tentative, fură la început latente. Ele nu deveniră intense, de cât în 1073, — adică pe timpul pontificatului Papei **Grigore** al VII-lea.

Ele constituiră faimoasa *ceartă a învestiturilor,* — care dură aproape 50 de ani şi se termină în profitul Papilor.

Ceva mai târziu se iscă, între Papi şi Hohenstaufi, o nouă ciocnire, care avu şi ea, drept cauză, calitatea de *rege feudal,* — adică de *vasal împărătesc,* — a Şefului suprem al Bisericei, — şi care se sfârşi în detrimentul papalității.

A. — *Cearta investiturilor*

Papa **Grigore** al VII-a, **Hildebrand,** — om de mare geniu, — luptă, încă din primul an al pontificatului său, în potriva *patimilor* ce intestaseră clerul.

El combătu *patima de proprietate* (simonia) şi *patima de reproducție* (nicolaismul) a ecleziasticilor[2].

El încercă să interzică şi **investitura laică,** care era foarte răspândită, — şi publică decretul următor :

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 174.
2. **Idem** — L. cit., T. III, p. 543.

„Oricine va primi o funcţie bisericească, din mâinele unui laic, *va fi depus*.

Ori ce laic va da o asemenea învestitură, *va fi* **excomunicat** [1]".

Necesitatea unui asemenea decret era absolută, — căci libertatea alegerilor sacerdotale fusese, de multă vreme, înlocuită prin numirea regală sau seniorială.

„Adesea episcopiile erau vândute celor ce *dădeau mai mult*.....

„Biserica devenise *roaba desonorată* a puterei temporale [2]".

Dar regii şi seniorii puteau să invoace drepturile feudale de *vasalitate*, care legau pe episcopii, — *deveniţi prinţi*, — de suzeranii lor,.... drepturi care erau *suprimate* prin decretul papal [3].

In timpul acesta, **Henric** al IV-a, regele Germaniei, — învingând în războiu pe Saxoni, — luă prisonieri, între alţii, **doi episcopi**, *cari erau prinţi* şi cari luptaseră cu armele în contra lui.

El le confiscă averile, îi exilă şi ceru Papei să îi depue.

Dar, **„Grigore** al VII-a, neputând să consimţă la aceasta, ceru ca ei să fie *judecaţi de un conciliu*".

Şi papa „invită, pe rege, — subt ameninţarea de excomunicare, — să vie la Roma, ca să îşi dea socoteala de crimele sale [4]".....

Henric însă avea şi el, până la un punct oarecare, dreptate.

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 545.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 545.
3. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 546.

Pe vremea acea, investitura se dădea, de către regi sau seniori, cu *inelul* şi cu *cârja*.

Aceste embleme ale *puterei spirituale* erau luate drept *semnul* **supunerei totale şi absolute** a episcopilor *vasali*, faţă de *suzeranii* lor.

4. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 547.

Îţi place ca episcopii să fie *prinţi*, — şi, când se revoltă în contra suzeranului, *te opui*..... ba încă cu ameninţări..... ca acesta *să îi pedepsească!*

Iată, ce fel de încurcături au resultat din *donaţiile feudale* acordate *clerului!*

La rândul său, **Henric** adună la Worms un conciliu, care depuse pe Papă.

Episcopii, cari se opuseră, „fură brusc somaţi, — în numele fidelităţei ce juraseră regelui, *ca* **vasali**, — să iscălească decretul“ [1] de depunere.

Ba încă, „episcopii au fost opriţi, — în calitatea lor *de vasali* ai regelui, — să recunoască alt papă, de cât pe cel indicat de *suzeranul* lor [2].

Atunci Papa excomunică pe Rege, suspendându-i drepturile regalităţei şi deslegând pe supuşi de jurmântul fidelităţei.

Henric protestă, — „acuzând pe Papa că îşi atribue, în acelaş timp, şi *puterea regală* şi *puterea sacerdotală* [3]“.

Dar fu obligat să se plece,.. şi îşi primi absoluţia... la Canosa, — după ce a stat „cu picioarele goale, în zăpadă, timp de trei zile [4]“.

Cea mai simplă şi cea mai bună soluţie a încurcăturei, ar fi fost ca *Papa* şi *Episcopii* **să renunţe** *la domeniile lor feudale*;.. pentru ca, pe urmă, în sărăcia şi smerenia apostolică, să reia lupta împotriva *tiraniei*.

In asemenea condiţii, *excomunicarea* ar fi avut cu adevărat *putere de Sus*, — şi s'ar fi evitat *răsboaiele sân-*

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 547—548.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 550.
3. **Idem.** — L. cit. T., III. p. 553.
4. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 556.

geroase, — căci **Henric** a venit, de *patru ori*, cu armatele sale asupra Romei[1].

Pascal al II-a (1099—1118), — unul dintre urmaşii lui **Hildebrand**, — erea de părere ca: „Clerul *să dea înapoi* Regelui, domeniele (regalele) ce a primit dela el şi Bisericele să rămâie *libere*, cu ofrandele şi donaţiile credincioşilor".

De altfel, zicea el: „e mai bine ca Biserica să fie *săracă şi liberă*, decât *bogată şi în robie*"...

„Trebue ca servitori altarului să înceteze d'a mai fi *oamenii Curţei regale*, pentru a nu fi decât *oamenii Bisericei*[2].

Insă, nu e mai puţin adevărat că, atunci când **Papa propuse** asemenea condiţii, **Regele le refuză**... căci îi convenia să aibă, ca *vasali*, episcopi docili, — ale căror *succesii nu sunt ereditare*.

Cearta nu se sfârşi decât în 1122, prin concordatul din Worms, în care învestitura fu împărţită în două: una spirituală şi alta temporală.

Dar episcopii îşi păstrară domeniile feudale şi rămaseră *vasali*, ca mai înainte.

In acest concordat se „elimină, pe tăcute, şi pretenţia ce avuseră până atunci *Impăraţii, să intervie în* **alegerea Papilor**[3]".

B. — *Certurile între Papi şi Hohenstaufeni.*

Frederic I-u Barbă-roşie, în anul 1150, refuză, într'o întâlnire cu papa, să'i ducă calul de căpăstru, — după

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 566.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 592.
3. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 604.

ceremonialul obişnuit pe atunci, — şi să îi ţie scara şelei. El nu cedă decât după multe insistenţe, din partea prinţilor germani, cari îl însoţeau [1],

Puţin după aceea, Papa, într'o scrisoare, avu imprudenţa să îi spue că „el îi dăduse coroana imperială şi că era gata să îi acorde şi alte *beneficii*".

Termenul de *beneficiu* (facere de bine) fu rău interpretat.

„Ce!" — strigară indignaţi prinţii adunaţi în dietă, când li se citi această scrisoare, — „Papa numeşte imperiul German un *beneficiu*, — o feudă, — pe care el ar fi dat'o Impăratului [2] ?".

Cu alte cuvinte: „Papa considera, pe **Frederic**, ca *vasal* al Sfântului-Scaun [3]".

Intr'o scrisoare circulară, Impăratul se plânse că Papa „seamănă discordia", — şi declară că el a primit dela Dumnezeu şi *regatul* şi *împărăţia*, — „regnum et imperium", — prin voturile prinţilor.

Papa **Adrian** al IV-a încercă să o dreagă... dar era prea târziu, — mai ales că **Frederic** se dădulcise în Orient, — unde, într'o cruciadă, însoţise pe unchiul său **Conrad** al III-a, — cu *despotismul sultanilor*.

El visa o *„împărăţie universală* [4]", — ca acea a vechilor împăraţi romani, — şi ar fi vrut ca Papa să îi servească, mai întâi, drept unealtă, ca s'o capete ; iar, pe urmă, să se şteargă din faţa lui, devenind un simplu patriarh al imperiului.

„In ochii săi, Impăratul era sorgintea, împlinirea, regula tutulor drepturilor şi a *tutulor puterilor*.

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 622.
2. **Idem.** — L. cit., p. 625.
3. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 626.
4. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 628.

Voinţa sa era *legea* şi el se pretindea *stăpânul absolut al Universului* [1].

Cu un asemenea monstru, nu era de glumă.

Când **Adrian** muri, **Frederic** Barbă-roşie voi să îşi aibă un Papă al lui, — care să joace cum îi o cânta el.

Pe când cardinalii se întruniseră şi aleseseră Papă, pe **Alexandru** al III-lea, — doi dintre ei se pronunţară pentru un anume **Octavian**, „unelta împăratului" [2], — care fu întronisat, cu ajutorul forţei armate, sub numele de **Victor** al IV-lea.

De aci resultă o *schismă*, care dură 17 ani.

Papa şi cu cei 3 anti-papi succesivi, se excomunicară unul pe altul şi *făcură astfel de râs* biserica, — a cărei *autoritate scădea* din ce în ce, în stima popoarelor.

* * *

Scandalurile iscate de orgoliosul tiran **Frederic** i-u, Barbă-roşie, fură reînoite, — ba încă cu vârf şi îndesat, — de către fiul său **Frederic** al II-a.

Acest Hohenstaufen voia şi el să devie **„monarh absolut"** [3] *al Universului*, — ameninţând astfel independenţa Bisericei. Pentru el, Papa era „un censor inoportun, un prinţ detestat, care se opunea, ca un *suzeran*, la unirea statelor sale şi punea piedici *dominatiei sale universale* [4]".

Un conflict nu întârzie să isbucnească între acest despot şi Papa, — conflict care se termină printr'un **războiu.**

„Papa **Grigore** al IX-lea *ridică o armată* la fruntarii. Franţa şi Englitera îi trimiseră ajutoare considerabile în bani [5]".

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. III, p. 629.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 632.
3. **Idem.** — L. cit., T. III p. 662.
4. **Idem.** — L. cit., T. III p. 674.
5. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 678.

Dar *autoritatea* Papei ieşi **sdrobită** din aceste lupte,— căci se răspândise svonul că ele au fost causate, „nu de marele interese ale Bisericei, ci de nişte chestii meschine de *bogăţie* şi de *putere*[1]".

Nu vom insista asupra certurilor dintre papi şi regele Franţei, **Filip le Bel,** — care, întrecând cu îndrăsneala chiar pe Hohenstaufeni, voia să întemeieze o „monarhie universală"[2] şi *să pue mâna pe Statele papale.*

In aceste ciocniri, se văd mijind primele tendinţe de *schismă naţională* a bisericei franţuzeşti, — tendinţe care, mai târziu, vor ajunge la *Gallicanism* şi la *Calvinism.*

1. **Hergenroeter.** — L. cit., T. III, p. 688.
2. **Idem.** — L. cit., T. III, p. 717.

III. — CONFLICTE INTRE PAPI ŞI NAŢII.

Iată acum că **naţiile** intră şi ele în horă,..... şi conflictul se va sfârşi prin *erezia Protestantismului.*

„Autoritatea pontificală slăbise mult în luptele în contra imperiului german....

Papalitatea fu obligată să se alipească de Franţa, — ceeace provocă schimbarea reşedinţei Papilor, dela Roma, la Avignon...."

Dar alte naţii şi mai ales cea italiană, fură geloase de „avantagiile ce trăgea Franţa din această schimbare de domiciliu" şi, de aci, resultă o *mare schismă*, — care a durat 40 de ani[1]".

Dar, să intrăm în amănunte:

După *italianul* **Benedict** al XI-a, fu ales, ca papă, un *franţuz*, care luă numele de **Clement** al V-a, — şi se încoronă, *nu în Roma*, **ci în Lion** (1305).

„Cu dânsul începe şederea Papilor în Franţa, — numită de contimporani: *„exilul de 70 ani"* şi *„captivitatea din Babilon"* a urmaşilor Sfântului Petre[2]".

Acest papă fu sluga plecată a tiranului **Filip cel frumos.**

El îşi luă reşedinţa mai întâi în Bordeaux, — pe urmă în Poitiers, — şi se stabili definitiv în Avignon.

El „creă zece cardinali, dintre care *nouă erau franţuzi*[3]", — ceeace dete naţiei sale *predominaţia* în viitoarele alegeri pontificale.

Acest „Papă franţuz, — zice cardinalul **Hergenroether**, — a exilat Biserica într'un colţ al Gasconiei, şi a pus'o *subt jugul Franţei*[4]".

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 402.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 410.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 410.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 428.

La moartea lui **Clement** al V-lea, după lungi certuri între cardinali,— certuri care se prelungiră timp de 2 ani, — *franţuzii* isbutiră să aleagă pe unul din ai lor, care se numi **Ion** al XXII-a (1316).

La rândul său, „acest nou Papă numi, dintr'o dată, *şapte cardinali franţuzi*, — ceeace asigură din nou preponderenţa Franţei, în sacrul colegiu[1]".

In conclavul[2] următor, „majoritatea franceză a cardinalilor..... alese iar un *franţuz*,... care fu proclamat Papă, subt numele de **Benedict** al XII-a (1334)[3]".

Acesta muri în 1342 şi „alegerea cardinalilor căzu, şi de data asta, asupra unui *franţuz*, — **Clement** al VI-a".

„Noul Papă, — mare amator de parade şi având grija să'şi *îmbogăţească şi să'şi înainteze* **rudele**, — era cu totul devotat regelui Franţei".

„El întări *robirea Bisericei* subt dominaţia franţuzească, numind drept cardinali, mai ales *franţuzi*, — între care *frate-său* şi *nepotul său*[4]", ce n'avea atunci decât *18 ani*[5].

Clement al VI-a încetând din viaţă, cardinalii se înţeleseră să „restrângă autoritatea papei, în folosul sacrului colegiu "[6]. Vorba românului. „Când pisica nu e acasă, şoarecii joacă pe masă.

In urmă, ei aleseră tot un *franţuz*, — pe **Inocent** al VI-a (1352), — care *anulă* înţelegerea cardinalilor,... deşi o iscălise şi el însuşi.

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 429.
2. Cuvântul *conclav* însemnează *adunarea cardinalilor*, pentru ca să aleagă pe Papa.
3. **Hergenroether.** — L. cit.. T. IV, p. 451.
4. **Idem.** — L. cit.; T. IV, p. 454.
5. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 469.
6. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 459.

Acest papă „trimise în Italia pe cardinalul spaniol **d'Albornoz**, — *faimos prin talentele sale* **militare**, — cu o mică armată, ca să recucerească statele Bisericei [1]".

Conclavul, ce se întruni la moartea lui **Inocent**, numi un alt *franţuz*, — pe **Urban** al V-a (1362).

Invitat de toată lumea, — afară bine-înţeles de Franţa, — Papa se decise să îşi fixeze reşedinţa în Roma.

Dar, spăimântat de frământările ce întâlni în Italia, şi mai ales „împins de cardinalii franţuzi, cărora le mărise numărul şi preponderenţa [2]", el se reîntoarse peste trei ani la Avignon.

Conclavul următor fu compus din 19 cardinali, — dintre care 15 erau franţuzi, 3 italieni şi unul singur englez.

Bine înţeles că noul papă fu si el *franţuz* şi se numi **Grigore** al XI-a (1370).

Şi dânsul hirotonisi mai mulţi cardinali franţuzi.

Dar, urmând exemplul predecesorului său, el veni să se stabilească în Roma, — unde şi muri.

Atunci începu nefasta şi ruşinoasa *schismă popală*.

Marea schismă a Papilor.

La moartea lui **Grigore** al XI-a, se găseau în Roma 16 cardinali, — dintre care 11 franţuzi, 4 italieni şi un spaniol.

Alţi 7 cardinali franţuzi rămaseseră la Avignon.

Cardinalii din Roma intrară în conclavă şi, — forţaţi de popor, care, ameninţând, *cerea un papă italian*, — aleseră pe **Urban** al VI-a (1378).

In urmă, cardinalii din Avignon recunoscură şi ei pe cel ales.

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 461.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 468.

Dar papa, „blamând luxul şi cupiditatea cardinalilor [1]", aceştia se revoltară, — şi, *ajutaţi pe sub mână de curtea Franţei,* numiră un anti-papă, — pe *franţuzul* **Clement** al VII-a, — subt pretextul că „alegerea *italianului* **Urban** nu fusese cu totul liberă".

„Politica franceză simţea trebuinţa să se răsbune... din cauza influenţii ce perduse [2]".

Anti-papa **Clement** „era plin de *ambiţie,* iubitor de fast şi avea o *conştiinţă puţin scrupuloasă.* In Italia, el era detestat pentru *barbaria* cu care, — în calitate de legat pontifical, — *masacrase* locuitorii din oraşul Cesena [3]".

El se stabili la Avignon şi, — „fu imediat recunoscut... de regele Franţei, care fu *principalul protector al schismei* [4]".

Din potrivă, împăratul Germaniei, regele Angliei şi mulţi prinţi, ţineau cu **Urban.**

In timpul acesta, „**Urban** *recrută o* **armată** de mercenari, cu care repurtă o *strălucită victorie* asupra trupelor bretone, ce erau în serviciul lui **Clement** [5]".

Se văzu atunci un spectacol ne mai pomenit: Doi papi, — adică doi loc-ţiitori ai lui Dumnezeu pe pământ, — **răsboindu-se între ei** *pentru un tron,*..... când Cristos a **fugit de regalitate** şi îi a instituit, ca *urmaşi ai lui,* **tocmai ca să combată** *plaga infernală a răsboiului!*

Dar, „triste şi numeroase experienţe făcuseră pe bătrânul pontif să fie rigid şi bănuitor...

O nouă revoltă de cardinali era gata să isbucnească,

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 475.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 476.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 478.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 478.
5. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 481.

în Italia. Papa însă puse mâna pe şase cardinali conjuraţi şi îi..... **ucise** [1]".

Succesorul său, *italianul* **Bonifaciu** al IX-a (1389), „păcătui numai prin prea multe menajări, *faţă de rudele sale* [2]".

Murind anti-papa **Clement**, fu înlocuit cu un *spaniol*, **Petre** *de Luna*, care luă numele de **Benedict** al XIII-a, — şi care era *„fățarnic şi ambiţios*..... întotd'auna gata, *în cuvinte*, la cele mai mari sacrificii, pentru a da pacea Bisericei, — dar foarte depărtat, *prin actele sale*, d'a renunţa la demnitatea ce căpătase [3]".

Deşi ales de *Franţuzi*, — când văzu că aceştia îl abandonează, şiretul anti-papă din Avignon „ştiu să exploateze, în Spania *orgoliul naţional*, făcând să se crează... că Franţa nu visa de cât să aibă *un papă de naţia sa* [4]".

Creştinătatea suferea mult din cauza schismei. Mai toate naţiile, — Franţa, Anglia şi chiar Germania, — cerură cu stăruinţă ca, atât papa, cât şi anti-papa, să demisioneze şi să se aleagă un nou papă.

„Anti-papa **Petre** de Luna se pronunţă lămurit în contra oricărei abdicări, — care ar fi fost pentru dânsul *un păcat de moarte*" *(?!)*.

„La Roma, adevăratul papă se declară gata să abdice,..... *dacă adversarul* său va consimţi să facă la fel [5]".

Puţin după aceea, papa din Roma muri,—şi în locul lui, fu ales un *italian*, care se numi **Inocenţiu** al VII-a (1404).

Dar el nu trăi decât doi ani, — şi conclavul îl înlocui tot printr'un *italian*, — **Grigore** al VII-a (1406).

Italienii nu erau, prin urmare, decişi să cedeze.

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 483.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 486.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 491.
4. **Idem** — L. cit., T. IV, p. 494.
5. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 496.

Când papa **Grigore** numi doi nepoți ai săi în sacrul colegiu, — șapte cardinali se revoltară și îl părăsiră.

Ei protestară în contra *tiraniei* papei și făcură apel, „de la papa *rău informat*, la papa *mai bine informat*, — la **conciliul general**, — la *papa viitor*[1]".

Neghiobii! Ei nici nu bănuiau că, mai târziu, vor fi imitați de un groaznic eresiarh, — anume de **Luther!**

Ei se întrunirâ, cu câți-va dintre cardinalii care țineau cu anti-papa, — și împreună deciseră, — „ca și cum ei ar fi fost capii Bisericei[2]", — convocarea unui *sinod ecumenic*, care să curme schisma.

Papa **Grigore** le răspunse că „conciliul ce ei voiau să adune, n'ar fi fost *legitim*, nici în fapt, nici în drept[3]", — nefiind *convocat de papa.*

Dar, „*dorința crescândă de* **unitate**, ce devenise un fel de desperare, decise prinții și **popoarele** să se arunce în brațele Franței, — care singură era vinovată, — și ale cardinalilor[4]".

Într'adevăr, rușinoasa chestie papală pătrunse, adânc și dureros, în *masele* **națiilor**, — care, exasperate, vor sfârși prin a rupe *Unitatea Bisericei.*

Mai întâi *universitățile*,—pe urmă *doctorii în teologie*,— crezură de datoria lor să protesteze.

„Li se păru că sentimentul lor trebuia să prevaleze asupra decretelor Bisericei.....

Spiritul de noutate, — favorisat de schisma pontificală,— găsia punte de sprijin:

în sforțarile cardinalilor ca să restrângă autoritatea papei,

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 508.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 508.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 509.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 509.

în opinia, acum respândită, că era permis să *apelezi*, dela papă, la *conciliul ecumenic*,

în propunerea să se acorde, în conciliele universale, *aceleaşi drepturi*, **doctorilor**, *ca şi* **episcopilor** [1]".

„Credinţa în *dreptul divin al Intâetăţei* fu profund atinsă şi nenorocirile timpului aduseră convingerea că *sinodul universal* era superior papei; — că el putea să îl *institue*, — să îl *judice*, — să îl *depue* [2]".

„Se punea totalitatea credincioşilor (adică a elevilor), d'asupra Şefului (adică a învăţătorului) [3]".

„Papa nu mai era decât un fel de *împuternicit* al Bisericei. Ea îi dedea puterea şi el era răspunzător faţă de ea. De aci, până *a se lipsi de papă*, nu mai era departe [4]".

Iată drumul deschis spre **revoluţia religioasă**, — pe care o vor săvârşi **Luther** şi *Consorţii săi*.

Conciliabulul din Pisa.

Conciliul, *fără de cap*, se deschise, în 1409, în Pisa.

El era compus din 24 cardinali, din 80 episcopi... şi din un număr considerabil (peste 300) de doctori în teologie şi în dreptul canonic.

Încă dela început, s'a decis că *votarea se va face pe naţii* (franceză, engleză, germană, etc. [5]).

După multă tevatură, conciliul *depuse pe papă* şi pe

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 515.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 516.
E absurd să opui Papei o adunare formată din *subalternii săi*, adică din Episcopi, — cari, în nici un caz, *nu pot să judice* pe Superiorul lor.
3. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 542.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 516.
Hus zicea că Biserica poate fi şi *fără de Papă*.
5. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 528.

anti-papă, ca „schismatici şi eretici [1]“ ; — iar cardinalii aleseră un nou papă, — pe **Alexandru** al V-a.

A depune pe un Papă, e ca şi cum, într'o familie, copii răsvrătiţi ar ucide pe tatăl lor. Într'adevăr, autoritatea tatălui în familie, ca şi acea a Papei în Omenire, sunt ambele de *drept divin*.

Resultatul fu că,.... „în loc de *doi papi*, erau acum **trei**“ [2].

Dar **Alexandru**, — care „declară că era decis să *reformeze Biserica* în cap şi membre [3]“, — formula funestă de care se vor servi **Luther** şi Compania, — muri puţin după aceea şi, în locul lui, Conclavul numi, *drept al* **treilea papă**, pe **Baltazar Cossa**, — sau **Ioan** al XXIII-a (1410).

Acest **Cossa** „avea sentimente cu totul *lumeşti* şi era absorbit de interesele pământeşti... El avea o *conştiinţă puţin scrupuloasă*, — se distingea prin mari *aptitudini* **militare**, fiind mai mult **răsboinic** de cât *cleric* [4]“ — şi era „pasionat pentru *bani* şi *onoruri* [5]“,.... adică, suferea de patimele **Hoţiei** şi **Trufiei**.

Conciliul din Constanţa

Dar, deja *popoarele* începuseră să se răscoale în potriva papalităţei.

In Englitera, erezia lui **Wiclef** era în toiul ei, — iar, în Boemia, isbucnise **erezia lui Hus** [6].

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 530.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 533.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 532.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 537.
5. **Idem.** — L. cit, T. IV, p. 538
6. Pentru erezia lui **Wiclef** şi acea a lui **Hus**, vezi pag. 110.

Pentru ca să sfârşească odată cu *schisma*, care devenea din ce în ce mai dăunătoare, — „**Sigismund**, regele Germaniei, invită toată crestinătatea să se reunească, într'un *sinod general*, la Constanţa[1]".

Acest conciliu se şi deschise în 1414.

„Episcopatul era puţin numeros, — în comparaţie cu masa enormă a simplului cler şi mai ales cu *mulţimea imensă a doctorilor*[2].

Dar, toată lumea putea vota, — şi se decise ca „*votul să se facă pe* **naţii**"[3], — ca în conciliabulul din Pisa.

Cossa se presintă la conciliu, cu îngâmfarea unui adevărat potentat, — sperând că ceilalţi doi competitori vor fi siliţi să îi abandoneze lui locul.

Când, însă, fu vorba să abdice şi el, se grăbi... să spele putina.

„Plecarea papei produse, în Constanţa, o confusie şi o consternaţie generală"[4]. „Partisanii lui **Cossa** spuneau că, prin retragerea sa, *conciliul era disolvat*[5]".

Dar, nu se ţinu seamă de această pretenţie şi „Adunarea, *fără cap*, proclamă *superioritatea Conciliului asupra Papei*[6]". „Or acest decret era în *contradicţie* cu constituţia divină a Bisericei[7]".

In sfârşit, **Cossa** fu depus, — şi „astfel conciliul din Constanţa nimici decisiile conciliului din Pisa[8]".

Un conciliabul, fără de cap (acefal), dărâmase cea ce făcuse alt conciliabul, fără de cap, — şi astfel se ajunse la starea de mai înainte.

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 541.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 548.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 549.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 552.
5. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 555.
6. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 558.
7. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 558.
8. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 563.

Atunci adevăratul papă, **Grigore** al XII-a, — după ce făcu ca sinodul să fie *legitim*, printr'un act de *convocare* pontificală şi prin numirea unui legat, — *abdică* din scaunul apostolic.

Cu anti-papa **Petre** de **Luna**, zis şi **Benedict** al XIII-a, conciliul avu încă mult de furcă. El refuză, cu o obstinaţie îndărătnică, să îşi dea demisia, — şi „crezu că a sosit momentul, când el va fi singur recunoscut ca papă[1]".

Dar, fu şi dânsul depus, — şi astfel fu stinsă *marea schismă pontificală.*

Conclavul, compus din 23 cardinali şi din câte *6 deputaţi din fiecare* **naţie** (franceză, engleză, italiană, germană şi spaniolă), — alese un *italian*, care luă numele de **Martin** al V-a (1417)[2].

Vom face să se remarce că conciliul din Constanţa emise, — între alte propoziţii, care se raportau la reforma Bisericei, — şi una astfel concepută: „numărul cardinalilor nu va depăşi 24. Ei vor fi aleşi *din diferite* **ţări**"[3].

Conciliabulul schismatic din Bâle.

Vom trece repede peste conciliul schismatic din Bâle, care represintă primele hărţueli din *lupta naţiilor în contra papalităţei.*

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 568.

2. Totuşi Petre de **Luna** nu se dete bătut.

Inainte d'a muri, el numi patru cardinali. Trei dintre dânşii aleseră, ca anti-papă, pe un anumit **Munoz**, — care se intitulă **Clement** al VIII-a.

Ca culme a caraghioslâcului, — al patrulea cardinal, care era franţuz, protestă în contra acestei alegeri şi îşi numi, *el singur*, un papă, care fu poreclit **Benedict** al XIV-a (?!).

3. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 578.

„Ocupaţia de căpetenie a adunărei din Bâle fu să *înjosească autoritatea pontificală* [1]".

Şi acest pseudo-conciliu, — compus numai din 20 de episcopi şi de peste 600 clerici inferiori şi doctori în teologie, care toţi aveau drept la vot, — „părea că voieşte să se constitue într'o *autoritate universală*, permanentă, ce ar fi reunit toate atributele suveranităţei... şi ar fi *înlocuit pe Papă* [2]".

Membrii conciliabulului revoluţionar „citară pe Papa să *compare în faţa lor*, — subt învinuirea de nesupunere..... şi subt ameninţare de suspendare [3]".

Ei sfârşiră prin a-l *depune*, — alegând, în locul lui, un anti-papă, — anume pe **Felix** al II-lea. Dar, această alegere a fost cu adevărat grotească, — căci, în acel moment, la Bâle, nu se mai găsia de cât *un singur cardinal* [4].

Adevăratul Papă, **Eugen** al IV, convocă un alt conciliu la Ferrara, pentru săvârşirea *Unirei cu Grecii* (1438).

„Astfel, după cum se văzuse, în acelaş timp, câte **doi papi**, — acum se ţinea deodată câte **două concilii ecumenice** [5]".

Nepotismul şi Patimile Papilor.

Odată ajunşi în conflict cu *Naţiile*, — conflict pur *temporal*, — Papii văzură prăbuşindu-se Autoritatea lor *spirituală* [6].

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 609.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV. p. 614.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 619.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 628.
5. **Idem.** — L. cit.; T. IV, p. 620.
6. Expresiile *temporal* (ceeace trece cu timpul, ceeace e pie-

La acest deplorabil resultat ultimii Papi mai contribuiră:

1. prin *nepotism*, adică prin procopsirea rudelor lor;
2. prin *patimile* de tot felul, pe care ei le-au lăsat să se deslănţuiască, la lumina zilei, chiar de pe tronul pontifical.

Astfel, Papa **Calist** al III-lea (1455—1458) „îşi veşteji reputaţia, printr'o iubire excesivă faţă de nişte *nepoţi nedemni*, — dintre care *doi fură creaţi cardinali*, într'o singură zi, spre marele detriment al Bisericei [1]".

Paul al II-lea (1464—1470) „fu blamat pentrucă şi-a ridicat *trei dintre nepoţii săi, la cardinalat* [2]".

Sixt al IV-lea (1471-1484) „avea *cinci-spre-zece nepoţi...*" [3] pe care îi pricopsi. „*Trei dintre ei deveniră cardinali*,..... unul chiar la vârsta de 17 ani [4]".

Innocent al VIII-lea (1484-1492) „*făcu cardinal pe fiul său* **Ion**, care n'avea decât 13 ani [5]" (?!).

Dar *apogeul nepotismului* şi acela al desfăşurărei *patimilor ruşinoase*, fu atins de papa **Alexandru** al VI-lea **Borgia** (1492-1503).

---

ritor) şi *spiritual* (ceeace se raportă la suflet), au trebuinţă de clarificare, — când e vorba de Papi.

Într'adevăr, *Autoritatea lor* **spirituală** vrea să zică: *Autoritatea bisericească*, adică acea a Învăţătorului şi a Sacrificatorului suprem.

Iar, *puterea lor* **temporală** însemnează: tot ce se raport, — nu la biserică, — ci la *suveranitatea regească*.

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 646.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 652.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 654.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 655.
5. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 659.

Cu dânsul, — zice **Hergenroether**, — „intrăm într'o perioadă de *profundă umilieţie* pentru Sfântul Scaun".

Noul papă, care fusese „mai întâi *avocat*, — pe urmă **militar**", — era „*imoral şi viţios*".

„El avea calităţile unui strălucit *suveran*..., dar avea un *trecut absolut mânjit*. Ii rămăsese *mai mulţi copii*, dintr'o *unire* **adulteră**. El nu trăise, decât pentru ca să îşi *satisfacă* **patimele**, — să îşi îmbogăţească familia, — şi continuă încă *multă vreme*, *pe* **tronul pontifical**, acest gen de viaţă...., El discredită scaunul Sfântului **Petre** în ochii lumei întregi ; — cu atât mai mult, cu cât politica sa, — aplicată mereu să procure *principate* copiilor săi, — era adesea echivocă şi *necinstită* [1]".

Alexandru numi cardinal pe fiul său, *perversul* **Cesar**,.... Dar mai târziu, el îi procură mâna unei *principese de Franţa* şi demnitatea de duce de Valentinois [2]".

Se înţelege că, în asemenea condiţii, „exemplele de insubordonaţie în potriva Sfântului Scaun deveniau foarte dese [3]".

Când el muri, „creştinătatea scăpă de un *mare scandal*. Totuşi, acest papă nedemn,.... n'a prescris credincioşilor nimic imoral sau contrariu credinţei şi *nu îi a indus niciodată în eroare* [4]....".

Urmaşul său, **Juliu** al II-lea (1503—1513), îi fu „superior ca *suveran temporal*" (?).

Dar „el sfârşi prin a se presenta, prea adesea, subt

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 661.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 664.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 667.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 668.

masca unui *general de armată* şi **patima sa războinică** îl expuse să devie un *obiect de satiră*[1]".

Pentru a îl scuza, istoricul catolic adaogă: „Totuşi nici odată n'a întreprins *războae nedrepte* şi n'a cucerit teritorii, asupra cărora *să nu fi avut drepturi*[2]".

Atâta îi ar mai fi lipsit!

Şi ca culme a ridicolului, — „vestea maladiei mortale a lui **Juliu** al II-lea, făcu să se nască în împăratul **Maximilian,** care era atunci văduv, strania idee *d'a se face* **papă.**

Asemenea idee nu se explică decât prin *tendinţa politică şi lumească,* care urmărea papalitatea şi care eclipsa *misiunea sa* **religioasă**[3]".

Să nu se uite că, subt **Leon** al X-lea, succesorul lui **Juliu** al II-lea, isbucni în Germania *revolta lui* **Luther**[4], — sau, mai bine zis, **Eresia naţiilor Apusene.**

* * *

Dar, Biserica, adică *Şcoala Creştină,* — deşi decăzută prin patimele Învăţătorului suprem şi ale mai Marilor săi Sfetnici, — rămăsese relativ curată şi neîntinată de mocirla viţiilor.

Ea căpătă harul dumnezeesc şi, subt impulsia Duhului Sfânt, se ridică la un nivel moral neîntrecut.

Astfel s'a produs, în veacurile al XIII-a şi al XIV-a, acea pleiadă minunată şi strălucită de Sfinţi, — cari au făcut ca epoca lor binecuvântată să fie considerată, cu drept cuvânt, ca *Apogeul Creştinismului.*

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. IV, p. 669.
2. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 669.
3. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 676.
4. **Idem.** — L. cit., T. IV, p. 680.

E de ajuns să cităm pe italianul **S. Francisc** din Assisi (1182—1226) şi pe spaniolul **S. Dominic** din Gaza (1170—1221), fundatorii, *Ordinelor cerşetoare*, ce au luptat şi luptă şi astăzi, cu succes desăvârşit, pentru înfrânarea patimilor Hoţiei şi Trufiei;

pe **S. Elisabeta** (1207—1231) care, născută pe tronul Ungariei şi devenită, prin căsătorie, ducesă de Turingia, a preferat sărăcia apostolică, fastului trufaş al Curţilor regale;

pe italianul **S. Toma** din Aquino (1227—1274) cel mai genial şi mai îngeresc dintre filosofii şi teologii Omenirei;

pe **S. Vincenţiu** din Paulo (1576—1660), umilul preot frances, care prin nenumăratele-i opere de binefacere,— pentru robi, pentru osândiţii la galere, pentru orfani, pentru bolnavi,—a atins sublimul Carităţei [1].

Ce păcat că asemenea Sfinţi nu s'au ivit, după schismă, şi în Biserica din Orient, — care de atunci a rămas definitiv stearpă!

1. Admirabilele fapte ale acestor Sfinţi sunt publicate în Colecţia istorică, intitulată „*Les Saints*", ce apare în editura **Gabalda** (rue Bonaparte, 90, Paris). Preţul unui exemplar e 2 fr.

IV. — ATAC DEGHIZAT AL EREZIEI JIDĂNEȘTI

Trufia Papilor-Regi, — care devenise insuportabilă — fu răsplătită prin intrarea în scenă a **Jidanului,** — dușmanul milenar al Creștinismului.

Acest tovarăș al Diavolului profită de ocazia *răsvrătirei Națiilor,* pentru ca, — conform prescripțiilor Talmudului, — *să împingă pe Creștini să lupte împotriva lui* **Cristos.**

Dar, nesimțindu-se în stare să ducă un războiu *pe față,* el se mulțumi să lucreze *pe furiș.*

Intr'adevăr, — după cum am arătat mai sus (p. 13), — **Protestantismul** luă naștere din *izvoare iudaice.* In plus, isbânda acestei groaznice *revolte religioase* fu pregătită prin intrigele satanice ale *Cahalului jidănesc.*

Astfel, *Protestantismul* atacă **Infailibilitatea** și mai ales **Unitatea Bisericei,** lovind cu o furie oarbă în Pontiful suprem și creând sute de *Bisericuțe independente ;*

el dete drum larg *Patimilor,* — ce fuseseră oarecum încătușate de Clerul creștin subaltern ;

el desprețui **Caritatea** și nesocoti corolarul ei, *Legea înfrățirei Națiilor,*—dând loc la Războaie ;

el desființă Sacerdoțiul, — lipsindu-l de funcțiile de Sacrificator și de Judecător.

Erezia Protestantismului

Desbinarea națiilor Apusene

In timpul Evului-mediu, subt influența Bisericei creștine, *hordele barbare* și sălbatice, — formate de triburi germane și slave, — căpătară o organisație socială desăvârșită și se grupară în mai multe **Națiĭ**, — care formară State independente, având fiecare câte un Suveran.

La început, aceste națiĭ constituiră *o vastă familie religioasă*, sub un **Sef unic**, — ce le servea de părinte și care le-ar fi procurat o desvoltare pașnică, cu adevărat măreață [1].

Dar, ele n'au priceput importanța *Unirei creștine*, — și au căutat să iasă de subt scutul tutelar al loc-ținătorului lui Dumnezeu.

Intr'adevăr, d'abia popoarele nou-născute ieșiră din fașă, — că dejà ele manifestară *tendințe de emancipare*.

Aceste veleități se accentuară, — mai ales subt imboldul **Jidanilor** și al Grecilor schismatici [2], — și sfârșiră, în secolul al XVI-lea, printr'o abominabilă **erezie**, care deslipi, dintr'o dată, dela sânul de mamă al Bisericei, **opt națiĭ**, de origină teutonă, — și anume: națiile *ger-*

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 183.

2. După căderea Constantinopolei (1453), mulți Greci învățați veniră în Occident, — mai ales în Italia, — unde propagară studiul clasicilor greci și latini. Ei se numiră *umaniști*.

Umaniștii, — încurajați de Jidani, — caracterisară epoca impropriu numită **Renașterea**. Ei avură predilecție pentru păgânismul antic — și căzură chiar în *ereligie*. (**E. Popovici.** — L. cit., T. II. p. 197).

mană, — elveţiană, — engleză, — scoţiană, — olandeză, — daneză, — scandinavă, — precum şi o mică parte din cea *franceză.*

Aşa că, nu mai rămaseră, alipite de Sfântul Scaun, decât naţiile de viţă latină, — adică: naţile *italiană, — spaniolă, — portugheză, — belgiană,* — şi *franceză.*

La aceste popoare, trebue să mai adăogăm un mic rest din naţia *germană* (Bavaria, Tirolul, Austria).

In plus, câte-va încercări de schismă avortară în Boemia, în Polonia, în Ungaria, etc.

* * *

Erezia protestantă are, pentru noi, mai puţin interes ca schisma grecească.

Ne vom mulţumi deci să îi examinăm, în mod sumar, *cauzele reale,* precum şi *cauzele aparente.*

In urmă, vom trece repede în revistă principalele-i *consecinţe.*

Cauzele reale. — S'a zis, că *abuzurile din Biserică* au cauzat erezia Protestantismului.

Dar, o asemenea afirmaţie e prea vagă.

Să ne întrebăm deci: *care sunt aceste abuzuri ?...* ce trebuesc să fi fost **foarte grave,** pentru ca să producă o *schismă* şi să *diviză Creştinătatea !*

Or, abuzurile în Biserică nu pot fi de cât de *patru feluri,* — după cele *patru patimi* care le provoacă.

De sigur că nu e vorba nici de *beţie,* nici de *desfrâu,* — căci, în această privinţă, Biserica era cu totul neprihănită. Iar aşa-zişii Reformatori, — după cum vom vedea mai departe, — în loc să combată aceste vicii, *le-au impus* prin propriele lor exemple.

Nu e vorba nici de *cupliditate*, ori de *avariție*, — căci, în timpul Evului-Mediu, Biserica avusese mult de luptat în contra *Simoniei*[1] — care își are sorgintea în aceste ignobile patimi, — și ajunsese să o extipe aproape cu totul.

In sfârșit nu e vorba nici de *despotism*, — căci Papii s'au purtat întotdeauna, ca niște adevărați părinți, cu popoarele de origină germană.

Așa că, „în epoca în care Protestantismul luă naștere, *abuzurile* era incomparabil *mai puțin numeroase*, ca altă dată", — după cum zice istoricul **Balmès.**

Singura imputare, — ce se poate cu drept cuvânt adresa Papilor, — *e incompotibilitatea* dintre misia de **păstor suprem**, ce le-o dăduse Dumnezeu, — și funcția de *rege temporal*, — ce le-o hărăzise oamenii.

Această *nepotrivire*, — care a avut ca resultat pierderea progresivă a autorității spirituale a Papilor, — *n'a fost pricepută de Națiile* în revoltă.

Intr'adevăr, popoarele eretice nici nu pomenesc de ea. Ele *i-au ignorat importanța*..... și, ca probă, avem faptul că ele au instituit, — drept *șefi religioși*, care să înlocuiască pe Papa, — pe înșiși *Suveranii lor temporali*.

In orice caz, *nepotrivirea* nu prezintă o gravitate atât de mare, în cât să poată justifica desbinarea.

Prin urmare, nu *abuzurile Bisericei*, — nici *incompatibilitatea* funcțiilor Papilor, — au **cauzat schisma...** ci altceva.

In realitate, Națiile nou-născute erau însetate de *libertate;* ele ardeau de dorința unei *independențe* depline.

Ca și Grecii, ele voiau să fie *de capul lor*, — adică

1. Cuvântul *Simonie* (de la **Simon** Magul, sectar jidov) însemnează *traficul lucrurilor sfinte.*

autocefale,—şi priveau cu ochi răi la *supremaţia Papei*[1],... a cărei însemnătate nu o înţelegeau.

Ele nu aşteptau de cât o *ocazie*, ca să asvârle jugul „blând şi smerit" al lui **Cristos.**

Şi *ocazia* le-o dădură nişte indivizi potmoliţi, — ca şi **Foţie,** — până în gât în patimi,.... şi îndârjiţi de Jidani.

Aceasta e **cauza adevărată** a schismei, care a făcut atâta rău Bisericei şi Omenirei.

Cauzele aparente. — Să vedem acum şi *cauzele aparente*, — sau mai bine zis *ocasionale*, — ale ereziei protestante.

Ele au o importanţă *minusculă*, — faţă de *formidabila* desbinare bisericească, — ale cărei consecinţe sunt incalculabile.

Precursorii Protestantismului.

I. — *Erezia lui Wiclef.*

Un călugăr englez, **Wiclef** (1324—1384), începu prin a susţine o decisie a Parlamentului, care se opunea la *plata tributului anual*, datorit Papei.

---

1. La dieta din Augsburg, protestanţii presentară reclamaţiile lor, subt forma unei scrieri, — *Confesia din Augsburg*, — *care fu aprobată de* **Luther.**

Intr'o conferinţă, protestanţii şi catolicii ajunseră să se înţeleagă asupra *tutulor* celor 28 Articole ale acestei confesii.

Dar, ei nu putură să cază de acord asupra următoarelor *trei puncte:*

1. *Autoritatea Papei;*
2. Restituirea bunurilor ecleziastice, confiscate;
3. Celibatul preoţilor.

De altfel „pentru **Luther,** orice înţelegere în doctrină părea imposibilă, — cât timp *Papa nu abdică* din papalitate".

(**Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 301—311).

Pe urmă, — văzându-se încurajat de compatrioţii săi, — el atacă direct pe Papa, — pe care îl numi *Anticrist*.

El declară că Biblia, — care, după dânsul, poate fi înţeleasă de toată lumea, — e *unica sorginte* a Creştinismului.

El făcu, din *predicaţie*, principala funcţie a preoţiei, — şi combătu *celibatul clericilor*.

Fierberea, pe care o produse în spirite, — şi pe care *agitatorii jidani* o aţâţară şi o răspândiră, — crescu din ce în ce şi ajunse, ca de obicei, la isbucnirea unei *Revolte de ţărani*.

„Regina mamă fu maltratată; arhi-episcopul primat fu asasinat; jafuri numeroase fură comise şi, cu mare greutate, insurecţia fu înăbuşită [1]".

II. — *Eresia lui Ion Hus.*

In Bohemia, **Ion Hus** (1369—1415) îşi însuşi ideile lui **Wiclef**. El se opuse la arderea scrierilor acestuia, — ordonată de Papă, — şi decise pe Rege să interzică un asemenea ordin, ce constitue „*o desonoare pentru Bohemia* [2]".

Puţin după acea, el se răsculă împotriva unei Bule a Papei **Ion** al XXIII, **(Baltazar Cossa)** care acorda *indulgenţe*, celor ce vor coopera, prin subsidii sau în persoană, la o *cruciadă* (?) în contra lui **Ladislav** din Neapole [3].

Hus tratâ pe Papa de *Anticrist*.

După dânsul, „nu se poate proba că **Cristos** a stabilit un *şef visibil al Bisericei*. Papalitatea n'are altă origină decât favoarea împăraţilor şi forţa [4]".

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 122—126.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 142.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 145.
4. **Idem.** — L. cit. T. V, p. 148.

Hus fu ars de viu, — nu de Papă, ci de conciliul din Constanţa, — „pentru erori funeste şi mai ales pentru obstinaţie şi **orgoliu naţional**[1]“.

Vestea supliciului lui **Hus**, — considerat ca un ultragiu în contra **naţiei ceche**, — provocă un înspăimântător tumult.

Baronii din Boemia şi Moravia, — în număr de 452, — protestară în potriva acestui asasinat.

Numai 14 dintre ei rămaseră catolici[2].

Revolta începu prin *defenestraţia din Praga.*

„Oraşe şi sate întregi deveniră prada flăcărilor. Mii de persoane pieriră prin fier şi prin foc[3]“.

Husiţii fură aţâţaţi şi ajutaţi de *Jidani.*

Mulţi dintre ei erau „republicani[4]“.

Ei învinseră de patru ori trupele trimise în contra lor. La un moment dat, Biserica păru expusă, în Bohemia şi în Germania, la o ruină iremediabilă[5].

Schisma se prelungi timp de 70 de ani.

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 154.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 157.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 160.
4. **Idem** — L. cit., T. V, p. 161.
5. **Idem.** — L. cit., T. V., p. 162.

Factorii Protestantismului.

I. **Luther.** — In Germania, un călugăr apostat, numit **Luther** (1483—1546), crezu că a descoperit un *abus*, în **întrebuinţarea indulgenţelor** [1], — şi protestă în contra lor.

Luther acuză pe dominicanul **Tetzel**, — care era însărcinat cu răspândirea indulgenţelor, — că îndemnase pe credincioşi *să le cumpere*, — spuindu-le că cine le posedă *nu mai are trebuinţă să se pocăiască*.

Or, o asemenea acuzaţie era o *pură calomnie*.

Intr'adevăr, în circulara sa către preoţi, — care a fost păstrată, — **Tetzel** zice: „Oricine se spovedeşte şi *se pocăeşte* de greşalele sale, poate să primească indulgenţă,— dacă face o *milostenie*".

Dar, pseudo-reformatorul nu se sfii să recurgă la o **minciună** rău-făcătoare. El găsise un *pretext*, prin care putea să îşi justifice revolta.

Şi astfel se *începu* **schisma.**

In realitate, forţa lui **Luther** a residat în scrierile sale, — care toate măguliau *caracterul naţional* al Germanilor.

II. **Zwingle.** — In Elveţia, *„predicaţia indulgenţelor*, subt papa **Leon** al X-a, fu de asemenea ocasia care permise preotului **Zwingle** (1484—1531) să înceapă *erezia* [2]".

---

1. Papa **Leon** al X-lea, — dorind să termine Biserica Sfântului **Petre**, din Roma, — publică, în 1514, — conform usagiului tradiţional, — o *indulgenţă*..... şi o răspândi în toată Creştinătatea.

Luther nu putea să atace *principiul indulgenţelor*, — căci acest principiu derivă din exemplul dat de Apostolul **Pavel** (*Epist.* II, *Corint.*, — C. II, v. 10).

El nu se agăţă deci decât de *aplicarea* acestor indulgenţe (**Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 193).

2. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 284.

Aceasta e *causa aparentă* a desbinării bisericei elveţiene.

In realitate, „**Zwingle** combătu *întâetatea*, — pretinzând că autoritatea Papei îşi avea sorgintea în *usurpaţie* şi în *orgoliu* [1]".

In urmă, el făcu „să se traducă, pentru trebuinţele nouei secte, versiunea Noului Testament a lui **Luther**, „în *dialectul* şi după *opinia* **elveţiană** [2]".

Intr'adevăr, „Elveţienii vegheau, cu o grije nespusă, asupra vechilor *drepturi ale poporului* [3]".

III. **Calvin**. — Acelaş pretext, ca al lui **Zwingle**, — adică modul de întrebuinţare a *indulgenţelor*, — servi şi lui **Calvin** (1509—1564), pentru ca să îşi justifice erezia.

„El avu succes mai ales asupra *popoarelor latine* [4]", — şi „se puse în capul *bisericei franceze reformate* [5]".

IV. **Henric** al VIII-a. — „In Englitera, *moravurile adultere* ale regelui **Henric** al III-a (1509—1547), provocară de asemenea o erezie.

Acest prinţ desfrânat şi tiranic ajunse, prin *violarea sfinţeniei măritişului*, să rupă orice legătură cu instituţiile bisericei [6]".

Intr'adevăr, după 17 ani de căsătorie, el se obosi de nevastă-sa, **Caterina** de Aragon, şi vru să se unească cu o damă de onoare **Ana** de Boleyn, — pe care o luă de soţie, în *ascuns*, pe când ea era aproape să nască [7]".

Cranmer, arhiepiscopul de Cantorbery, — care înşelase pe Papa, căci, în momentul numirei sale, el era deja *protestant* şi se însurase, în secret, cu nepoata lui **Osiandru**,

1. **Hergenroether**. — L. cit., T. V. p. 285.
2. **Idem**. — L. cit., T. V, p. 286.
3. **Idem**. — L. cit., T. V, p. 281.
4. **Idem**. — L. cit., T. V, p. 367.
5. **Idem**. — L. cit., T. V, p. 368.
6. **Idem**. — L. cit., T. V, p. 410.
7. **Idem**. — L. cit., T. V, p. 414.

un discipul al lui **Luther**, — pronunţă divorţul regelui şi legitimitatea unirei sale cu **Ana**[1].

Papa se opuse la această crimă. El afirmă, solemn, validitatea căsătoriei cu **Caterina.** .....Apoi, el declară că **Henric** era *excomunicat* şi *isgonit* din statele sale şi din demnitatea regală[2]".

Atunci „regele rupse definitiv cu Papa şi interzise orice relaţie cu Roma. El se proclamă el-însuşi *Şeful-suprem al Bisericei* anglicane şi **sorgintea autorităţei spirituale"...**

„Toţi funcţionarii, eclesiasticii, călugării, fură obligaţi să *jure*, — subt pedeapsă de înaltă trădare, — că recunosc pe rege drept **pontiful** lor[3]".

Prima întreprindere a regelui eretic fu *confiscarea averilor* Bisericei, şi suprimarea a 375 de mănăstiri..... pentru „a face *plăcere lui Dumnezeu* şi pentru a procura slavă regatului[4]" (?).

In resumat, *cauzele aparente* ale ereziei sunt:

1. modul de întrebuinţare al *indulgenţelor;*
2. *moravurile adultere* ale unui monarh.

Or, asemenea *cauze* nu au putut avea puterea suficientă, ca să determine o desbinare, atât de formidabilă, ca acea produsă de aşa numita *Reformă.*

Luther şi Caritatea creştină

Acum, că cunoaştem *cauzele reale* şi *aparente* ale Protestantismului, — să vedem care e procesul intim, din care a eşit această erezie.

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 414.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 416.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 417.
4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 418.

Să ne întrebăm, deci, cum se face că **Luther**, — care e principalul promotor al desbinărei bisericeşti, — a putut împinge *sentimentul de naţionalism*, la o culme atât de înaintată, — şi ast-fel a îmbrâncit Omenirea, să se prăbuşească într'o prăpastie fără fund.

Ei bine, răspunsul e simplu:

Luther n'a priceput ce e CARITATEA [1].

Intr'adevăr, ereziarhul îşi a construit un *sistem dogmatic*, — care arătă, clar şi lămurit,... cât l'a tăiat capul.

Fondul acestui sistem consistă în o *interpretare eronată* a unei epistole a Sfântului **Pavel** [2].

Luther pretinde că:

„Omul a devenit *cu totul* **rău** (?), prin păcatul original (!); — aşa că, orice sforţare din partea sa, pentru a atinge sfinţenia, *e pierdută în zodar.*

Dumnezeu, însă, consideră pe om ca *drept*, prin meritele (justiţia) lui **Cristos**, — în care trebue să avem *confienţă*,... căci *El ridică păcatele lumei.*

Aceste merite ni le apropiem, numai şi numai, prin **Credinţă** [3]".

După **Luther**, „singură *Credinţa* justifică [4]",... iar nu **Caritatea**, — adică *faptele bune.*

---

1. Se poate acum lesne vedea ce diferinţă separă o *Schismă* de o *Erezie.*

Schisma e o *deformaţie superficială* a Organisaţiei Bisericei, — *prin patimi.*

Erezia e o *alteraţie adâncă* a acestei organisaţii, care îi atinge direct *piatra de temelie*, adică **caritatea** — şi astfel doboară, dintr'o dată, întreg edificiul.

De altfel, e *fondul comun* al tutulor **ereziilor judaice**, — dela *Ebionism*, la *Protestantism.*

2. **S. Pavel.**

3. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 193.

4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 219.

Astfel **Luther** scrie lui **Melanchthon:**

Or, **Caritatea**, — sau „porunca nouă", — e *adevărata temelie* pe care **Cristos** îşi a zidit Biserica [1].

Intr'adevăr, — după cum am spus mai sus, — „prin **Caritate**, — El a stabilit *subordinaţia* Omenirei faţă de Dumnezeu; a înlocuit *filantropia*; a promulgat *Legea internaţională* [2]".

Insă, **Luther** a despreţuit acest puternic *act voluntar*, palpabil, — şi a pus, în locul lui, o *fantomă* nebuloasă, pur subiectivă,.... **Credinţa**, *fără fapte bune*.

Urmările fatale ale acestui sacrilegiu n'au întârziat să se arate. Astfel:

1. *Loc-ţiitorul lui Dumnezeu*, pe pământ, a fost suprimat;

2. *Iubirea dintre neamuri* a dispărut;

3. *Legea unirei naţiilor* s'a evaporat şi ea...

Iar **între** oameni a apărut, — cum era de aşteptat, — **ura** diavolească, urmată de **războaie** *crâncene* [3],...

Esto *peccator* et *pecca* fortiter;
pecca fortiter, sed **crede** fortius".
Adică, pe româneşte:
„Fii *păcătos* şi *păcătueşte* cât de mult;
dar *păcătuind* mult, **crede** şi mai mult".
(**Luther.** — *Oeuvres*. Edit. de Wittemberg, T. VI, f. 168).

1. **Cristos** îşi a întemeiat Biserica pe **Petre**, — adică pe **Iubirea** *de Dumnezeu*, din care derivă *credinţa* acestui Apostol,.... iar nu pe *singura Credinţă*, — după cum pretind Foţienii şi Protestanţii.

Ca probă avem faptul evident că mărturiile diavolilor, — identice cu a lui **Petre**: „Tu eşti Cristos, fiul lui Dumnezeu" (**S. Luca**. — C. IV, v. 41), au rămas *sterile*.

Or, daca Dracii *cred* în Dumnezeu, — ei însă **nu îl iubesc**.. adică nu pot avea *Caritate*.

2. Vezi T. I, pag. 21.

3. Vezi, mai departe, articolul *Războaie religioase*.

Luther, faţă de atribuţiile Bisericei şi de funcţiele Clerului.

Luther n'a ţinut seama nici de condiţia *sine qua non* a Bisericei Creştine, — de a fi **unică** şi **universală**, — condiţie *impusă* de însuşi Dumnezeu, întemeietorul ei, — şi a spart acest vas nestimat, în nenumărate *cioburi naţionale*, care nu sunt bune decât... de aruncat la gunoi.

In plus, **Luther** a nesocotit **Apostolatul** *de origină divină*, — compus din Episcopi şi din Preoţi, — şi l'a înlocuit cu o meschină şi ridiculă **contra-facere** *omenească* a unei opere Dumnezeeşti, — cu un *simulacru* de Sacerdoţiu, format de *Păstori*... aleşi chiar de ei, — ceace e o absurditate.

Şi acestor aşa zişi *preoţi creştini*, el le-a desfiinţat **două** din cele *trei funcţii* ale preoţiei.

Astfel, el îi a lipsit de funcţia de *sacrificatori*, căci a suprimat sfintele taine ale Bisericei.

El le-a luat şi funcţia de *judecători*.

Aşa că, nu le-a mai lăsat decât funcţia de *Învăţători*, — şi le-a dat voie să vorbească asupra Bibliei, ce le-o trece prin cap. Intr'adevăr, — dând afară din Bisecă pe *Şeful ei suprem*, — el a anihilat, prin aceasta, *darul infallibilităţei*... şi a distrus *singura autoritate*, care ar fi putut să îi controleze.

Din cele ce preced, rezultă că:

Luther *n'a înţeles pe* **Cristos** şi i-a dărâmat Biserica, vrând s'o reformeze.

Dar nu e numai atât.

Cristos a poruncit Apostolilor să se ferească de *patimi*, şi să înveţe pe oameni să nu devie *pătimaşi*.

Ei bine, **Luther** şi împreună cu el, toţi ceilalţi Co-Ereziarhi, au dat lumei un spectacol desgustător, prin *viţiile barbare*,[1] pe care le-au afişat, cu o neruşinare de neînchipuit.

Dar, despre aceste viţii ne vom ocupa în capitolul ce urmează.

Patimele Reformatorilor.

Ca **Foţie** şi ca **Cerularie**, — *promotorii ereziei*, cunoscută subt numele eufemic de *Reformă*, au fost împodobiţi cu o diademă infernală, formată din *toate patimile*.

Intr'adevăr, *beţia*, *desfrâul*, *hoţia* şi *trufia* ucigaşe, — cele patru coarne ale Satanei, — îşi au dat mâna, ca să le încunune fruntea.

I. — *Patima de nutriţie. — Beţia.*

Pe când Biserica consideră, ca o datorie sacră, lupta necontenită în potriva *lăcomiei* şi mai ales a **beţiei**, — cărora ea le opune *postul* şi *abstinenţa*, mai ales a băuturilor alcoolice, — **Luther**, din contră, găseşte de cuviinţă

---

1. *Barbaria* nu consistă de cât în *Viţii*, — iar *Civilisaţia*, în înlăturarea acestor flagele omeneşti.

Or, civilisaţia nu poate fi decât *creştină*, — căci, singură, doctrina lui **Cristos** combate *patimile*. De ait-mintrelea, de câte ori Creştinismul şovăieşte, — ca bună-oară pe urma ereziei protestante, — patimile barbare îşi fac imediat apariţia.

Există o diferenţă esenţială între *Civilisaţie* şi *Cultură* (Kultur).

O *cultură extrem de înaintată*, — adică o cunoaştere cât mai detaliată a elementelor naturei, — poate să coincidă cu o *barbarie nec plus ultra*, — adică cu o lipsă totală de educaţie morală. Astfel, aeroplanele, zepelinele, sub-marinele,.., — basate pe principii pur ştiinţifice, — sunt groaznicele pecetii ale celei mai instruite barbarii.

să combată tocmai *„postul și abstinența“* [1] și are îndrăsneala să scrie:

„Cui nu îi place *vinul*, *femeia* și cântecul,
„Rămâne nebun toată viața, —
„Și noi nu suntem nebuni“ [2].

Asemenea cuvinte, de beţiv desfrânat, *când sunt rostite de* **un călugăr**, constituesc un adevărat *sacrilegiu*, — ba încă un sacrilegiu de *sperjur*, căci el *a jurat*, în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, să păzească, *toată viața*, abstinența și castitatea.

Și, pronunțate de un așa-zis *Reformator*, ele îi ridică, mai dinainte, orice autoritate, orice putere d'a lupta în contra acestor *vițiu degradatoare ale popoarelor*,.... cărora el pretinde să *reformeze* moravurile.

II. — *Patima de reproducție. — Desfrâul.*

1. — Pe când Biserica Apuseană impune, întregului său cler, *castitatea*, — ca un dig împotriva *desfrâului*, — **Luther** are neruşinarea să zică:

„Să faci jurământul de sărăcie și de *castitate perpetuă*, e să vrei să blestemi toată viața [3]“.

El ar fi voit chiar ca „toate mânăstirile să fie dărâmate [4]“.

Și, într'adevăr, *el a violat și jurământul de castitate*, pe care îl pronunțase, făcându-se *călugăr*.

Ceva mai mult.

El a deboşat o *călugăriță*, — care și ea avea pe con-

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V. p. 217.
2. „Wer liebt nicht *Wein*, *Weib* und Gesang,
„Der bleibt ein Narr sein Leben lang.
„Und Narren sind wir nicht“,
Extras din **Luther.** — *Tisch-Reden.*
3. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 243.
4. **Idem.** — L. cit.; T. V. p. 243.

ştiinţă un asemenea jurământ de castitate, — şi *a luat'o de nevastă.*

Şi, ca culme a scandalului, această *lele* născu primul său copil..... la câteva zile după nuntă.

Dar **Luther** merse şi mai departe.

El permise chiar *poligamia*,.... ce e atât de apreciată de Turci.

„**Filip**, landgraful de Hessa, — care trăia în stare permanentă de adulteriu, — doria să contracteze o a *doua căsătorie*, pentru-ca, — după cum spunea el, — să îşi liniştească remuşcările de conştiinţă, care nu cedau în faţa „credinţei care singură justifică"...

Insurat, de 16 ani, cu **Cristina** de Saxa, — care îi dăduse 8 copii, ce erau în viaţă, — el voia să se însoare **şi cu Margareta** de Stahl, damă de onoare a soră-sei **Elisabeta**.....

Aşa că, el ceru lui **Luther** şi lui **Melanchthon**, aprobarea pentru proectul ce medita.

Dar cererea sa puse în mare încurcătură pe apostolii nouei doctrine, cu atât mai mult că landgraful, — care fusese până atunci cel mai zelos protector al lor, — ameninţa să le părăsească cauza.

Ei se deciseră, în sfârşit, să-i acorde o dispensă... *aşa cum Papii nu dăduseră nici odată.*

In urma unei „consultaţii de conştiinţă", — semnată de **Luther, Melanchthon, Bucer** şi cinci teologi din Hessa, ei permiseră landgrafului *să ia de nevastă*, — „pentru mântuirea trupului şi a sufletului său şi pentru slava lui Dumnezeu", — *şi pe a doua femee*, pe care o râvnia.

Dar, căsătoria trebuia să fie celebrată în faţa a unui mic număr de martori şi **să rămâe secretă.**

Ceremonia nupţială avu loc la 4 Mai 1540, şi fu binecuvântată de predicatorul curţei din Hessa, — **Dionisie Melandru**, — *care şi el îşi luase trei femei*...

De altfel **Bucer,** — unul dintre sateliţii lui **Luther,** — compuse o **justificaţie a poligamiei,....** deşi codul lui **Carol Quintul** *pedepsea cu moartea* o asemenea crimă [1]".

Ceilalţi Reformatori (?) nu sunt nici ei mai brezi.

2. „**Zwingle,** care fusese preot, mărturisea, fără înconjur, *viaţa ruşinoasă şi desonorantă* ce o dusese până atunci cu *femeile,* şi declară... că continenţa îi era cu neputinţă [2]".

El se însură cu o văduvă, **Anna Reinhardt,** cu care întreţinea, de mai mulţi ani, relaţii criminale [3]" şi pe care o făcuse borţoasă.

Loc-ţiitorul său, **„Ion Oecolampade,** se însură şi el cu văduva unui anume **Rosenblatt,** — care deveni mai târziu femeea unui alt reformator, **Capito,** — şi în sfârşit aceea a lui **Bucer** [4]"... „diplomatul reformatorilor [5]".

„Un fervent auxiliar al lui **Zwingle, — Hetzer** din Thurgovia, — care luase succesiv *două-spre-zece femei,* — fu decapitat la Constanţa, ca adulter şi apologist al adulterului [6]".

3. **Calvin,** — care şi el era preot, — se însură cu văduva unui anabaptist [7].

Iar **Theodor** de Beza, — discipulul şi continuatorul lui **Calvin,** — luă ca nevastă, femea unui croitor,... care era încă în viaţă [8].

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 330–331.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 284.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 286.
4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 288.
5. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 296.
6. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 287.
7. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 368.
8. **Idem.** — L. cit. T. V, p. 374.

4. Dar culmea, în această patimă, fu atinsă de **Henric** al VIII-a regele Engliterei.

Acest tiran se însură *succesiv cu* **şase femei.**

El făcu să *se tae capul, la două* dintre ele (**Ana** de Boleyn şi **Caterina Howard**). A şeasea fu şi ea cât p'aci să fie *arsă de vie*, când teribilul gâde muri [1].

De altfel, acest reformator protestant a declarat el însuşi că *n'a refusat niciodată, poftelor sale*, onoarea unei femei.

Halal! de aşa reformator.

El îşi aduce mult,... nu cu Sfântul **Petre**, — a cărui Biserică el a reformat'o, sau mai bine zis *a dat'o gata*,... ci cu ucigaşul acestuia, — adică cu **Neron.**

Păcat că ceilalţi reformatori n'au avut şi ei parte de o putere de rege sau de împărat. Am fi avut o colecţie întreagă de fiare sălbatice... din specia lui Jack spintecătorul.

III. — *Patima de proprietate. — Cupiditatea.*

Pe când Biserica combate morţiş patima de proprietate,— adică *cupiditatea* şi *hoţia*, — opunându-i sfânta *sărăcie creştină*, — Reformatorii noştri o încuragiază şi o împing la un grad nemai pomenit.

Astfel **Luther** nu s'a sfiit să zică:

„Să faci *jurământ de* **sărăcie**... e să vrei să blestemi toată viaţa [2]".

Ceilalţi Reformatori imitară pe **Luther.**

Ei aţâţară *cupiditatea prinţilor*, care se grăbiră să pue mâna pe bunurile eclesiastice.

„Seniorii, — dintre care cei mai mulţi erau plini de datorii, — găsiră, în confiscarea averilor bisericeşti, un

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 421.
2. **Idem.** — L. cit., T. V. p. 243.

excelent mijloc d'a eşi din încurcătură, — şi, din spoliarea domeniilor episcopale, o resursă d'a îşi întinde şi rotunji principatele[1].

De altfel, aceasta e cauza succesuiui ce avu Reforma, faţă de aceşti prinţi hoţomani.

IV. — *Patima de dominaţie. — Trufia.*

Biserica combate din toate puterile sale *trufia*, — şi corolarul său *tirania*. Ea recomandă, ca remediu, *umilinţa creştină*.

Din potrivă, **Luther** dă dovadă că este robul unei *trufii nemărginite*.

In loc să priceapă că, prin ordin dumnezeiesc, Papa e *Şeful suprem* al Bisericei, şi că orice creştin e dator să'l respecte şi să i se supuie,... **Luther**, în oarba-i îngâmfare, se revoltă şi ultragiază în chip grosolan pe Părintele Omenirei.

Astfel, acest eresiarh începu prin „a face apel, de la Papa *rău informat*, la Papa *mai bine informat*[2]".

Apoi, el îşi adresă apelul „viitorului *sinod general*, pe care îl puse *d'asupra* Papei[3]".

Pe urmă el făcu această declaraţie: „Nu ştiu dacă Papa e însuşi *Anticristul*, — ori numai un apostol al acestuia[4]".

„Papalitatea îi părea ca fiind o instituţie blestemată de Dumnezeu, — şi toată Biserica vechie ca fiind *Sinagoga Satanei*[5]".

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V. p. 234.
2. **Idem.** — L. cit., T. V. p. 204.
3. **Idem.** — L. cit., T. V. p. 206.
4. **Idem.** — L. cit. T. V. p. 208.
5. **Idem.** — L. cit., T. V. p. 214.

Intr'un „infam pamflet, intitulat *Captivitatea Babilonului*, el resturnă toată ierarhia Bisericei [1].....

Supremaţia Papei nu e numai *de prisos*, ci e chiar *condamnabilă*.

Toţi creştinii au *aceeaşi putere sacerdotală* [2],...

Sinoadele n'au nici o autoritate obligatoare... E o nebunie să le cinsteşti, — ca şi când ele ar avea Duhul-Sfânt [3],... căci au căzut adesea în contradicţii şi în erori [4]".

Mai târziu, când fu excomunicat, „**Luther** se năpusti, cu insulte de râtan, asupra Papei, — pe care îl califică cu epitetele de: eretic împietrit, — apostat îndrăcit, — duşman al Sfintei Scripturi, — trădător, — blestemator, — bârfitor al Bisericei creştine [5]".

In ultimul timp al vieţei sale „el scrise o carte: *Papalitatea fondată de diavolul*, — ce nu poate fi atribuită decât unei imaginaţii încălzită prin băuturi alcoolice [6]".

Viţiul trufiei a făcut loc *urei* celei mai smintite.

„Nemulţumit de propriul său uvragiu, — în care furoarea atinge extremele limite ale nebuniei, — el voi să scrie o ultimă oară în contra Papei. Dar fu împiedecat de *durerile pietrei*... pe care o dorea Papei şi Cardinalilor [7]".

Iată încă „o proorocie găsită în una din scrisorile sale:

„Trăind, îţi am fost ciumă;

Murind, voi fi moartea ta, Papă [8]".

2. **Zwingle** era *ambiţios* şi plin de confienţa în el însuşi [9]".

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 224.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 217.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 220.
4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 223.
5. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 229.
6. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 342.
7. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 342.
8. **Idem.** — L. cit., T. V., p. 343.
9. **Idem.** — L. cit., T. V; p. 282.

3. Dar mai ales **Calvin** era foarte *trufoş*.

„Acest dictator din Geneva nu suporta *nici un fel de contradicţie*, — ca şi când cuvântul său ar fi avut o autoritate infailibilă [1]".

Furia sa fu adesea sângeroasă.

„**Jaques Gruet** fu condamnat la moarte, pentru că a tratat pe reformator de „câine" şi consistoriul său de „tiranic" [2].

Gentilis fu spânzurat pentru că a acuzat pe **Calvin** de eroare asupra Treimei...

Michel Servet, medic spaniol, care combătuse dogma Treimei, fu condamnat de **Calvin,** ca eretic, şi *ars de viu*...

Pedepsele crude găsiau, în acest tiran cumplit, un promotor şi un apologist. El era neînduplecat, faţă de oricine îndrăsnea să îl contrazică sau să îl blameze [3]...

Calvin scrise chiar un tratat special, pentru ca să justifice *pedeapsa cu moarte*, în potriva ereticilor.

Melanchthon îi urează să reuşească cu procedarea sa.... De altfel, aceasta era opinia ce domina printre Reformatori [4]".

4. — Cu **Henric** al VIII-a, orgoliul se schimbă într'o adevărată *turbare ucigătoare*.

„Printre persoanele omorâte de acest tigru feroce, se numără:

2 regine,
12 duci şi conţi,
164 gentilomi,
2 cardinali arhi-episcopi,
18 episcopi,

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 370.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 370.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p, 370.
4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 371.

550 stareţi, preoţi, călugări, doctori în teologie, etc. [1]„

Toate aceste masacre au fost, de sigur, *necesare*... pentru ca să *reformeze* Biserica blândului **Isus**!

Chiar **Melanchthon**, loc-ţiitorul lui **Luther**, zice despre acest crud gâde:

„Omorul unui tiran e, pentru cer, cel mai plăcut dintre sacrificii. Dumnezeu să inspire unui om de inimă o asemenea resoluţie [2]".

Şi când te gândeşti că nişte *beţivi*, nişte *desfrânaţi*, nişte *hoţi*, nişte *tirani trufaşi*... au avut îndrăsneala să pozese în *reformatorii* Bisericei lui **Cristos**! [3].

Discordia dintre Reformatori.

Poate că 'mi veţi zice: Reformatorii... or fi fost *pătimaşi* — cât poftești.....

Dar, de sigur, că s'au *înţeles între ei* şi au procedat împreună, — chiar mână în mână, — la îndeplinirea unei opere atât de importante ca *Reforma Bisericei creştine*.

Câtu-şi de puţin!

Ei s'au mâncat, ca nişte câni, unii pe alţii.

Astfel **Luther**, — „convins că era ales de Dumnezeu, pentru ca să restaureze adevărata doctrină creştină, — suferea, în orgoliul său, de orice atingere adusă gloriei sale. El vedea, *cu pismă*, că alţii se amestecau într'o afacere, pe care o considera ca acordată lui singur..." [4].

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. V, p. 421.
2. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 420.
3. După **Evsevie Popovici.** „Reformatorii şi soţii lor au fost bărbaţi cu o *moralitate exemplară" (!?).* (**E. Popovici** — L. cit., T. II, p. 237).
4. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 296.

„Când fostul său protector, **Staupitz**, — vicarul provincial al călugărilor augustini, dintre care făcea şi **Luther** parte, — îl părăsi, reformatorul îl tratâ de... *nebun*[1]".

O soartă şi mai vitregă avu amicul său devotat, **Carlostadt**, — care, la început, îi fusese cel mai bun ajutor, în sfaturi şi acţiuni, — şi care fusese lăudat de dânsul ca fiind un teolog, de o incomparabilă judecare. Dar, ceva mai târziu, **Luther** îl isbi cu epitetele de: infam, necredincios, murdărit de toate viţiile şi îl persecută amarnic,... urmărindu-l pretutindeni cu ura sa neîmpăcată[2]".

De altfel, „chiar colegul său **Melanchthon**, se plângea de *robia* ce era obligat să sufere[3]".

Şi dacă **Luther** se purta astfel cu ucenicii săi, — se înţelege uşor ce conduită a putut el avea faţă de *Reformatorii* din ţările străine.

Intr'adevăr „el tratâ pe **Zwingle** şi pe discipolii acestuia, drept *servitorii Satanei*, — drept sacramentari, ce trebuiau *extirpaţi*, — drept suflete *îndrăcite*, *para-îndrăcite*, *supra-îndrăcite*, — drept haznale de minciună[4]"...

El condamnă şi *afurisi pe Elveţieni*, îndemnând autoritatea să îi suprime. El răni astfel *Caritatea creştină*[5]".

De altfel el considera *doctrina zwingliană* ca *eretică*[6].

La rândul său, **Zwingle** îi răspunse pe acelaş ton.

„El pretindea că nu este discipulul lui **Luther** — ci *rivalul* acestuia[7]".

Cu **Henric** al VIII-a, **Luther** avu însă de furcă.

Acest monarh, care se credea teolog, „relevă *contra-*

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V. p. 242.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 241.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 341.
4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 297.
5. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 298.
6. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 300.
7. **Idem** — L. cit., T. V, p. 283.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

dicțiile co-reformatorului, mai ales în scrierea *Captivitatea Babilonului.*

Luther îi replică în mod grosolan.

Henric fu atât de indignat de această procedare, că invită pe Impăratul să îl extermine și îi interzise, subt pedepsele cele mai straşnice, să își propage ideile în regatul său[1].

Consecințele Protestantismului.

Să examinăm acum consecințele Ereziei protestante.

Intr'adevăr, după valoarea *efectelor,* se poate prețui și *cauza.*

Putem spune însă mai dinainte că, — efectele fiind *revoluții* și *răsboaie,* — cauza, adică Reforma, e o **operă diavolească,.....** căci numai diavolul e *„ucigător de oameni*[2]".

Răscoala țăranilor.

Luther, — călugăr viţios, revoltat în contra Autorității supreme a Bisericei, — s'a lăsat să fie prins în mrejele *Jidănimei,* — care căuta de multă vreme un neghiob, capabil să provoace o *spărtură,* — ce îi ar fi permis să pătrundă, cu pumnalul, până în inima Creştinismului[3].

Incă dela începutul Protestantismului, scrierile lui **Luther** fură răspândite printre țărani, — de către *agitatori,* jidani sau plătiţiţi de jidani, — care aţâţau, de mai multă vreme, focul unei răscoale țărăneşti.

„Țăranii, întărâtați de agitatori și de *astrologi,* — (care

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 246.
2. **S. Ioan.** — C. VIII, v. 44.
3. **Paulescu.** — *Spitalul, Coranul,* etc..... p. 225.

400/84 1372/72

nu puteau fi de cât *ovrei*, căci singuri ovreii se ocupau pe atunci cu astrologia), — pretindeau că noua *Evanghelie* îi va scăpa definitiv de iobăgie şi de opresie...

Prinţii, rămaşi credincioşi vechei Biserici, erau zugrăviţi, — de predicanţii judeo-lutherani, — ca persecutori ai Evangheliei, ca tirani, ca lipitori[1]".

„Reuniţi în mari gloate, de câte 10 şi 20 de mii de indivizi, — îmboldiţi de *agitatori jidani* care **lucrau în secret**,—ţăranii prădară mănăstirile şi castelele, dându-le în urmă foc şi reducându-le în cenuşe. Ei se dădură la atroce barbarii,..... răspândind, peste tot, jaful şi devastaţia[2]".

„Era de temut că, peste câtă-va vreme, Germania toată să nu mai fie de cât o grămadă de ruine[3]".

Intocmai, ca la noi, în 1907.

„Dar prinţii (oligarhia) înăbuşiră revolta în sânge. *Cinci-zeci de mii* de oameni pieriră în acest războiu al ţăranilor[4]".

Ceva mai mult ca la noi.

In tot cazul,.... încurajător rezultat pentru o Reformă, care d'abia începuse!

Luther fu, mai întâi, încântat de faptul că sgomotul, făcut în jurul său, ajunsese până la ţărani.

Dar, când bagă de seamă, că fusese tras pe sfoară şi că *jidanii* se serviseră de numele său, ca să răscoale ţărănimea, — el prinse o ură sălbatică în potriva lor şi deveni unul din cei mai *neîmpăcaţi* **anti-semiţi.**

„El tratează pe *Ovrei* de diavoli, condamnaţi la infern şi îndeamnă pe creştini să le reducă în cenuşe Sinagogile, — să le confisce toate cărţile, — să le interzică orice

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 258.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 260.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 263.
4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 266.

cult religios, subt pedeapsă de moarte, — să îi maltrateze şi să îi expulzeze [1]".

In acelaş timp, el se lepădă şi de ţărani.

„Primele *înfrângeri ale ţăranilor* erau d'abia cunoscute, că **Luther**, — care, la început, încurajase pe răsculaţi,— îndemnă pe *prinţi*, — într'o scriere în contra *„ţăranilor briganzi şi asasini"*, — să îi zdrobească fără milă, nici îndurare, — să îi împuşce ca pe nişte bestii sălbatice şi ca pe nişte câini turbaţi, — să îi sugrume sau să îi măcelărească...

El îi asigură, pe aceşti *prinţi* ucigaşi, că vor putea astfel *să intre în rai*.... mai uşor ca alţii prin rugăciuni.

Mulţi se revoltară de această *lipsă de compătimire*, pentru nişte oameni, care îi fuseseră devotaţi şi pe care el îi *sedusese*, cu doctrinele sale.....

Dar **Luther**...., îşi revendică chiar onoarea d'a fi făcut *să se masacreze aceşti nenorociţi:*

„Eu, **Martin Luther**,.... am poruncit să se omoare ţăranii răsculaţi.

Tot sângele lor, să cază pe capul meu [2]".

Răsboaie religioase.

1. — D'abia muri **Luther**, — că un înfricoşător *răsboi religios* isbucni, între împăratul **Carol-Quintul** şi *luteranii*, care încheiaseră *liga din Smalkalda*.

Papa **Paul** al III-a se asociă şi el la acest *răsboi*, făcând alianţă de şease luni cu împăratul şi trimiţându-i bani şi trupe.

Protestanţii fură bătuţi şi umiliţi [3]. Electorul de Saxa,—

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 343.
2. **Idem.** — L. cit., T. V; p. 265.
Vezi: **Luther.** — *Tisch.-Reden.* (Propos de table). Edit din Eisleben, p. 276 b, — Edit. din Francfort, p. 196, a.
3. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 351.

făcut prisonier şi condamnat la moarte, — fu graţiat; iar langraful de Hessa ceru ertare împăratului, — dar rămase sub tutela sa.

Ceva mai târziu, — în 1608, — protestanţii germani formară între dânşii o „*Unire*“ care, — având să lupte în potriva casei de Habsburg, — încheie alianţă mai întâi cu Franţa, pe urmă cu Danemarca şi cu Suedia.

Catolicii le răspunseră, încă din 1609, prin o „*Ligă*“, care se puse la dispoziţia împăratului.

Din ciocnirea *Unirei* cu *Liga*, resultă groasnicul **războiu de 30 de ani**, — cu fazele sale: boemă, daneză, suedeză şi franceză, — care se termină prin pacea din Westfalia (1648).

In acest războiu, populaţia Germaniei a scăzut, de la 18 milioane, la 4 milioane, — şi au fost devastate 1976 castele, 1629 oraşe şi 18.300 sate.

2. — Schisma lui **Zwingle** deslănţui şi ea un războiu omorâtor, — „*războiul elveţian*“, — între Cantoanele reformate şi Cantoanele catolice.

„**Zwingle**, care luă parte la lupta dela Cappel, *căzu pe câmpul de bătaie*[1]“.

3. — In Englitera, teroarea sângeroasă a reformatorului **Henric** al VIII-lea, aduse după dânsa o reacţie din partea catolicilor.

Subt regina *catolică* **Maria**, — fica acestui monstru şi a **Caterinei** d'Aragon, — „se socotesc 279 supliciaţi[2]“.

Dar, asta e numai un *fruştuk*, — faţă de cei 70.000, ucişi de sora-sa *protestanta* **Elisabeta**, — fica lui **Henric** al VIII-lea şi a **Anei** de Boleyn, — care a urmat **Mariei** pe tron.

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 292.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 428.

Opunerea catolicilor, împotriva acestei sgripţuroaice, — ce execută chiar pe vară-sa, nenorocita regină a Scoţiei, *catolica* **Maria Stuart,** — dete loc la un *început de războiu* între Spania şi Englitera, — care însă fu curmat prin naufragiul, într'o tempestă, a „invincibilei armate" a lui **Filip** al II-a.

Ceva mai târziu, subt **Carol** I-u, isbucni o *revoluţie a protestanţilor,* — deveniţi **franc-masoni,** — care se divizaseră, — ca Jacobinii din Franţa în 1789, — în mai multe secte, din ce în ce mai radicale şi mai feroce.

Deşi el-însuşi *protestant,* Regele căzu în mâinile rebelilor, care formau secta extremă a *nivelatorilor.*

„O curte de justiţie, dirijeată de **Cromvell,** îl *condamnă la moarte.....*

Regalitatea fu declarată suprimată în Englitera şi **Republica** *fu proclamată*[1]".

Cine nu recunoaşte că aci e vorba de o procedare *judeo-masonică ?*

Cu toate că Regele era *protestant,* — adică un prieten al Franc-masoneriei, — ignobila bandă l'a trimis la moarte, — căci scopul ei e, — nu numai să *distrugă Creştinismul,* — dar şi să *răstoarne tronurile creştine,*... pe care le înlocueşte cu **Republici cuşer.**

După un veac şi jumătate, veni şi rândul Franţei. **Ludovic** al XVI-lea căzu în ghiarele franc-masonilor... El fu decapitat. *Regalitatea fu declarată suprimată* şi **Republica** *fu proclamată.*

Aceaşi scenă se repetă, acum şeapte ani, şi în Rusia. Juda se repetă întotd'auna şi pretutindeni.

Irlanda suferise *războaie sângeroase* subt **Elisabeta** şi subt **Carol** I-iu, pentru menţinerea religiei catolice.

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 445.

„**Cromwell** pustii totul, prin fier şi prin foc, — şi transformă ast-fel Irlanda într'un adevărat deşert.

Dar nimic nu poate da o idee de tirania ce exercitară *trupele republicane*, în materie *religioasă*...

A primi un preot catolic, era o *crimă de înaltă trădare* şi capul său era pus la preţ, pentru cinci livre, — tocmai ca acela al unui lup[1]".

Acelaş lucru s'a întâmplat şi în Franţa, subt Republica franc-masonă.

Ce e mai mult, — „20.000 de Irlandezi *fură vânduţi, ca robi*, în America".

4. — In Franţa, protestantismul şi în special **calvinismul**, dădură loc la o serie de *răsboaie* intestine.

Ele desbinară ţara în două tabere vrăjmaşe, — având fiecare, în capul său, o parte din floarea nobleţei. Aceste tabere se năpustiră, în mai multe rânduri, una asupra a'teia, — măcelărindu-se în mod îngrozitor.

Ast-fel, în mai puţin de un secol (dela 1562—1628), a fură loc **zece răsboaie** *de religie*[2], foarte sângeroase.

Cruzimile, săvârşite în timpul acestor *răsboaie*, întrec orice închipuire.

„In Dauphiné, baronul des **Adrets** obligă, pe fii săi, *să se îmbăieze în sângele catolicilor*.

Mulţi dintre aceştia fură, din ordinul său, aruncaţi din vârful unor turnuri sau de pe nişte stânci, — şi fură primiţi, jos, în suliţele soldaţilor săi[3]".

„Un alt şef de ughenoţi, **Briquemaut**, purta un colan facut din urechi, smulse dela preoţi masacraţi[4]".

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. V, p. 456.
2. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 456.
3. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 471.
4. **Idem.** — L. cit., T. V, p. 474.

Evoluţia Protestantismului.

Să vedem acum:

1. Care a fost *evoluţia* Protestantismului, — de când a luat naştere şi până în zilele noastre?
2. Ce *soartă* îi reservă viitorul?

I. — Evoluţia aşa zisei Reforme a fost — nu progresivă — ci *regresivă*.

II. — In ceeace priveşte soarta viitoare a acestei erezii, îi putem prezice, cu siguranţă, o completă *nimicire*.

Intr'adevăr, Protestantismul a dat mereu de coadă în vale, până ce a ajuns la *raţionalism*.

In cele din urmă, el a sfârşit prin a cădea în *materialism*, — adică în doctrina „bună pentru goimi" a judeo-franc-masoneriei.

Ast-fel, şcoala raţionalistă protestantă, — întemeiată de **Ferdinand Christian Baur** († 1860), — **neagă** *originea divină* a Creştinismului, care nu ar fi decât o *desvoltare naturală a Judaismului*.

Unul din discipulii lui **Baur**, — faimosul **David Strauss** († 1874), — în cartea sa intitulată: *Viaţa lui* **Isus**, ce apăru la 1835, — presintă istoriile evanghelice ca pe **nişte mituri.**

Ba încă un al treilea, — **Bruno Bauer** († 1882), — susţinu că Evangheliile nu sunt decât **nişte înşelătorii** [1].

In plus, Protestatismul a suferit multe *desbinări*; — aşa că *numărul sectelor*, eşite din el, se ridică la **peste 120** [2].

---

1. **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 385.
2. **Idem.** — L. cit., T. II, p. 375.

O simplă întrebare:

Înainte de a fi fost *reformată*, Biserica era **una.**

După ce a fost *reformată*, ea s'a sfărâmat şi s'a pulverisat *în* **sute** *de Bisericuţe.*

De ce parte stă *Biserica lui* **Cristos?**

* * *

In resumat:

1. *Erezia protestantă* a avut, drept *cauză reală*, o exaltare a *instinctelor de naţie* ale popoarelor apusene.

2. Ea a isbucnit atunci, când **Luther** a dat o lovitură piezişe Organisaţiei Bisericei, — isbind'o în temelie... adică în *Caritate.*

3. Ea a fost urmată de *răscoale* şi de *războaie.*

4. Ea a ajuns la *materialismul ateu* şi la fărămiţirea *Bisericei una*, în nenumarate *secte.*

5. Ea a căzut şi mai jos, — devenind *tovarăşa ereziei jidoveşti*, **Franc-masoneria,** — care se serveşte de ea, ca să sape, la basă, *Biserica creştină*, — în profitul *Sinagogei talmudice.*

Intr'adevăr, *Franc-masoneria* a eşit din Englitera *protestantă.* De acolo, ea s'a întins ca râia şi a năpădit lumea întreagă.

Astăzi chiar se văd, pretutindeni, *protestanţi*, făcând, cu *jidanii* şi cu *franc-masonii*, **Triada** cea mai rău făcătoare.

Nici unul din aşa-zişii Reformatori n'a priceput că, *Biserica lui* **Cristos** e, în realitate, *Omenirea organisată*, care *trebue să fie* **una,**— şi s'au revoltat împotriva *Şefului unic* al acestei *Societăţi unice.*

Ei n'au înţeles că această Omenire trebue să

ie *învățată*, — și că cei ce o învață trebuesc ă fie *urmașii Apostolilor*, cărora **Cristos** le-a is: „Mergeți și *învățați* toate națiile".

Din potrivă, pentru acești Ereziarhi, misiunea reoților lor nu provine de cât din *voința poorului*, care îi alege,.... sau din *acea a moarhului*, care îi numește direct.

Ba, ce e mai mult, — diferite nații, — care își au smuls bisericele din *Unitate*, — le au **robit**, n urmă, Suveranilor respectivi, — pe care îi au ridicat la rangul de *Șefi ecleziastici*.

„Cu modul acesta, **Cesaro-papismul**, — acea *iranie* necunoscută în vechia biserică creștină, — atinse d'ntr'odată un grad extrem [1].

Ast-fel, *regele Engliterei* e, în acelaș timp, și *pontiful* sectei protestante a englezilor. De asemenea, *împăratul Germaniei* e, și el, *pontiful* sectei protestante a nemților...

Această *erezie anti-creștină* a fost introdusă și în Rusia, unde **Petre** cel Mare, — subt instigația unui calvinist, — fu în acelaș timp și **Țar** și **Papă** al poporului său,.... exemplu care, de atunci, a fost urmat de toți împărații moscoviți.

De alt-fel, acelaș lucru se întâmplă și în... Turcia, unde Sultanul este și *pontiful suprem* al religiei Mahometane.

Dar, în religia creștină, cine zice *pontif*, — adică *episcop*, — zice succesor legitim al Apostolilor.

Cu alte cuvinte: fiorosul ucigaș **Wilhelm** al II-a al Germaniei e... apostolul lui **Cristos!?**

1. **Hergenroether**. — L. cit., T. V. p. 510.

ADAOSUL I.

Incercări nereuşite de schismă.

I. — *In Franţa. — Galicanismul.*

Calvinismul n'a putut să răpească *Bisericei unice* de cât o parte, relativ mică, din naţia franceză.

Totuşi, sentimentele poporului, rămas catolic, se înăspriseră, din ce în ce, faţă de Papa, — cea ce constituia „prezicerea unei schisme, analoage cu schisma anglicană [1]".

„In general, Franţa *înclina către schismă*... ea se aplica spre *un fel de protestantism*, care înlocuia autoritatea eclesiastică, prin autoritatea civilă [2]".

Un suveran trufaş, **Ludovic** al XIV-*a*, — care, în ceea ce priveşte orgoliul, întrece chiar pe **Henric** al VIII-a regele ereziarh al Engliterei, — încercă să producă o *schismă* şi să creeze ast-fel o Biserică naţională franţuzească, — numită *galicană*, — independentă de Biserica universală.

El convocă o adunare generală de episcopi şi de teologi, — aleşi pe sprânceană, — cari fură cât p'aci să înfăptuiască desbinarea.

Episcopul **Bossuet** îi opri pe povârnişul prăpastiei, — dând însă Regelui, ca compensaţie, cele patru articole ale *Declaraţiei clerului galican*, — asupra organisaţiei Bisericei (1682).

Primul dintre aceste articole afirma *„independenţa absolută" a suveranilor, faţă de Papa*, — care nu putea

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VI, p. 186.
2. **Idem.** — L. cit., T. VI, p. 188.

să îi depuie sau să îi suspende, — nici să deslege pe supuşi de jurământul de credinţă.

Al doilea admitea „*superioritatea Conciliilor asupra Papei*".

Al patrulea „*nega infailibilitatea*" Şefului suprem al Bisericei [1]. Decretele Papei pot fi *atacate* şi *reformate*; ele nu devin infailibile de cât prin consimţimântul întregei Biserici.

Această declaraţie, — pe care mai târziu **Bossuet** o regretă amar, — fu retractată în sfârşit de însuşi **Ludovic** al XIV-a, — care băgă de seamă că mersese prea departe, făcând astfel pe placul protestanţilor.

II. — *In Austria. — Febronianismul.*

In 1763, **Ion Hontheim**, episcop din Treves, scrise, — subt pseudonimul **Justinus Febronius**, — o carte intitulată: „*De statu Ecclesiae et legitima potestate Romani Pontificis*".

In această scriere, el afirmă că *Primatul Papei* nu e o instituţie dumnezeiască, — ci pur şi simplu omenească. Iar *puterea cheilor* a fost dată de **Cristos** *tuturor credincioşilor.*

Singură, *autoritatea episcopală* e d'origină divină. Orice episcop are, în eparhia sa, drepturi nelimitate.

Totalitatea episcopilor e superioară Papei, — care nu e de cât *primul între egali*,.... adică un fel de *preşedinte* al episcopatului.

Ierarhia Bisericei nu e deci monarhică [2].

Legile Papilor trebuesc supuse consimţimântului epis-

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VI, p. 254.
Vezi şi **E. Popovici.** — L. cit., T. II, p. 293.
2. **E. Popovici.** — L. cit., T, II, p. 293.

copatului. Iar, daca Papii nu voesc să renunţe, de bună voie, la *drepturile, usurpate în cursul veacurilor,* — Episcopii trebuesc să îi forţeze, recurgând, la nevoie, chiar la *puterea civilă*[1].

Ideile lui **Hontheim** plăcură la mulţi prinţi, — care căutară să'şi facă, fie-care, câte o *biserică guvernamentală.*

Ast-fel, în Austria, împăratul **Iosef** al II-lea încercă să pue în practică aceste idei şi, prin o nouă *schismă naţională*[2], să smulgă încă un petic din Biserica universală.

Dar, în cele din urmă, **Iosif** al II-lea înţelese că înaintase prea mult. El îşi retrase legile şi astfel schisma nu fu săvârşită.

III. — Doctrinele lui **Luther** şi ale lui **Calvin** nu găsiră credit nici în *Spania*, nici în *Italia*[3], — ţări de naţionalitate latină.

Totuşi, un început de schismă naţională italiană fu încercat de italianul **Socin** (1539—1604).

Dar, Socinismul, respins în Italia, îşi găsi loc în Polonia şi se răspândi până în Transilvania.

1. **Hergenroether**. — L. cit., T. VI, p. 364.
2. **Idem**. — L. cit., T. VI, p. 368—375.
3. **Idem**. — L. cit., T. VI, p. 496.

ADAOSUL II.

Inchiziția.

Judeo-masonii au făcut să se crează că Protestantismul a fost împiedicat să intre în Spania și în Italia.... de *torturile Inchisiției*

Dar, ce e Inchiziția?

Inchisiția e un tribunal, stabilit în 1184, la Roma, subt președenția Papei, pentru ca să judece pe ereziarci, care începuseră să se înmulțească.

Această instituție trebuia să lucreze, pentru convertirea ereticilor, prin *blândețe*, brin *răbdare* și prin *instruire*.

„Inchiziția, — după cum spune celebrul istoric **Cesare Cantu**, — *dojenia* de două ori, înainte d'a intenta vre-o procedură și nu făcea să se aresteze decât *ereticii obstinați* și cei *recăzuți* în erezie. Ea accepta pocăința și se mulțumea cu *pedepse morale*[1]".

Ea era deci un fel de tribunal de *împăcare*.

Când ereticii Albigeni și Valdezi pustiiră sudul Franței, — jefuind, arzând și omorând, cu mari cruzimi, poporul catolic, — Biserica fu obligată să cedeze locul său Statului francez.

Intr'adevăr, atunci când o sectă devine vătămătoare, Statul trebue să intervie ca să o pedepsească, — nu ca eretică, — ci ca turburătoare a păcei publice.

Din nefericire, Statul introduse, în Inchisiție, *tortura*, — după cum ea exista în tribunalele ne-religioase ale epocei.

---

1. **Cesar Cantu.** — *Histoire univers*, T. XI, Ch. VI.

Spania adoptă şi ea, încă din secolul al XIII-lea, un tribunal de Inchiziţie ecclesiastică, care judeca, la început, numai pe Mauri şi mai ales pe Jidanii, ce causau desordini, omorând copii de creştini.

Oficiul său era, — *nu să silească* pe aceşti străini să îşi schimbe religia, — ci să se opue Apostaţilor cari, — după ce deveniau creştini, printr'un botez simulat şi ipocrit, — se făceau din nou culpabili de magie, de fermecătorie, de camătă şi de diverse alte crime.

Mai târziu însă, acest tribunal îşi întinse jurisdicţia şi asupra Protestanţilor.

Dar, politica amestecându-se, Inchisiţia spaniolă deveni un instrument al *Absolutismului regal.*

Ast-fel, istoricul **Ranke** are dreptate când zice: „Inchiziţia spaniolă era un tribunal al regelui; iar inchizitorii erau ofiţerii regeşti[1]".

1. **Ranke.** — *Princes et Peuples.* I.

V. PAPALITATEA, DELA REFORMĂ PÂNĂ ASTĂZI.

Biserica apuseană ieşi, din vâltoarea *ereziei protestante*, slăbită şi aproape pe jumătate micşorată.

Naţiile, ce îi mai rămaseră credincioase, reuniră, la Trenta, un mare *conciliu general* (1545-1563),— care operă o adevărată **reformă**, atât din punctul de vedere al dogmei, cât şi al disciplinei [1].

Papii, cari se succedară până la *Revoluţia franceză*, formară o serie de *pontifi excelenţi*,— şi în acelaş timp de *suverani temporali* energici [2].

Totuşi, — în loc să se întremeze, după teribila lovitură ce o doborâse, — *Papalitatea* continuă să se afunde în prăpastia sarcasmului şi a disprețului general... căci, îndărătul Protestantismului, era pitit implacabilul duşman al Creştinismului, — hidosul **Jidan**, — care târa după dânsul maşina infernală a Franc-masoneriei.

Am istorisit altă-dată efectele desastroase ale acestei groaznice *Societăţi secrete*, asupra *Creştinismului*, în general [3].

Mă voi mulţumi acum să resum, în mod sumar, resultatele ei nefaste asupra *Papalităţei*, în special.

---

1. **Hergenroether**. — L. cit., T. V. p. 572.
2. *Nepotismul* e singurul cusur ce se poate imputa unora din aceşti Papi.
3. **Paulescu**. — *Spitalul, Coranul,... Franc-masoneria*, p. 216.

Lovitura franc-masonică.

Papa Piu al VI-lea şi Revoluţia franceză.

Revoluţia iudeo-masonă reuşise să'şi atingă oarecum scopul. Ast-fel, în Franţa, ea răsturnase Tronul şi nimicise Catolicismul.

Totuşi, ţinta finală a Jidănimei, — adică *distrugerea totală a Creştinismului*, — nu fusese încă pe deplin realisată.

Mai trebuia, pentru aceasta, să se **suprime Papalitatea.**

Dar, lucrul nu era tocmai uşor, — de oare-ce Francmasoneria întâmpinase mari piedici să se introducă în Italia şi mai ales în Statele pontificale, unde veghia Inchiziţia.

De acea, Republica masonă din Franţa îşi îndreptă, — aproape chiar dela început, — toate sforţările asupra Romei [1].

În anul 1796, generalul **Bonaparte** trecu Alpii şi se năpusti asupra Capitalei Creştinătăţei.

Dar, „remarcând că Papa avea încă o *influenţă incalculabilă* [2]", el începu negocieri.

Piu al VI-lea refuzând condiţiile sdrobitoare ce i se impuneau, — teritoriile pontificale fură ocupate de trupele franceze.

Puterea temporală a Papalităţei fu ast-fel **desfiinţată.**

„*S'a isprăvit cu autonomia Statelor Bisericei*, — scria însuşi **Bonaparte**, către Directorat [3]".

1. **J. Crétineau-Joly.** — *L'Eglise romaine en face de la Révolution.* T. I, L. I, p. 1--242. Paris, 1860.
2. **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 130.
3. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 130.

Puţin după aceea, subalternii săi, — **Berthier** şi mai ales **Massena** (care era jidan), — îndeplinirâ planul *întreg* al Revoluţiei..... **suprimând pe Papa.**

Piu al VI-lea, — care avea vârsta de 82 ani, — fu silit să părăsească Roma (1782) şi să ia drumul exilului. El fu dus, peste Alpi, la Valenţa, — unde moartea puse sfârşit unor suferinţe de martir.

In acelaş timp, Cardinalii fură arestaţi în Roma. Ei fură îmbarcaţi la Civita-Vecchia şi împrăştiaţi în diferite ţări.

Cu modul acesta, o nouă *alegere pontificală* devenise cu totul imposibilă.

Papalitatea părea ast-fel **distrusă** *pentru totdeauna*, **Jidănimea,** prin Franc-masonerie, **învinsese Biserica creştină.**

Papa Piu al VII-lea şi Napoleon.

O întorsătură subită veni să schimbe cu totul faţa evenimentelor.

Cardinalii, în număr de 35, parveniră să se întrunească în *conclav*, la Veneţia, — subt protecţia împăratului **Francisc** al II-lea, — şi să aleagă, în 1800, un nou Papă, care luă numele de **Piu** al VII-lea[1].

Cât-va timp, după acea, acest pontif putu chiar să intre în Roma.

Pe de altă parte, Generalul **Bonaparte,** — care era idolul armatei şi chiar al Franţei întregi, — se prepara să puie mâna pe putere. Şi, într'adevăr, reîntors din Egipt, el resturnă Directoratul, — luând frânele guvernului Republicei, în calitate de *prim-consul* (1799).

Dar, ajuns la culmea mărirei, — graţie sforţărilor Franc-

1. **Crétineau-Joly.** — L. cit., T. I, L. II, p. 243—509.

masoneriei, — el abandonă proectele infame ale acestei societăţi oculte şi nu se mai ocupă de cât de cea ce putea să îl înalţe şi mai sus.

De altfel, trasă pe sfoară, Jidănimea se va răsbuna, — puindu-i beţe în roate şi, la sfârşit, înlesnindu-i prăbuşirea [1].

Primul consul avea acum de gând să stabilească un *imperiu*, — adică o monarhie militară.

Or, — cum înalta lui inteligenţă îi demonstra limpede că, condiţia de căpetenie a unui guvernământ durabil era *restaurarea religiei creştine*, — Biserica fiind, pentru Tron, cel mai solid sprijin, — el căută să se apropie de Sfântul-Scaun..... care înviase.

Încheerea Concordatului. Câte-va zile după bătălia de la Marengo (1800), — în care învinsese pe Austriaci, — **Bonaparte** trimise Papei o deputaţie, ca să îi arate dorinţa sa, d'a se înţelege cu dânsul, asupra *restabilirei Catolicismului în Franţa.*

După negocieri foarte laborioase, ei încheiară un **Concordat,** prin care:

1. Catolicismul e recunoscut ca fiind religia marei majorităţi a cetăţenilor francezi;

2. Această religie va fi liber exercitată în Franţa, — iar cultul său va fi public...

Papa renunţă la bunurile ecleziastice, înstrăinate în timpul Revoluţiei; — iar Guvernul se obligă să asigure Clerului o *leafă* convenabilă.

In plus, — subt instigaţia Guvernului, — Papa *depuse*, fără proces canonic, *pe toţi Episcopii din Franţa*, dintre cari mulţi erau franc-masoni, — şi îi înlocui cu alţii noi.

1. **Bernard Lazare.** — *Antisémitisme.*

„Nici odată Papii n'au desfăşurat o *autoritate* asemenea cu aceea, pe care a exercitat-o **Piu** al VII-lea.

Se recunoştea, ast-fel, că singur Papa putea să readucă, la *Unitate*, partidele religioase... cea ce însemna distrugerea vechiului Galicanism [1]".

Tirania imperială. — In 1804, Senatul proclamă ca împărat pe **Bonaparte**, care luă numele de **Napoleon** I-u.

Noul Monarch obligă pe Papa să *asiste* la Paris, la încoronarea sa, — căci el îşi puse singur coroana pe cap.

Ba, ce e mai mult, „el sugeră Papei idea d'a îşi fixa reşedinţa la Avignon sau chiar la Paris. Despotul doria să găsească într'însul un fel de patriarh al Curţei! Dar **Piu** al VII-lea respinse cu demnitate aceste oferte [2]".

Totuşi, Papa trebui să treacă printr'o serie de primejdii din ce în ce mai mari.

Napoleon voi să îl facă să iasă, — ca suveran temporal, — din neutralitate şi să îl implice într'un războiu, cu toate naţiile, cu care francezii se luptau.

Papa îi răspunse că, — *„fiind* **ministrul păcii** şi reprezentantul lui **Cristos**, — el nu va înceta nici odată să ceară *sfârşitul acestor resbele"*, în care se măcelăresc creştinii, — adică fii săi spirituali. El mai adăogă că „îi era imposibil să îşi creeze inimici, — şi să dea puterilor necatolice un pretext, d'a persecuta pe catolicii din ţările lor [3]".

Atunci **Napoleon** făcu să se ocupe Roma (1808) şi, „în calitatea sa de succesor al lui **Pepin** şi al lui **Carol Magnul** (?), el revocă *donaţiile* pe care aceştia le făcuseră Sfântului-Scaun [4]".

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 146.
2. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 159.
3. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 163.
4. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 167.

El puse în pripă mâna pe Papă şi îl trimise, captiv, la Savona (1808), — unde îl isolă cu totul şi îl ameninţă chiar cu *depunerea*. In acelaş timp, el disolvă Colegiul Cardinalilor.

Piu al VII-lea îndură acest tratament cu o răbdare eroică.

„Vreau, — zicea el, — să depui ameninţările la picioarele Mântuitorului şi să las, lui Dumnezeu, grija d'a îmi răsbuna causa, — căci este a Sa[1]".

Mai târziu (1812), **Napoleon**, — ţinând cu ori şi ce preţ să „robească pe Papa şi să facă din el, sau sluga sa la Roma, sau vasalul său la Avignon", — îl transferă la Fontainebleau, ca să îl aibă lângă dânsul.

Piu VII-lea ajunse acolo atât de sleit de puteri, că viaţa îi fu în pericol şi fu obligat să stea în pat, mai multe săptămâni.

In timpul acesta, **Napoleon** întreprinsese campania din Rusia, — în care n'avu noroc. Reîntors dela răsboi, el încercă să surprinză, prin viclenie, pe bietul bătrân, istovit de corp şi de spirit şi mereu bolnav[2]. Şi într'adevăr el îi smulse un *nou Concordat*, foarte dăunător pentru Sfîntul-Scaun, — dar pe care Papa se grăbi să îl retracte, după sfaturile Cardinalilor, cari fuseseră puşi în libertate.

Anul 1813 reservă, lui **Napoleon**, mari desastre militare. Steaua sa pălea, văzând cu ochii.

El trimise din nou pe Papă la Savona. Dar, nu voi să'şi lase prada, decât atunci când pierduse aproape toată Italia, şi când aliaţii ocupaseră jumătate din Franţa.

Piu al VII-lea putu astfel să se întoarcă la Roma.

„Biserica romană înregistră un strălucit succes. Nici un *tron* nu opusese o asemenea resistenţă cuceritorului des-

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 174.
2. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 185.

pot; nici un *prinț* nu suferise și nu combătuse atât, cât acest mărinimos pontif[1]".

Piu al VII-lea supraviețui căderei definitive a lui **Napoleon,** — și muri, în 1823, în vârsta de 81 de ani.

Inainte de moarte, el restabili pretutindeni ordinul Iesuiților, — care fusese suprimat în 1773 și se menținuse numai în Rusia.

In acelaș timp, el publică o *bulă* în contra **Francmasonilor,** care reîncepuseră isprăvile lor, în Italia, subt numele de **Carbonari.**

Papa Leon al XII-lea.

Lui **Piu** al VII-lea, îi urmă **Leon** al XII-lea (1823-1829).

Acest papă puse din nou în evidență „primejdia *învățământului ateu,* a falșei filosofii și mai ales a **materialismului**", pe care școalele jidănimei le propagau sub masca *liberalismului.*

„El se ridică de asemenea împotriva **Franc-masonilor**... El reaminti că predecesorii săi *prevăzuseră la timp* marele pericole, în care societățile oculte puneau atât *Tronul,* cât și *Altarul,* — și făcu să se remarce că prinții creștini, disprețuind aceste avertismente, aduseseră asupra popoarelor, calamități înspăimântătoare"[2].

Papa Piu al VIII-lea.

Succesorul lui **Leon** al XII-lea, fu **Piu** al VIII-lea (1829-1830).

Noul pontif avertiză și el lumea creștină, de pri-

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 192.
2. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 204.
Vezi și **Crétineau-Joly.** — L. cit, T. II, p. 1—183.

mejdia pricinuită de *Jidănime*, — căreia i se adăogaseră Societăţile biblice *protestante*.

„El semnală că *Asociaţiele secrete* sunt principalele cauze ale depravaţiei moravurilor şi ale ruinei ordinei sociale. Influenţa exercitată de **Franc-masoni**, asupra învăţământului şi prin urmare asupra tinerimei studioase, — destrăbălarea smintită a nouei generaţii, — îi apăreau ca nişte grave pericole şi ca prevestirea unor groasnice furtuni, care aveau să isbucnească" [1].

Papa Grigore al XVI-lea.

Urmaşul lui **Piu** al VIII-lea, — **Grigore** al XVI-lea (1831-1846),—avu de furcă cu *Revoluţia franc-masonică*, din 1831, „care se întinsese aprope până la porţile Romei..... şi ale cărei bande armate pretindeau ca Papa să *renunţe la puterea temporală*" [2].

El ceru ajutorul Austriei, care interveni şi înăbuşi revolta.

Acest Papă „susţinu o luptă neîncetată în contra *ideilor revoluţionare*, — în contra falşei civilizaţii şi a spiritului de noutăţi, — în contra ciumei *indiferentismului*, — şi în contra despotismului monarchilor" [3], care favorizau uneltirile oculte ale *Judeo-masonilor*, — tolerând conspiraţii în Malta şi în Marsilia, — şi făceau ca, pericolul unor noi revoluţii în Italia, să fie din ce în ce mai iminent.

Ultimul asalt al Jidănimei.

Carbonarii şi Unitatea Italiei.

După cum am mai spus'o, — Jidanul, pentru ca să-şi ajungă scopul, recurge la mijloace cu adevărat infernale

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 207.
2. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 208.
3. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 211.

El profită de întâmplarea ca o naţie să aibă *trebuinţe vitale* de împlinit, pentru ca să împingă această naţie să lucreze în profitul lui.

„El alege tocmai locul unde se află buba, ca să împlânte acolo pumnalul ucigaş[1]".

Astfel, pentru ca să distrugă Papalitatea, — care, ca pasărea Phenix, renăştea mereu din propria-i cenuşe,— luda a sgândărit *naţionalismul* Italienilor şi l'a pus în opoziţie cu *puterea temporală* a Pontifilor romani.

Servindu-se de *instinctul* înflăcărat al unui popor, —care ardea de dorinţa *Unităţei naţionale*, — el a parvenit să îşi realizeze ţinta-i infamă.

Incă din timpul lui **Piu** al VII-lea, „*Franc-masoneria* pătrunsese în statele Bisericei, precum şi în restul Italiei[2]".

Ea formă o societate ocultă, care îşi afişă ca scop, *Unificarea Italiei*.

„Membri săi se numiră **Carbonari**, — pentru că se comparau cu cărbunarii, care lucrează în singurătăţile Abruzilor. Ei îşi luară emblemele dela aceşti smeriţi, muncitori, — după cum franc-masonii le împrumutaseră pe ale lor dela zidari.

In loc de „loji", ei aveau „colibe" şi „vendite"...

Un tribunal special judeca pe trădători şi rarè ori vinovaţii scăpau dela moarte[3]".

Dar, „ideile de *naţionalitate italiană* nu erau întreţinute numai în Societăţile secrete.

Ele pătrunseră în *Şcoli* şi în *Presă*.

---

1. **Paulescu.** — *Spitalul*, etc. p. 195.
2. **Hergenroether.** — L. cit., T. VIII, p. 340.
„Deja. în 1815, **Murat**, cumnatul lui **Napoleon**, care era franc-mason, declară că sunase ciasul *independenţei* şi al *unităţei italiene*". **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 341.
3. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 341.

Scrierile lui **Foscolo** şi ale lui **Leopardi** încălzirĕ entuziasmul *patrioţilor*, cari vedeau, în *Papalitate* şi în *dominaţia austriacă*, principalele obstacole, ce se opuneau *Unităţei* şi mărirei Italiei [1].

Aceşti *naţionalişti* veniră, — probabil fără ştirea lor, — să se înroleze subt steagul *Idéénimei.*

Insă, *unitatea Italiei* putea fi realizată, prin *federaţia* diverselor state ale Peninsulei, subt preşedenţia Papei, — după cum *unitatea Germaniei* a fost datorită unei *federaţii*, subt egida suveranului Prusiei.

Franc-masoneria văzu pericolul unei asemenea procedări, care îi ar fi zădărnicit toate sforţările anterioare, — ce n'aveau alt scop de cât să, nimicească Papalitatea, — şi îi se împotrivi cu o furie sălbatică.

Ea scoase la iveală o nouă sectă ocultă,— *Juna Italie*,— care se ştrecură tiptil pretutindeni, — pătrunzând până şi în adunările, care se ocupau cu chestii economice. Ba, ce e mai mult, — ea întruni numeroase congrese de *savanţi* italieni, în care franc-masonii ce o constituiau, — în loc să comunice lucrări ştiinţifice, — nu făcură alt-ceva decât să întărâte patimele politice [2].

Ca să nu îşi piarză avantajele deja câştigate, — Franc-masoneria fu obligată să renunţe, pentru moment, la *Republica* tradiţională şi să se adreseze unui *prinţ italian*, pe care să îl poată opune Papei.

Un tânăr avocat din Genova, **Iosef Mazzini**, scrise în 1831 o scrisoare, — intitulată „Epistola unui Italian, către regele Piemontului", — în care el lăsă acestui prinţ să aleagă, între a fi *primul dintre oameni*, sau a fi *cel din urmă dintre tiranii Italiei* [3].

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 345.
2. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 2'3.
3. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 225.

Şi într'adevăr, Casa de Savoia, care domnia în Piemont, se puse în fruntea mişcărei naţionale, — oferind asil tuturor demagogilor.

Jidănimea se mulţumi de o cam dată cu o *jumătate de măsură*, — lăsând pentru mai târziu stabilirea unei Republici *cuşer*.

Piu al IX-lea şi Revoluţia franc-masonă.

Lui **Grigore** al XVI-lea îi succedă **Piu** al IX-lea (1846-1878) [1].

Acest papă voi să încerce o politică de *bunătate*. El acordă amnistia condamnaţilor de subt precedentele pontificate, — precum şi o mulţime de concesii, — care fură primite cu cel mai viu entuziasm.

„Mulţi revoluţionari se aruncau le picioarele Pontifului, — ca şi cum ar fi fost învinşi printr'un exces de milostivire. Dar, în realitate, mai toţi amnistiaţii nu erau decât nişte *ipocriţi* şi nişte *trădători*.

Intr'un şir necurmat de sărbători, ei se siliră să atâţe mulţimea, — şi, în acelaş timp, să legene, pe blândul **Piu** al IX-lea, în o siguranţă înşelătoare.....

Toate aceste hosanale, — toate aceste imnuri în onoarea *prinţului celui mai celebru din toată Europa* [2]" — serviră numai şi numai pentru scopurile franc-masoneriei jidăneşti,... adică pentru dărâmarea puterei temporale a Papei.

Ca să se scape de armata pontificală, revoluţionarii recurseră la *minciună*.

Ei inventară o *conspiraţie* a partidului reacţionar, —

1. **Crétineau-Joly**. — L. cit., T. II, p. 397—535.
2. **Hergenroether**. — L. cit., T. VII, p. 215.

adică clerical (?) Această „*minciună*,—răspândită cu dibăcie şi susţinută cu îndărătnicie, de o presă din ce în ce mai destrăbălată, — servi de pretext pentru a *institui o gardă civică*... care să apere pe Papa (!).

Nu le mai rămăsese, decât să câştige armata regulată, prin sărbători de confraternitate, — să conrupă sau să înlăture pe ofiţerii retrograzi, — şi să ridice astfel toată forţa guvernului pontifical [1]".

O asemenea procedare e identică, cu acea pe care au urmat'o, în 1789, judeo-masonii din Franţa. După cum am spus şi repetat, jidanii întotd'auna se *copiază*.

„In plus, *cluburile*, — care năpădiseră Roma şi mai ales *Cercul roman*, dirijat de **Ciceruacchio**, — fanatizau poporul, semănând pretutindeni dezordinea şi uzurpând din ce în ce autoritatea Papei [2]".

In timpul acesta (1848),—isbucnind revoluţia la Viena,— nordul şi sudul Italiei se resculară în potriva dominaţiei austriace.

Franc-masonii „ar fi voit ca Papa să declare războiu Austriei.

Dar, **Piu** al IX-lea fu obligat, prin datoriile ministerului său, să respingă o asemenea cerere, — astfel că ruptura sa, cu demagogia, deveni iremediabilă.

Atunci, cluburile propuseră ca Pontiful, — până atunci divinisat, — să fie declarat ca *trădător de patrie* [3]"...

O ceată de răsculaţi asediară palatul Quirinalului şi Papa deveni prinsul supuşilor săi.

Situaţia era analoagă cu acea a lui **Ludovic** al XVI-lea. Insă **Piu** al IX-lea fu mai norocos ca regele-martir. Intr'adevăr, el putu să se refugieze, travestit, la Gaeta.

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 216.
2. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 216.
3. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 217.

In lipsa lui, Adunarea Constituantă, care se alesese în pripă, proclamă *desfiinţarea suveranităţei temporale* a Papei şi *stabilirea Republicei*.

Cu toate astea, în mai puţin de şase luni, o armată franceză, subt comanda generalului **Oudinot**, isprăvi cu *republica romană* [1].

Puţin după acea, Papa reintră în Roma.

„Dar, spiritul revoluţionar devenise prea puternic, pentru ca să poţi conta pe o linişte durabilă...".

„Partidul naţional reclamă, din ce în ce mai tare, *Unitatea politică a Italiei*".

Pe lângă aceasta, **Napoleon** al III-lea, — care în tinereţe luase parte la înfăptuirea revoluţiei italiene, — declară, în 1859, războiu Austriei.

Când această împărăţie fu învinsă, Piemontul — ajutat de răscoala ce isbucni în toată Italia, — îşi încorporă repede patru cincimi din statele pontificale. Iar în 1861, el proclamă *Unitatea italiană* şi creă *Regatul Italiei*,.... având, drept capitală, *Roma* Papilor.

„**Napoleon** al III-lea, — care asistă nepăsător la această spoliaţie — se mulţumi să nu cheme trupele franceze, pe care le trimisese în Roma, decât atunci când Papa şi Italia *se vor fi împăcat* [2].

---

1. **Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 223 şi 235.

2. **Idem.** — L. cit., T. VII, p. 227.

Syllabus. — Piu al IX-lea condamnă, într'o enciclică din 1864, doctrinele recente, contrarii Creştinismului.

El îi adaogă un catalog, numit Syllabus, în care censură 80 de propoziţii privitoare la Franc-masonerie, la Liberalism şi la Socialism.

Acest Syllabus, — atât de calomniat de judeo-masoni, — a adus mari servicii Omenirei, descoperind otrava ascunsă în erorile materialiste. (**Hergenroether.** — L. cit., T. VII, p. 232.

Conciliul din Vatican. — In timpul acestui Pontificat, a avut

Insă, „nici o înţelegere nu putea avea loc între Papa şi noul Regat, — cu atât mai mult, cu cât guvernul lui **Victor Emmanuel** nu înceta să vexeze Biserica, — suprimând ordinele religioase, — făcând căsătoria civilă obligatoare, — şi descreştinând învăţământul [1]".

Pe de altă parte, franc-masonul **Garibaldi** continuă să atace trupele pontificale.

Această stare de lucruri dură până în 1870, — „când războiul isbucni între Franţa şi Germania şi când garnizoana franceză, ce numeră 5000 de oameni, fu rechemată.....

Atunci, armata italiană, — încurajată de *un jidan*, poreclit Contele **d'Arnim**, ce era ambasadorul Prusiei, — merse împotriva Romei, împresură oraşul, în timp de 5 ceasuri, şi aruncă bombe asupra Vaticanului,... chiar după ce Papa, pentru a evita o vărsare de sânge, făcuse să se ridice steagul alb.

Palatul Quirinal, unde locuia **Piu** al IX-lea, fu invadat şi „grozăvia pustiirei" domni în locul sfânt [2]. . .

. . . . . .

„De atunci, urmaşul Apostolului **Petre** e **prisonier** în Vatican şi nu se mai bucură nici măcar de *libertatea cuvântului* [3]".

---

loc *Conciliul din Vatican*, — cel mai mare din sinoadele ecumenice, — în care s'au adunat peste 700 de episcopi catolici, din umea întreagă.

In acest conciliu, Părinţii au proclamat, ca dogmă, *infailibilitatea Papei*, ca Învăţător şi ca Judecător, — dogmă contrarie Galicanismului şi Febronianismului, care susţineau *superioritatea conciliului asupra Papei*. (**Hergenroether**. — L. cit., T. VII, p. 242).

1. **Hergenroether**. — L. cit., T. VII, p. 228.
2. **Idem**. — L. cit., T. VII, p. 229.
3. **Idem**. — L. cit., T. VII, p. 230.

Legea garanțiilor. — In 1871, Italia dete Papei *Legea* zisă a *garanțiilor*, — care sună ast-fel:

„1. — Persoana Papei e sacră și inviolabilă.

2. — Un atentat, comis în contra persoanei Papei, va fi pedepsit ca un antentat asupra persoanei Regelui.

3. — Ofensele și injuriile adresate direct Papei, — prin discursuri, prin fapte, sau prin alte mijloace enumărate în legea asupra Presei,—vor fi pedepsite... printr'o recluzie sau închisoare, de la unul, la cinci ani".

Dar, această lege *n'are nici o valoare reală*

Intr'adevăr ea pune pe Papă subt *tutela* Guvernului italian, — cea ce e o monstrozitate incalificabilă, — căci *Păstorul suprem al Bisericei creștine* nu poate să devie *jucăria* partidelor politice ale unei țări.

De alt-fel, ea nu e de cât o *lege națională*,—care a fost votată de un parlament național și pe care un alt parlament național poate s'o revoace.

Și ca probă că *legea garanțiilor* e lipsită de ori-ce seriozitate, vom aduce faptul că, de mai multe ori, s'a propus, în parlamentul italian, „suprimarea privilegiilor Vaticanului".

Cea ce e mai mult, s'au văzut doi **jidani,** puși în capul guvernului italian, — unul, **Luzzatti,** — ca prim-ministru, — cell'alt, **Nathan,** — ca primar al Romei,— dându-și pe față *ura de moarte*, ce clocotește, în mărșavele lor suflete, împotriva Pontifului creștin.

Ba încă, **Nathan** a avut chiar neruşinarea ca, într'o ceremonie oficială, în prezența Regelui, *să insulte grosolan Catolicismul și pe Seful său suprem*... fără să îș fi atras nici un blam și nici măcar o desaprobare, din partea sferelor guvernamentale.

Aşa că acest Iudă infam, — cocoţat ca o cucuvae pe ruinele Bisericei creştine, în locul chiar unde altă-dată domniau Papii, — *îşi a răsbunat*..... ca măgarul din poveste, dând o lovitură de copită, leului muribund.

Prin urmare, *legea garanţiilor* nu garantează nimic. Iar când zici că Papa e **prisonier**, întrebuinţezi un eufemism, — căci prisonierii sunt cel puţin protejaţi de păzitorii închisorii în potriva injuriilor şi violenţelor, — pe când Papii sunt abandonaţi la *cheremul* Jidănimei.

Triumful Sinagogei.

Jidanul îşi a ajuns scopul! El a îngenuchiat Papalitatea,..... răpindu-i *puterea temporală!*

Dar, în trufia-i neghioabă, el nu şi-a dat seama că puterea temporală era, pentru Biserica creştină, *o pată ruşinoasă*.

Suprimând această prihană, — el... duşmanul de moarte... **a înviat Biserica,** ce se istovea în *boala regalităţei* şi a redat, Păstorului ei, haina neîntinată şi strălucitoare de virtuţi, pe care o pierduse de mai bine de o mie de ani.

Nepricepute sunt căile Providenţei!

Planul ovreilor a dat deci greş.

Iată cum Jidanii îşi cântă ei înşişi *hosanalele isbândei:*

„Ovreiul nu e numai un distrugător; el este şi un *constructor*. Trufaş, ambiţios, autoritar, el caută să aducă totul la dânsul.

El nu se mulţumeşte să *decreştinească;* el judaiseză.

El distruge legea *catolică* sau *protestantă;* — el provoacă la **indiferenţă.**

Dar, el impune celor ce le ruinează credinţele, **concepţia sa** *despre lume, despre morală şi despre viaţă.*
El lucrează la opera sa seculară: **Nimicirea religiei lui Cristos** [1]".

De altfel:

„Religia creştină moare subt loviturile RAŢIUNEI şi ale ŞTIINŢEI [2].

Dar, despre care *Raţiune* e vorba?
O fi despre *raţiunea talmudo-franc-masonică...* care a şi fost întrupată într'o *prostituată* [3].
Şi despre care *Ştiinţă* e chestia?
Probabil tot despre *ştiinţa talmudo-franc-masonică.....* falşificată în *Ghetto*, prin *materialismul ateu.*

Adevărata ştiinţă a demonstrat că, în natură, există, — nu *diavoleasca* **luptă pentru existenţă** a lui **Darwin** şi a *judeo-masonilor*, — ci *dumnezeiasca* **iubire,** care organisează şi menţine *Societăţile;*
că conflictele omeneşti,—adică: schismele, ereziile revoluţiile, războaiele,—îşi au origina în nişte instincte deviate, — anume: în *patimele de proprietate* şi de *dominaţie;*

1. **Bernard Lazare.** — *L'antisémitisme*, p. 350—351.
2. **B. Lazare.** — L. cit., p. 360.
3. — In timpul Revoluţiei franceze, „un jidan nemţesc, **Klotz**, proclamă *Raţiunea* omenească ca singura divinitate şi o făcu să fie represintată de o *prostituată*, numită **Candeille.**
Noul cult fu inaugurat la Notre-Dame. Zeiţa *Raţiunea* fu instalată pe marele altar, având *o cruce pusă subt picioare*".
Hergenroether, — L. cit., T. VII, p. 119).

că nici marii filosofi, nici legislațiile civile, nici legislațiile religioase nu pot să lecuiască aceste patimi.

Singur **Creștinismul** aduce în potriva lor un remediu eficace, — anume *Caritatea.*

Prin urmare, *religia creștină* nu poate să moară prin adevărata știință,.... care ar *reînvia-o*, — chiar dacă ar fi moartă.

Jidanii mai au îndrăsneala să adauge :

„Religia creștină moare în chip foarte natural, căci a a corespuns unei **perioade a Civilisației.** Și cu cât naintăm, cu atât ea îi corespunde mai puțin.

Noi perdem pe zi ce trece simțimântul și trebuința de **absurd,** — prin urmare *trebuința religioasă* [1]".

Dar, *adevărata Știință* ne a arătat că *Creștinismul* e **Adevărul,** care e etern, — și deci nu moare nici odată.

El nu corespunde numai unei *singure perioade* a civilisației, — ci este **Civilisația ea însă-și** [2], și acum,—și pururea,—și în vecii vecilor.

Iar dacă e vorba de *absurd,* — apoi absurde sunt tocmai *doctrinele talmudice,* — ale materialismului și ale ateismului, — doctrine inepte, care trebuesc isgonite, în grabă și definitiv, din Știință.

1. B. Lazare. — L. cit., p. 360.
2. Vezi pag.

* * *

In resumat:

I. — După săvârşirea definitivă a schismei greceşti, Biserica Apuseană a fost *imediat* năpădită de **patimi,** — care au pus Papalitatea în conflicte succesive: cu prinţii Italieni, — cu Împăraţii, — cu Naţiile.

Din această din urmă ciocnire, a resultat *Erezia protestantă.*

II. — Din cauza patimilor Clerului, *Caritatea* îşi a întunecat strălucirea divină, în Biserica din Apus, — iar *funcţiile sacerdotale* (Predicarea, Sacrificarea şi Judecarea) se resimt mult de această nenorocită eclipsă.

III. — Biserica Protestanţilor, care usurpează numele de *creştină,* s'a lepădat cu totul de *Caritate,* — şi, în urmă, a ajuns să se împarţă în sute de bucăţele independente. Ea a suprimat Pontificatul suprem şi a desfiinţat ast-fel isvorul Infailibilităţei. Pseudo-clerul ei a căzut prada tutulor viţiilor. In plus, el nu îndeplineşte **două** din cele *trei* funcţii sacerdotale, — anume: Sacrificarea şi Judecarea, — şi nu face decât să debiteze *predici,* fără rost creştinesc şi fără vreun control eficace.

IV. — Pe Protestantism, s'a altoit *Erezia jidănească,* — care, prin Franc-Masonerie, a adus Biserica occidentală la marginea prăpăstiei.

E semnificativ faptul că Dumnezeu s'a servit de **Turci** şi de **Jidani,** — cei doi duşmani diavoleşti ai *Creştinismului,* — ca să pedepsească **Patimele Inaltului Cler** al Bisericelor din *Răsărit* şi din *Apus.*

VI.

Biserica Românească

Grecii au lucrat *prin patimă*, când au deslănţuit Schisma, — şi tot *prin patimă* ei caută să o eternizeze.

Dar, de ce oare noi Românii ne-am legat soarta de aceea a acestor pătimaşi ?

Un lucru e cert, — anume că: *Neamul românesc* **n'a luat parte** *la isbucnirea Schismei*, El s'a găsit, într'o bună zi, înjugat la carul ei,— şi a suportat'o, conştiincios, până în momentul de faţă.

Pentru ca cititorul să se convingă el însuşi de acest adevăr, vom lua în cercetare, rând pe rând, diversele perioade ale Istoriei Bisericei noastre.

I. — *Epoca latină.*

Creştinismul a fost introdus, în Ţările româneşti, de armatele şi de coloniştii romani.

„Românii, — din Dacia şi din provinciile dunărene, — *sunt creştini din perioada romană a Bisericei.* Ei au avut, până la sfârşitul veacului

al IX-a, o *limbă bisericească latină* şi o organizaţie ce depindea de Scaunul din Roma [1]",— prin episcopia din Prima Justiniana.

De altfel, baza limbei noastre bisericeşti e formată de cuvinte latine, — ca: Dumnezeu, creştin, păgân, biserică, închinare, sărbătoare, altar, cruce, lege, botez, rugăciune, înger, drac, păcat, blestem, răposat, mort, mormânt, cimitir, duminică, sânta Scriptură, etc.

II. — *Epoca slavonă.*

In secolul al VII-a, surveni invasia Slavilor, cari se suprapuseră elementului roman.

Ceva mai târziu, năvăliră Bulgarii, — de neam turanic, — cari deveniră stăpânii Peninsulei balcanice şi ai Daciei Trajane. Ei fură creştinaţi, în 864, — şi fură repede slavisaţi.

„Prin Bulgari, şi odată cu dânşii, *noi am fost despărţiţi de Biserica romană* [2]".

„Românii, fiind atunci dependenţi de stăpânirea bulgară, *liturgia latină a trebuit să dispară din Biserica noastră*, — şi a fost înlocuită cu liturgia slavă [3]".

Iată ce scrie cronicarul **Paisie** despre introducerea Ortodoxiei în Ţările româneşti:

---

1. **C. Onciul** (Profesor la Universitatea din Bucureşti, Membru al Academiei române). *Din Istoria Românei.* Biblioteca pentru toţi. No. 361—362, 1908, p. 17.

2. **D. Onciul** *Papa Formosus în tradiţia noastră istorică* Omagiu lui T. Maiorescu, 1900, p. 620—631.

3. **N. Dobrescu** (Profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti). — Cursuri de Istoria bisericească. Fasc. 12, p. 89.

„Cărțile manuscrise vechi spun că patriarhul Târnavei, **Teofilact...** a îndemnat pe împăratul **Asan** să meargă în Vlahia, s'o supună și s'o curățească de *erezia romană, care pe atunci domnia în acea țară.*

Ast-fel **Asan** s'a dus de a pus amândouă Vlahiile subt stăpânirea sa, — și a poruncit Vlahilor... să lepede legea romană și să nu mai citească în limba latinească,— ci în cea bulgărească. Și a mai poruncit ca preotului, care va citi în limba romană, *să i se taie limba.*

Și așa *Vlachii au primit de atunci legea ortodoxă* și au început să citească în *bulgărește*[1].

Aceste schimbări ale culturei și ale limbei bisericești[2] au avut, drept scop, *să ne slaviseze* și să facă ast-fel **să piară Românismul.**

In realitate, ele s'au mărginit să silească pe preoți și pe popor să învețe, pe de rost, într'o limbă neînțeleasă, *Crezul, Tatăl nostru* și câte-va molifte mai obișnuite[3].

Ast-fel, Biserica a devenit, pentru Români, o adunătură de forme moarte de ritual, lipsite de viața activă creștinească.

In anul 1018, Imperiul bulgar fu desființat de Bizantini, cari își întinseră stăpânirea până la Dunăre. Totuși, Biserica bulgară, — de care depindeau Românii, — continuă să funcționeze la Orhida.

---

1. **D. Onciul.** — *Originele Principatelor*, p. 166.

2. Din limba slavonă, ne-a rămas multe cuvinte, — ce se referă mai ales la amănunte bisericești, — ca, de pildă: utrenia, moliftă, slavă, blagoslovenie, duhovnic, vlădică, clopot, rai, iad, coșciug, etc.

3. **N. Iorga.** — *Istoria Bisericei românești*, vol. I, p. 12.

In aceste vremuri turburi, luară fiinţă, — în Maramureş, în Ardeal, în Banat, în Oltenia, în Muntenia, în Moldova, — mai multe voevodate, care sfârşiră prin a se contopi în Principatele române.

In anul 1359, se întemeie prima Mitropolie românească, — acea a Ungro-Vlahiei, — subt Domnitorul Nicolae Alexandru Basarab, — care o legă direct de Patriarhia Constantinopolei, — de oare-ce Biserica Bulgarilor dela Sud începuse să decadă, iar cu Ungurii dela Nord avea războaie neîntrerupte.

El căpătă, ca Mitropolit, pe grecul Iachint Cristopulo din Vitzina.

Acelaş lucru se întâmplă şi în Moldova, unde după moartea lui **Lascu** (fiul lui **Bogdan Dragoş**), — care trecuse la Catolicism subt influenţa Polonilor şi fundase, la Siret, în 1370, un episcopat catolic, — Biserica românească fu închinată iarăşi Patriarhiei din Constantinopol.

Dar, Grecismul nu îşi luă avântul de cât mai târziu, împiedicat fiind de o înflorire strălucită a Slavonismului, prin venirea, în Ţările româneşti, a unor învăţaţi călugări sârbi, pregătiţi în Muntele Atos, — cum a fost bunăoară **Nicodim.**

III. — *Epoca maghiară*

A. — **Catolicismul.** — Pe când duşmanul din Miază-zi, — adică *Bulgarul*, — ne supusese şi încerca să ne răpue, slavonizându-ne, — se ivi la Miază-noapte un alt duşman, mai şovinist şi mai înfricoşător, — *Ungurul*, — care şi el voi să ne suprime, catolicizându-ne.

Intr'adevăr, la sfârşitul veacului al IX-a, avu loc o nouă invazie de barbari, — de rasă turanică, anume Ungurii, — înrudiţi de aproape cu Bulgarii. Ei se stabiliră în şesurile dintre Tisa şi Dunăre şi se creştinară subt regele lor, Sf. **Ştefan** (1003). In urmă, ei cuceriră părţile locuite de Români, până la munţii Carpaţi.

Ungurii, fiind catolici, au asuprit cumplit pe bieţii Români, — mai ales subt regele **Ludovic** (1342-1382), — persecutând pe preoţii lor şi căutând să le schimbe religia şi să-i *desnaţionaliseze*. Ei s'au servit, pentru acest scop, de agenţii maghiari ai Scaunului din Roma, — care deveniră, în ochii Românilor, *duşmanii Naţiei lor*.

Dar, partea cea de căpetenie a Neamului românesc din Ardeal, — care subt Impăratul **Sigismund**, în 1428, era ameninţată cu *confiscarea moşiilor*, dacă nu îşi schimbă religia, — a trecut la catolicism şi îşi a perdut naţionalitatea, maghiarizându-se.

B. — **Protestantismul.** — Biserica românească de peste munţi, — care agonisa subt jugul barbar al Slavonismului sârbesc şi subt acel, nu mai puţin feroce, al Catolicismului maghiar, vazu trista sa stare înrăutăţindu-se, când, în veacul al XV-a, se iviră în Apus ereziile zise Protestante, ce se respândiră repede printre Ungurii şi printre Saşii din Ardeal.

Discipolii lui **Huss**, — vrând să atragă şi pe Români de partea lor, — le traduseră în româneşte cărţile Bibliei, — şi alt-fel, *pentru întâia oară*, Neamul nostru putu auzi, în limba sa, tâlcuirea cuvântului lui Dumnezeu.

Dar, mişcarea husită avortă. Ea fu înlocuită cu erezia *luterană* a Saşilor, — şi mai ales cu erezia *calvină* a Ungurilor, care a fost cumplită pentru Români.

Prin intermediul unui român, diaconul **Coresi**, aceşti eretici au tradus pe româneşte şi au tipărit, la 1561, *Cele patru Evanghelii* (Tetraevanghel)[1].

Apoi, au apărut pe rând: Apostolul (1563), *Tâlcul Evangheliilor* sau Cazania, cu *Moliftelnicul* (1564) şi *Psaltiria* (1570).

Ceva mai târziu, *Biserica românească întreagă*, din Ardeal, *căzu subt dominoţia calvinilor*. Ast-fel, când se alegea un nou Mitropolit român, el nu era întărit de Principe, până ce nu iscălea o declaraţie, în care făgăduia că va primi *Catechismul lui* **Calvin**, — că va înlătura icoanele, crucile şi superstiţiele, adică sfintele Taine.

In plus, „nişte vizitatori veneau să caute în oalele săracilor, şi îi sileau *să fiarbă carne*, Mer-

---

1. In prefaţa *Tetravanghelului* **Coresi** spune: „Am scris aceste Sfinte Cărţi de învăţătură, să fie popilor româneşti să înţeleagă ce zic ei înşişi, şi să înveţe românii, cine-s creştini". (**I. Bianu.** — *Despre introducerea limbei româneşti în biserica Românilor*, p. 8).

Intr'adevăr, slujind într'o limbă străină, preoţii noştri nu pricepeau aproape nimic din cele ce rostiau, — învăţătura bisericească fiind, pentru ei, ermetic încuiată în „cătuşe slavone" (**Iorga**).

De alt-fel, acelaş grav inconvenient îl presintă şi cele două Biserici fundamentale: greacă şi latină. Fie-care din ele întrebuinţează câte o *limbă moartă*,—neînţeleasă de cler şi de popor. Dar, **Cristos** a întemeiat Biserica tocmai pentru ca ea să înveţe toate Naţiile Omenirei, *în propria lor limbă*. Porunca divină, „Mergeţi şi învăţaţi toate neamurile", nu cuprinde adaosul omenesc „numai în greceşte şi în latineşte".

curea și Vinerea... când ei n'o aveau ca s'o mănânce nici în celel'alte zile“ [1].

Mitropolitul nu putea convoca Sinod, fără știrea Super-intendentului calvin (un fel de Episcop), — care lua parte la adunare, „fiind adus *pe umeri* de patru protopopi români“ [2].

Poporul de rând românesc, — care constituia marea majoritate a locuitorilor Ardealului, — era sărac *lipit pământului*. El trăia în miseria neagră a *iobăgiei*, fără de școli și deci fără știință de carte. Se înțelege lesne cum, în asemenea condiții, el era o pradă ușoară pentru o erezie puternică.

In țara lui, — ale cărei sarcini le ducea singur în spinare, — el era *cu totul lipsit de drepturi politice*, pe care le acaparaseră niște minorități trufașe, formate din Unguri și din Sași. Intr'adevăr, acești barbari pătimași, — având în mâini puterea domnitoare, — decretară, în anul 1566, monstruositatea că *drepturile cetățenești aparțin*, — nu naționalităților, — ci *unor anumite confesii religioase*,.... adică numai catolicilor și protestanților (calvinilor, luteranilor și unitarilor). Ei excluseră pe ortodoxi, — a căror religie nu era acceptată, ci tolerată, — și *depărtară ast-fel pe Români dela trebile Statului*.

Atunci, mulți dintre Românii cei mai de seamă *trecură la Calvinism*. Ei își pierdură naționalitatea și *sfârșiră prin a se maghiariza*.

---

1. **Augustin Bunea** (Membru al Academiei române). — *Autonomia bisericească*, p. 348.

2. **G. Fireza** (Preot român unit). — *Unirea dela 1700*. (Biblioteca: Lumina pentru toți), Lugoj, 1921, p. 14.

C.—**Unirea Românilor Ardeleni cu Roma.**— In anul 1690, niște călugări iesuiți, — văzând că neamul românesc, oropsit de toți, va să cază prada eresiei calvine, — îndemnară pe Impăratul **Leopold** I, *să acorde drepturi politice* și Românilor, — însă, cu condiția, ca ei **să treacă la catolicism.**

Teofil, — care era Mitropolitul român al Ardealului, — primi bucuros oferta împărătească, — ce îi scăpa națiа de primejdie, — și, în 1697, convocă în Alba-Iulia un mare Sinod, la care au luat parte toți preoții români.

In această adunare, se hotărâ ca *toți Românii* **„să se întoarcă la Biserica Romei și să se unească iarăși cu dânsa".** Iar *limba bisericească să fie cea românească* și rânduielele, slujbele, sărbătorile, posturile să rămână după cum sunt la ortodoxi.

Mitropolitul **Teofil** murind *subit* în 1698, — calvinii din Ardeal, ca să zădărnicească unirea, puseră în locul lui pe **Atanasie,** — care învățase carte în școlile calvinești din Ajud.

Dar s'au înșelat amar.

Noul Vlădică[1] adună, în Octombrie 1698, un Sobor, — care se declară gata să primească Unirea cu Biserica Romei. Iar împăratul răspunse prin *Diploma leopoldină*, ce dădea *Românilor uniți* aceleași drepturi și privilegii ca și catolicilor.

---

1. Când **Atanasie** veni în București, ca să fie hirotonisit Episcop, el fu întâmpinat de **Dosoftei,** Patriarhul Ierusalimului, care îi porunci să facă „cu dinadinsul să se citească slujba bisericească în *slavonește* sau în *elinește*, — iar **nu în românește".**

In sfârşit, în Septembrie 1700, **Atanasie** convocă, la Alba-Iulia, o grandioasă adunare generală a Clerului şi a Poporului român, din Ardeal, Bihor, Satmar şi Maramureş, — *ce confirmă şi pecetlui definitiv Unirea.*

Infăptuirea Unirii deslănţui o groaznică furtună printre Ungurii calvini din Ardeal, printre Sârbii din Banat şi printre Grecii din Principate, — cari îşi dădură seama că au scăpat prada din ghiare.

Un înfricoşător potop de batjocuri, de minciuni, de calomnii, de hule, de ameninţări, se abătu asupra Bisericei latine, — ca să facă pe Românii să îşi ia seama şi să se lepede de Unire.

Prin asemenea amăgiri, — la care s'au mai adăogat crude siluiri şi chiar sângeroase răscoale, — duşmanii Neamului reuşiră să bage zizania între Românii ardeleni, — cari *se desbinară*, formând două Biserici; una, *unită*; alta, *neunită*.

In resumat, Unirea a fost, *nu atât un act religios*, cât mai ales **un strălucit act naţional.**

De alt-fel, uniţii «*nu s'au întors dela Ortodoxism*, **ci dela Calvinism**" [1], ca să scape Neamul de primejdia mortală a maghiarizărei.

Urmările Unirei au fost *nepreţuite pentru* **Românii de pretutindeni.**

Uniţii, ducându-se în ţările culte din Apus, au învăţat să deştepte *instictul naţional*, — amorţit de Slavonism, de Grecism şi de Calvinism.

Episcopii lor s'au străduit să *întemeeze* şcoli

1. G. Fireza. — L. cit., p. 23.

pentru popor, — în care fii iobagilor să găsească hrană şi tot ce le trebue, — şi au creat la Blaj cel mai puternic focar de cultură românească.

De acolo au pornit **Samoil Micu** (Klein), **Gheorghe Şincai, Petru Maior,...** şi au realizat *renaşterea Românismului,* — demonstrând, cu documente ştiinţifice, **origina latină** *a neamului şi a graiului nostru,* ce era contestată, pe acele vremuri, de scriitorii străini.

IV. — *Epoca grecească*

Bulgarii, Sârbii şi Ungurii au făcut, din *Biserica creştină,* instrumentul *Trufiei* lor tiranice, — ca să ne desnaţionaliseze.

Pentru a ajunge la acelaş scop, Grecii au adăogat, la *Trufie* şi *Hoţia.*

După cum am arătat mai sus, la întemeierea Principatelor, Voivozii Munteniei şi ai Moldovei îşi puseră Bisericile subt dependinţa Patriarhiei greceşti din Constantinopol.

Din acel moment, începură pelerinagiile, din ce în ce mai dese, ale Patriarhilor, Mitropoliţilor, Episcopilor, Arhereilor, Egumenilor şi chiar ale Călugărilor de rând, *greci,*—cari veneau atraşi de bogăţia fără de seamăn a Ţărilor româneşti[1].

1. Iată ce zicea, despre Valahia, **Atanasie,** un patriarh al Antiohiei:

„Noi auzind de virtuţile (bogăţiile) tale, am alergat şi am venit cu toată graba, în această *prea fericită ţară,* ca să vedem şi să găsim în faptă, ceeace am auzit de departe..... Şi venind, am aflat mai multe şi mai mărete lucruri de cât am auzit".

Iar, grecul **Chesarie Daponte** scria ast-fel despre Ţara ro-

Adese-ori, — goniți din patria lor de sărăcie și de miserie, — ei ajungeau la Dunăre slăbiți și lihniți de foame, purtând pe spate o dăsagă, cu mătănii, iconițe și mai ales cu „lemn sfânt“ din crucea Mântuitorului (?). Ei profitau de naivitatea evlaviei strămoșilor noștri, ca să le vânză, pe preț de aur, asemenea fetișe frauduloase, — și în acelaș timp, să le ceară „eleimosini“, adică pomană, pentru vre-o „sfântă mănăstire“ din Patrida.

Dar, lacomi și nemulțumiți cu ce căpătau prin cerșit, ei începură o meșteșugită *vânătoare de moșii* și de acarete, — prin procedarea vicleană a *închinărei mănăstirilor.*

„Inalta veneraţie pe care o aveau Românii pentru *Sfintele lăcașuri*, îndemnă pe Domnitori și pe Mitropoliți **să închine** *multe mânăstiri* din Țara românească, ca filiale, *scaunelor patriarhale* și mânăstirilor renumite din

mânească: „Am venit și am văzut Târgoviștea și am zis: Fala universului e Valahia; frumusețea Europei e Valahia! Livezile ei sunt pretutindeni; stupii ei-s în tot locul; ca frunzele-s boii; ca stelele-s oile; ca nisipul-s caii....; căprioare, câte vrei; șoimii, cât îți place; de epuri și câinii se satură. Bună e Moldova; dar mai bună e Valahia..... Mândria romeilor (grecilor) Valahia! (?). Intestinele pământului tău sunt adevărate comori; pântecele tău e bucurie; din țâțe curge miere și lapte, și din coapse, apă cu aur curat și lucitor...., ceeace e foarte rar! Pieptul e îmbrăcat cu temple; spatele, cu mânăstiri; umerii, cu grădini..... Din frunte, ca din răsărit, apare Bucureștii, avutul București, dulcele București, superbul tron și prea însemnat al Domnitorilor..... Dumnezeu a făcut toată lumea fără a se gândi de loc; pe tine însă, Valahio, te-a creat cu mare îngrijire. Cerul și pământul fără osteneală; cu tine însă socot c'a ostenit“.

Cu un acelaș entusiasm, Jidanii de astăzi exclamă: „goldene Rumänien“, când trec granița zdreanțăroși, murdari, puturoși, urduroși și plini de păduchi.

Orient, — mai ales acelor din Ierusalim, din munţii Athos şi Sinai, ba chiar şi din Rumelia...".

„Aceste mânăstiri închinate, din Moldova şi din Valahia, formară un **isvor nesecabil** *de bogăţii*, pentru patriarhia din Constantinopole" [1].

Intr'adevăr, mânăstirile posedau **nenumărate moşii**, — făcute *danie* de bieţii români; — iar *imensele lor venituri* fură înghiţite de Fanarul bizantin.

Şi, ast-fel, *călugării greci ajunseră să pue mâna pe a* **cincia parte** *din pământul ţărei româneşti.*

Tabloul de secularizare a **moşiilor închinate** arată că:

„Patriarhia din Constantinopol poseda 6 mari moşii, în ambele ţări surori;

cea din Antiohia, 6 moşii;

cea din Alexandria, 11 moşii;

cea din Ierusalim, 177 moşii.

De asemenea, mânăstirile greceşti din muntele Sinai (Arabia) aveau 54 moşii;

cele din Macedonia, Epir, Tesalia şi Albania, 120 moşii;

cele din Muntele Athos, 186 moşii,—afară de alte acarete.

Erau deci închinate aşezămintelor greceşti *peste 75 de mânăstiri mari şi bogate, din Muntenia şi Moldova,* — **cu 561 moşii,** — ceace constituia **a cincea parte** *din suprafaţa Ţărei româneşti*" [2].

---

1. E. Popovici. — L. cit., T. II, p. 456.
2. G. M. Ionescu. — *Influenţa culturei greceşti.* Bucureşti, 1900, p. 92.

Jaful a ajuns la culme, în timpul Domnitorilor Fanarioți, când *invasia grecească*, groaznic deslănțuită, puse mâna pe întreaga Țară românească, — pe care o transformă într'un fel de colonie de robi, ce se istoveau muncind din greu, ca să-și sature stăpânii nesățioși.

Atunci *trufia* proverbială a Grecilor crezu că a sosit momentul să **ne desnaționaliseze**, grecinzându-ne, — și încercă cu Românii, ceace îi a reușit altă-dată cu Romanii, cărora le-a sfeterisit ușor Imperiul de Răsărit.

Intr'adevăr, prin Biserică, grecismul ne-a batjocorit Neamul și Limba [1]. El s'a înfiltrat în toate

1. Iată cum Grecii huliau limba românească:

„De alt-fel, a se lăuda Românii cu Neamul Romanilor, — pe când ei n'au nimic comun cu aceștia, — nu e cuviincios și nici nu se poate asculta așa ceva. Și apoi, *nu le e rușine de îngăimările înjositoare* ale limbei lor? După atâtea veacuri, ei se consideră de aceeași origină cu Romanii, cu cari n'au comun nici numele (?), nici picatură de sânge din vinele lor"...

„Așa-s cei ce prostesc cu limba aceasta românească, *murdară și ticăloasă*, — dacă e permis să se numească limbă, aceea ce pretutindeni șchioapătă și nu e urmarea vre-unei limbi, — ea având pronunțare urâtă și producând scârbă mare". (**Neofit Duca.** — *Cuvântare*, — citat de **P. Papahagi** în *Scriitorii aromâni*, în secolul XVIII).

Iar în 1810, un aromân (!) Economul **Daniil** scrie în prefața unui Lexicon:

„Albanezi, Români, Bulgari, bucurați-vă și pregătiți-vă să vă faceți Romei (greci). Lăsați limba cea barbară, dialectul și datinele, — ca ele să pară fabule strănepoților voștri. Veți onora Neamul și Patriile voastre *prefăcându-le grecește*".

In 1818, Patriarhul grec din Constantinopol declară, ca *eretic*, pe **Boiagi**, ce scrisese o gramatică în românește, pentru macedoromâni.

„Aflu că se răspândește cartea unui *blestemat*, rătăcit al Bi-

instituțiile noastre naționale, pe care le-a vițiat, — a pătruns în familiile Boerilor noștri, cărora le-a inoculat în sânge virusul patimilor trufiei, hoției și desfrâului, — și a schimbat ast-fel moravurile, până atunci curate, ale conducătorilor Poporului românesc.

Catastrofa devenise iminentă și a trebuit ca **Tudor Vladimirescu** să răsçoale Națiа întreagă ca s'o împiedice d'a pieri.

Dar, dominația călugărilor greci, asupra Bisericei noastre, nu a luat sfârșit de cât în 1864, când Domnitorul **Cuza** *secularizâ moșiile mănăstirești*, trecându-le veniturile în Budgetul Statului.

Din nefericire, *Bizantinismul*[1], — adică: trufia fățarnică, altoită cu arghirofilia și complectată cu nepriceperea cuvântului dumnezeesc, — ne-a lăsat urme, pe care le simțim dureros, până în ziua de astăzi, în Biserica, de data asta, românească.

IV. — *Epoca românească.*

Din cele ce preced resultă, clar și lămurit, că — până acum câțiva ani — Biserica a fost, pentru

---

sericei, anume **Boiagi**. Scopul acestuia e să combată limba greceascâ din folosul credincioasei noastre turme. Comunicați *afurisirea* noastră celor ce ar da crezământ spuselor acestui *eretic*, în contra limbei în care a vorbit și vorbește Dumnezeirea".

1. „In Biserica noastră, — zice un actual Episcop, — nu e o tradiție nobilă, de *fapte* sau de *idei mari*, nici în Clerul înalt, nici în cel inferior...

Tradiția, **lăsată de trecut**, în Biserica românească, se cuprinde destul de bine în cuvântul „**Bizantinism**" în toate accepțiile lui nefaste". (Arhimandritul **Visarion Puiul**, — azi Episcop de Bălți, — *Adevăruri crude*).

noi Românii, — nu o mamă dătătoare de viață, — ci un balaur ucigaș, cu multe capete: bulgăresc, sârbesc, unguresc și grecesc.

Dumnezeu a avut însă milă de Neamul românesc [1] și l'a mântuit de dușmanii străini, ce voiau, — prin Biserică, — să-l înghită de viu.

Jidănismul. — Abia isprăviserăm cu primejdiile *din afară*, când se ivi, *înăuntrul* Țărei, pacostea *Jidănismului*, — ce e mai îngrozitoare ca cele precedente și amenință să desființeze, nu numai Biserica și Națiia românească, dar chiar și întregul Creștinism.

Am arătat mai sus cum Jidanii, — prin Protestantism și mai ales prin Franc-Masonerie, — au reușit să îngenuche și aproape să sugrume Biserica din Apus.

Acum a venit și rândul Bisericei din Răsărit.

Intr'adevăr, Jidanii se pregătesc să-și creeze, în părțile răsăritene ale Europei, — adică în teritoriile limitrofe ale Rusiei, Poloniei, Ucrainei și României, — o țară a lor proprie, un *pământ al făgăduinței*. Din acest nou Sion, ei vor să *extermine popoarele băștinașe*, — după cum, altă dată, strămoșii lor au nimicit triburile ce locuiau în vechia Palestină.

Ast-fel, în Rusia, Jidanii, — ajungând stăpâni a-tot-puternici, — au ucis pe Țar cu întreaga sa

1. Cu toată vitregia vremurilor, strămoșii noștri au păstrat în adâncul sufletului lor o admirabilă pietate, aproape instinctivă. Ei au clădit, pe toată întinderea Țărei, o strălucită podoabă, compusă din nenumărate Mănăstiri și Biserici. Astfel, la începutul secolului trecut, se aflau, numai în București, 800 de asemenea nestimate juvaeruri. (**G. Ionescu Gion**, — *Istoria Bucureștilor*, p. 171).

familie şi au măcelărit pe marii demnitari civili şi militari, pe nobili, pe intelectuali, pe bogătaşi...

Apoi, s'au năpustit asuora *Bisericei creştine* şi-au deslănţuit o groaznică **persecuţie religioasă,** în care a pierit o mare parte din cler, — restul stingându-se cu încetul în beciurile temniţelor bolşevice.

In sfârşit, ei au întreprins o *exterminare sistematică* a elementului autohton, — ce se realizează, pe o scară foarte întinsă, prin masacre, prin execuţii sângeroase şi mai ales prin *foamete.* Intr'adevăr, prin acest din urmă mijloc, ei au răpus, până acum. 20 de milioane de Ruşi.

Şi *exterminarea* a ajuns aşa de departe că, Jidanii din Ucraina au şi trimis *Ligei Naţiilor* o jalbă, prin care cer ca ţinuturile Cazacilor să formeze... o *Republică jidănească.* Şi motivul, pe care se întemeiază această neruşinată pretenţie, e că *Jidanii constituesc* **majoritatea populaţiei,** — numărul lor întrecând pe acel al băştinaşilor [1].

Ba încă, Jidanii bolşevici au şi precisat, pe harta nenorocitei Rusii, *hotarele nouei Palestine,* — hotare ce au fost aprobate de Soviete [2].

Ei îşi au ales ţinuturile *cele mai mănoase ale Europei,* situate d'alungul ţărmurilor Mărei-Negre, — începând din Caucaz şi întinzându-se, peste Basarabia (pe care au şi cerut'o la recentul Congres din Viena), până în inima României şi poate până la Tiza.

1. *Universul.* — 17, IX, 1923.
2. *Universul.* — 14, IV, 1924.

De o cam dată, această regiune neo-semită va cuprinde nu mai puțin de 15 milioane de hectare, de pământ negru, — cu cele mai mari debușeuri comerciale ruseşri, ca: Odesa, Cherson, Nicolaev, Ghenicesk, Berdiansk, etc...

Vă închipuiți ce soartă crudă ne așteaptă pe noi, Românii, dacă nu ne vom desmetici și nu ne vom *uni într'un puternic* **mănuchiu creștin,** care să poată ține piept puhoiului jidănesc.

In țara românească, Jidanii au început să înfăptuiască planul canibalic, încă din prima jumătăte a secolului trecut, când în mase compacte ei au năvălit în biata Moldovă.

Dar patrioții români simțiră, prin instinct, pericolul și, „în 1868, *trei-zeci de deputați,* în frunte cu președintele Camerei, denunțară guvernului, — și în acelaș timp lumei întregi, — că Jidanii încearcă să înființeze, în România, *Statul jidănesc,* care ar fi prima realisare a ideilor lor de dominație asupra popoarelor creștine [1] ".

De atunci, *invasia iudaică* a continuat să crească. In orașele din Bucovina, din Basarabia și din nordul Moldovei, Jidanii formează astăzi 50, 60, 70 și chiar 90, la suta de locuitori.

Această invazie a atins însă culmea, după războiul mondial, când, — *cu asentimentul Guvernelor românești,* — numărul năvălitorilor a depășit **două milioane.**

Nu mai e departe timpul când Jidanii din România, — imitând pe cei din Rusia, — se vor putea adresa Areopagului Națiilor, cerându-i să recunoască o *republică jidănească* în ținuturile

1. **Paulescu.** — *Spitalul, Coranul, Talmudul* etc. p. 166.

altă-dată românești, unde ei vor avea o majoritate zdrobitoare.

Dar Jidanii nu se mulțumesc numai să ne înăbușe prin numărul lor. Ei caută să ne *extermine* cu desăvârșire, — prin cârciumele ce împrăștie alcoolismul, prin desfrâul ce atacă familiile, prin specula hidoasă ce ne face să murim de foame, prin lupta de clasă ce ne împinge la fratricid,— pentru ca să lăsăm loc liber jivinilor ce debordă fără încetare din cloaca nesecabilă a Rusiei și a Poloniei.

Jidanii au atacat și *Biserica Românească.*

Acțiunea lor nefastă s'a manifestat, mai întâi, *prin măsurile anti-creștinești ale Guvernelor*, **inspirate de școlile Franc-masonice** din străinătate. Aceste guverne au disprețuit opera dumnezeiască a lui **Cristos**, — au funcționarizat'o, anexând'o la Ministerul Școalelor și materializându-i ast-fel ori-ce avânt spiritual, — îi au răpit fondurile necesare îndeplinirei Carității, — îi au luat din mâini educarea viitorilor preoți, încredințând'o, în seminarii laice, unor *dascăli adeseori* **atei...**

In momentul de față, ei ne sapă și simulacrul ce ne a mai rămas din Biserică, prin *Erezia protestantă*, — care le-a fost de mare folos în lupta pentru doborârea Bisericei din Apus. Ei au recurs la secta *Adventismului*, — inventată în America, pe la anul 1840, de către un om incult, — **William Miller,...** care s'a făcut de râs prin proorocia mincinoasă a *sfârșitului lumei*, fixat de dânsul, mai întâi la 21 Martie 1844, apoi la 22 Octombrie 1844.

Exportat din America, la Hamburg, — centru

eminamente jidănesc, — Adventismul a molipsit Rusia, Polonia, Austria, Ungaria, de unde s'a întins şi la noi, mai ales printre bieţii muncitori de la periferiile oraşelor şi de prin regiunile petrolifere, — printre care, de alt-fel, prinde şi propaganda bolşevistă.

Adventismul, — care e un amestec de învăţături talmudice şi protestante, — reeditează erorile *ereziilor jidoveşti* anterioare.

Ca Ebionismul, el înlocueşte, — prin Sâmbăta ovreiască, — Duminica, ce e ziua învierei lui **Cristos** şi a întemeierei Bisericei, prin pogorârea Sfântului Duh.

Ca Iconoclasmul, el necinsteşte Crucea şi icoanele şi prigoneşte pe cei ce invoacă Sfinţii.

Ca Mileranismul, el readuce Impărăţia de 1000 de ani a lui **Cristos,** după a doua sa venire.

In plus, ca Protestantismul, el repudiază Caritatea, — despreţueşte Unitatea şi Universalitatea Bisericei, — suprimă Sfintele Taine, — desfiinţează Sacerdoţiul, ce-l jenează.

Dar, — ce e mai grav, — el proscrie *jurământul*, — mai ales pe cel de supunere faţă de Suveran, — şi, ast-fel, dărâmă ori-ce Autoritate,... ce se poate împotrivi lui Iuda.

Adventismul e deci foarte periculos, — căci el constitue un ferment de *disoluţie naţională*,... scop ce a vizat de *internaţionalismul jidănesc* şi spre care tind de altfel Socialismul şi Bolşevismul.

El trebue combătut din răsputeri, printr'o adevărată *Cruciadă* dogmatică.

Dar, cum nu se poate discuta cu un adventist,

— care, ca ori-ce fanatic ignorant, e trufaș și se oprește cu încăpățânare la afirmațiile absurde, auzite de la misionarii sectei, — e necesar să se recurgă la *mijloace preventive*, care să împiedice pe viitor întinderea boalei.

Ast-fel, ar fi bine ca, în regiunile contaminate, clerul să facă dese-ori predici, în care să explice Poporului pasagiile din Sfânta-Scriptură, înterpretate greșit de adventiști.

In acelaș timp, preoții să insiste asupra faptului evident că agenții sectei eretice. — de multe ori străini de neamul, de limba și de legea noastră strămoșească, — n'au dor de țară, a cărei liniște o turbură și **sunt plătiți de Jidani**[1].

In sfârșit, ei să arate neghiobilor, căzuți în căpcană, că se fac slugile batjocorite ale lui Iuda și lucrează orbește ca acest monstru fioros să devie *Stăpânul lumei.*

* * *

Ca să scăpăm teferi și de atacul jidănesc, trebue *să alipim România-Mare la adevărata Biserică, neîntinată de Patimi,* **infailibilă, una și universală,** *a lui* **Cristos.**

Dar, asemenea Biserică neprihănită, — după cum văzurăm, — nu există nicăeri astăzi pe pământ.

Iată cum îmi închipui eu că am putea eși din încurcătură.

1. Ca să întreție secte, Jidanii recurg la o manoperă analoagă cu cea întrebuințată în Masonerie și în Socialism. Ei obligă pe nenorociții de Adventiști să arunce, în visteria Cahalului, a 10-a parte (zeciuială) din câștigul muncei lor.

Mai întâi de toate, vom reforma Biserica românească, după modelul prescris de însuşi Dumnezeu (vezi *Biserica Ideală).*

Astfel, Clerul îşi va relua funcţia de *Învăţător moral al Neamului,*—funcţia părăsită din cauza Schismei.

In plus, el va încerca să capete, pe deplin, cele două *calităţi,* cerute de **Cristos,** şi anume:

1. să practice **Caritatea.** Astfel, clericii,—ca **români,**—pot fi *naţionalişti.* Dar, — ca **preoţi creştini,**—ei sunt datori să se suie mai presus de instinctul de naţie, — să privească Omenirea întreagă, adică să devie *internaţionalişti,* [1].

2. să se **instruiască,** — pentru ca să poată pricepe *Învăţăturile lui* **Cristos** *asupra* **Patimilor,** — învăţături, pe care au să le pue în practică şi să le transmită, prin **predici,** Poporului românesc.

---

1. Din nefericire, această condiţie, *sine qua non,* nu e pricepută şi nu e realizată nicăieri în *Biserica Răsăriteană,* — care e ast-fel lipsită de *caracterul* **distinctiv** al Creştinismului.

„*Poruncă nouă* dau vouă, ca să *vă iubiţi unul pe altul...* Intru aceasta *vor cunoaşte toţi* **că ai mei ucenici sunteţi**", — zice **Cristos (S. Ion.** — c. XIII, v. 34—35).

Or, un Episcop român, **Melchisedec.** spune, — în cartea sa *Papismul şi starea actuală a Bisericei ortodoxe, în Regatul Românieî.* — Bucureşti, 1883, p. 86, 88, 91 :

„Biserica ortodoxă are *marele avantagiu* d'a fi **naţională,**.. pe când Biserica Romei e **cosmopolită şi fără naţie**".

Ei bine, — avantagiul, atât de lăudat, constitue o *monstruositate,* din punctul de vedere creştinesc. Intr'adevăr, **Cristos** n'a venit pe pământ pentru ca să facă câte o bisericuţă pentru *fiecare naţie,* — ci pentru ca să fundeze *o singură Biserică,* **Una şi Universală,** *adică tocmai* **„cosmopolită şi fără naţie".**

Intr'adevăr, cultura religioasă a Preoților noștri e ținută și astăzi subt obrocul Schismei grecești,—și lasă astfel de dorit.

Iată ce spune, în această privință, Episcopul **Melchisedec:**

„Preoții, eșiți de prin seminare, au o poziție socială puțin avantagioasă. Ei trebue să lucreze, toată viața, *pentru hrana lor și a* **familiei lor,** — și astfel ei uită ce au învățat în școală.

De aceea, ei nu fac alta, decât să săvârșească **cultul obișnuit,** *în zile de sărbătoare.*

Predici nu se aud *prin Biserici.*

Pilda cea bună în traiu, foarte adesea lipsește. Unii dintre preoți țin *crâșme* în sate,... **imitând pe Judan** în corumperea poporului cu băuturi spirtoase. Alții se dedau ei înșiși la *beție,* împreună cu țăranii. Alții se întovărășesc cu *furii.* Alții *târguesc* cu serviciile religioase...

Seminarele noastre sunt **rău organisate** și lipsite de direcția specială, care trebue să dea elevilor *caracterul apostolatului creștinesc.* Ele merg pe aceeași cale, cu toate celelalte școli de cultură generală din țară,—subt aceeași direcție, a Ministerului Instrucției publice, — și sunt substrase, aproape cu totul, dela *înrâurirea Episcopilor.*

Dar, mai ales, „ceeace ne lipsește, *în seminare,* sunt— afară de mici excepții, — **profesori capabili,** care să aibă știința și *zelul trebuitor* pentru a forma *buni servitori ai Bisericei,*— pentru a le insufla conștiința datoriei de propovăduitori ai moralei creștine, de predicatori ai Evangheliei, — cu un cuvânt, de *Apostoli ai Neamului românesc*" [1].

1. **Melchisedec,** Episcopul Hușilor.—L. cit., p. 77 și 101.

La acest rechizitoriu sever, dar just, să-mi fie permis să adaog câte-va cuvinte:

Cum nu mai avem de aşteptat nimic bun dela Biserica grecească şi cum Sectele protestante ne induc în vădită eroare, înădind, la vrăşmăşia schismei, ura neîmpacată a ereziei[1], — ar trebui să încercăm *să organisăm Seminarele, Facultăţile de Teologie, Mânăstirile,* după modelul celor ce există în Biserica apuseană, din Franţa sau din Italia, — de oare-ce acestea au ajuns să se apropie de culmea perfecţiei şi dau resultate strălucite, din puntul de vedere *creştinesc.*

Dar, nu e de ajuns.

Mai trebue ca Biserica românească, — devenită caritabilă şi curăţită de Patimi, — să se întrunească cu Biserica *infailibilă, una şi universală* a lui **Cristos.**

Pentru a atinge acest scop, Biserica noastră, — profitând de ascendentul unei adevărate sfinţenii, — va ruga respectuos, pe urmaşul Sfântului **Petre,** — ce singur are darul *Infailibilităţei* şi e simbolul *Unităţei,* — să renunţe la Regalitate.

Ea va stărui pe lângă mai marii Erarhi ortodoxi, — şi va sfătui pe şefii diverselor secte protestante, — să se lepede de Trufie şi de Arghiofilier.

Ast-fel, Creştinătatea întreagă va reintra, împreună cu noi, în acelaş staul şi va forma *o turmă universală,* având ca Păstor pe Dumnezeu.

Ar fi o mare cinste pentru Biserica românească ca, prin ea, să se reînfăptuiască *Opera sublimă a lui* **Cristos,** — adică *Unirea creştina a Omenirei.*

---

1 Când se duce cine-va să-şi complecteze *studiele teologice* în Germania protestantă, — unde spiritul creştin a fost stins de negura ereziei, — e ca şi cum ar intra, ce ucenic, într'o *lavră de adventişti,*... cari nu sunt alt-ceva de cât o *sectă a Protestantismului.*

* * *

In rezumat:

I. — Noi Românii n'am părăsit *Biserica* **una** a lui **Cristos** şi nu ne-am aruncat, cu bună voie, în prăpastia Schimei greceşti.

II. — Biserica noastră *n'a fost nici măcar naţională.* Veacuri d'a rândul, ea a fost condusă aproape numai de Mitropoliţi şi de Epsicopi *străini,* — mai întâi Bulgari şi Sârbi, în urmă Greci, — cari n'au servit interesele Neamului românesc, — cari îi au despreţuit limba şi îi au stricat moravurile, — cari nu s'au îngrijit să lumineze poporul, predicându-i Cuvântul lui Dumnezeu, — cari nu au întemeiat *şcoli naţionale,* deşi ar fi avut cu ce, — cari au căutat numai şi numai să prade mişeleşte şi fără de ruşine pe bietul Român.

III. — Biserica românească a respins, cu indignare, ispitele venite de la *Sectele protestante.* Ea a resistat cu îndărătnicie, nesăbuitelor încercări de apropiere, făcute de *Catolicism,*—care n'a venit la noi de cât subt *aspectul respingător* al unui Ungur, al unui Neamţ, sau al unui Polon, adică al unor duşmani seculari, ce căutau să ne înghiţă.

IV. — Acum, — când Biserica noastră e *de sine stătătoare* (autocefală), şi e deplin luminată asupra rolului el pământesc, — ea se poate gândi la *recreştinarea,* — nu numai a poporul Român, — ci şi chiar a lumei întregi.

Şi, astfel, ea va putea resista ultimei şi celei mai cumplite primejdii de pieire, — ce îi vine din partea *Jidănismului.*

VII.

Conclusii generale

I. — Biserica e *organizația* înfăptuită de **Cristos**, pentru a pacifica *Omenirea*.

Ea trebue să fie *infailibilă*, *una* și *universală*.

Dar, în realitate, ea nu îndeplinește nici una din aceste condiții „sine quibus non", din pricina *Schismelor* și *Ereziilor*.

II. — **Cauzele** diverselor *Schisme* și *Erezii*, care au doborât Biserica, sunt toate *unul și același* **Viţiu**, anume: **TRUFIA**.

Intr'adevăr, *Patima de dominație* a împins pe **Foție** și pe **Cerularie** să comită Schisma grecească.

Ea a sfătuit pe Papi să primească Regalitatea feudală și să facă Răsboaie.

Tot ea a pus pe **Luther** și pe cei l'alți coereziarhi protestanți să rupă bucăți din trupul lui **Cristos**.

Dar, mai ales, ea ațâță pe **Jidani**, — cari, visând o *Dictatură universală*, voiesc să extermine Creștinismul.

Ast-fel, Patima Trufiei, sau Viţiul Diavolului, — care, altă-dată, a nenorocit Omenirea, prin *pă-*

catul original, şi ale cărei efecte au fost anihilate graţie întrupărei lui **Cristos**, — vine acum din nou să dea Bisericei o lovitură mortală, — ce, de data asta, nu va mai fi înlăturată prin intervenţia ispăşitoare a lui Dumnezeu.

III. — De oarece, atunci când se suprimă cauza, dispare cu ea şi efectul, — ar fi bine ca diversele frânturi răsleţe ale *Bisericei-Una*, să îşi dea seama că fiecare dintre ele a comis **păcatul de lez-Divinitate**, — sacrificând pe altarul diavolesc al **Trufiei.**

Ele trebuesc deci să-îşi recunoască greşala, — să se umilească, — să se pocăiască, — şi *să-îşi dea frăţeşte mâna*, pentru a reclădi edificiul năruit al *Organisaţiei creştine a Omenirei.*

IV. — *Unirea tutulor Creştinilor* [1] se impune ca o necesitate imperioasă şi inexorabilă, — mai ales astă-zi, când e vorba *de Viaţă şi de Moarte* pentru **Creştinism** şi pentru **Românism.**

Intr'adevăr, Jidanii se pregătesc *să ne extermine.* Iar puterea lor redutabilă stă în *Organisaţia lor* **internaţională** *sau* **cosmopolită.**

De alt-fel, — în lupta lor milenară cu Creştinii, — ei au căutat, înainte de toate, să dărâme *Cetatea apărătoare*, **Una** *şi* **Universală**, — adică **Internaţională** *şi* **Cosmopolită**, — zidită de **Cristos.**

In plus, o *Organisaţie* **naţională** *antisemită*, isolată, — ori câte de puternică ar fi, — e *neîn-*

1. Biserica se roagă zilnic „pentru **Pacea a toată lumea** şi pentru **Unirea** *tutulor*". (**S. Ion Gură de Aur.** — *Dumnezeieştile Liturghii*, p. 103, Bucureşti 1902).

destulătoare ca să răstoarne Colosul jidănesc omicid.

E deci evident că trebue să opunem, Organisației *internaționale* a Jidănismului, Organisația *internațională* a Creștinismului, — ce e divină și tutelară,.... dar de care, din nenorocire, ne-am lepădat, ca niște neghiobi.

V. — Doctrina *Evangheliei* și acea a *Talmudului* tind amândouă să *suprime Războaiele.*

Dar, *Pacea evanghelică*, — ce naște din **Caritate**, — e liniștea fericită a raiului pământesc.

Pe când, *Pacea talmudică*, — ce derivă din formula canibalică: **tob șebegoim harog**, — seamănă cu tăcerea lugubră dintr'un cimitir.

* * *

Omenirea își găsește, în Biserica creștină, *Organisația ideală*, — stabilită de însuși Dumnezeu, — grație căreia, ea va scăpa de *urgia războaielor* și de *primejdia exterminărei* de către Jidani.

Pot, deci, să închei această lucrare, cu a patra formulă a *Simbolului creștinesc:*

„Crez în *Biserica Sfântă* și *Apostolică, Infailibilă, Una* și *Universală*", — care aduce pe pământ **Pacea** fără sfârșit a *„Impărăției lui Dumnezeu"*.

Sfârșit.

TABLA DE MATERII

Pag.

V. — Biserica reală 3
VI. — Biserica românească 152
VII. — Concluzii generale 176

3
4
Sp 6891

ERATA

In nota dela pagina 166, să se citească 80,— în loc de 800.

BIBLIOTECA ORĂȘENEASCĂ
REȘIȚA
Str. 7 Noiembrie nr. 50

ANTICARIAT REȘIȚA
Lei 4

CENTRUL DE LIBRĂRII REȘIȚA
LIBR... Nr. ...
SECȚIA A ...